

საქართველოს იბლიოთეკა

სამეცნიერო-პოპულარული და მეთოდური ჟურნალი

ილია ჭავჭავაძე - 180

„დიდი რამ არის, ვინც იცის კარგად წაკითხვა წასაკითხისა, ერთი ფრიად სასიამოვნო და ფრიად სასარგებლო ხელოვნება ეგ კარგად წაკითხვაა და ვისაც ამ ხელოვნების უნარი აქვს, შეუძლიან სთქვას, რომ მეც მომბადლებია მაღლი ლეთისაგანაო. კარგად წაკითხული სიტყვა ერთი ათად აძლიერებს აზრსაც, გრძნობასაც, რადგანაც ერთსაც და მეორესაც მეტისმეტად ამშვენებებს და ამკობს, აცხოველებს აფერადებს. ამის გამო ხელოვნური, კარგი წაკითხვა არა მარტო სასურველია, სასარგებლოც არის, ნამეტნავად იქ, საცა წასაკითხს საქმე გრძნობასთან აქვს, საცა სიტყვამ გულამდე უნდა მიაღწიოს, რომ გული მისძრას-მოსძრას, ჩვეულებრივ თვლემისაგან გამოაფხიზლოს“.

წმიდა ილია ჭავჭავაძე, 1890.
„ივერია“, №37

დუტუ მეგრელი - 150

„ჩემო სამშობლოვ, რისთვის მიყვარხარ,
რად მიტყრის შენკენ ჩემი ვონება.
მარადის თვალწინ რისთვის მიღვახარ
და შენზე ფიქრი რად არ მშორდება?“

ლექსიდან „სამშობლოს“, 1897.

მიმართვა ბიბლიოთეკარებს

უკვე ტრადიციად ჩამოყალიბდა, ჟურნალ „საქართველოს ბიბლიოთეკის“ ყოველ ნომერში მოგიტხოვრებთ საბიბლიოთეკო ასოციაციის მიერ გაწეულ საქმიანობაზე, გაგიზიაროთ სიხარული მიღწეული წარმატებების გამო და გამცნოთ ჩვენი სამომავლო გეგმები. ამ მხრივ, არც ჟურნალის დღევანდელი ნომერია გამონაკლისი. ჩვენმა ერთგულმა მკითხველმა იცის სოფლის ბიბლიოთეკების კომპიუტერიზაციის მასშტაბური პროექტის - „ინტერნეტი ყველა სოფლის ბიბლიოთეკის“ შესახებ, რომელსაც საქართველოს საბიბლიოთეკო ასოციაცია, საქართველოს პარლამენტის ეროვნული ბიბლიოთეკა, კომპანია Beyond Access-თან და პრეზიდენტის ფონდთან ერთად ასორციელებს. ამ პროექტის ფარგლებში მხოლოდ 2017 წელს 33 ბიბლიოთეკა შეუერთდა ინტერნეტ სამყაროს. პროექტის მსვლელობისას აღმოჩნდა, რომ გარდა თანამედროვე ინტერნეტ მომსახურებისა, ბიბლიოთეკებს შეუძლიათ ადგილობრივი თემისთვის ბევრად მეტი სერვისის მიწოდება. ვფიქრობთ რომ ბიბლიოთეკარს, სპეციალური გადამზადების შემდეგ, თავისუფლად შეუძლია შეითავსოს თემის მობილიზატორის ფუნქცია. საქართველოს საბიბლიოთეკო ასოციაციამ ილიას სახელმწიფო უნივერსიტეტთან ერთად შეიმუშავა თემის მობილიზების პროგრამა, რომლის მეშვეობითაც ბიბლიოთეკარები გადამზადდებიან როგორც „თემის მობილიზატორები“. ამ მიზნით, 2017 წლის 5-7 ოქტომბერს, საქართველოს საბიბლიოთეკო ასოციაციის ორგანიზებით, ქალაქ თელავში გაიმართა კონფერენცია თემაზე: „ბიბლიოთეკარი, როგორც თემის მობილიზატორი და თემის გამაძლიერებელი“. შეხვედრაში მონაწილეობდა 100-მდე ბიბლიოთეკარი საქართველოს სხვადასხვა რეგიონებიდან. პროექტის მიზანი სოციალური მიმართულებით თემის ბიბლიოთეკარის გადამზადებაა, რათა ის სოფლად გახდეს არა მხოლოდ ინფორმაციის გამცემი, არამედ

დაეხმაროს მოსახლეობას სოციალური პრობლემების მოგვარებაში, დააკვალიანოს და კონსულტაცია გაუწიოს მათ სოციალური დახმარების მიღების სურვილის შემთხვევაში.

თემის მობილიზება არის მნიშვნელოვანი ინსტრუმენტი, რომლითაც შესაძლებელია ადგილობრივი საჭიროებების მყისიერი შესწავლა, სოფლის მოსახლეობის დროული ინფორმირება უკვე არსებული რესურსების შესახებ და ამ რესურსებთან დაკავშირება. გარკვეულწილად, სოფელში თემის მობილიზატორის არსებობა ადგილებზე სოციალური მუშაკის გაზრდილ მოთხოვნასაც უკასუხებს, რაც განსაკუთრებით საჭიროა რეგიონებში. აღნიშნული პროექტის განხორციელებით გაიზრდება სოფლის ბიბლიოთეკარის ფუნქცია. ის სოციალური პრობლემების მოგვარებაში დაეხმარება ადგილობრივ მოსახლეობას.

ამდენად, ჩვენი ამოცანა - გავაფართოოთ სოფლის ბიბლიოთეკისა და ბიბლიოთეკარის ფუნქციები, თანდათანობით ხორციელდება.

რუსუდან ასათიანი
საქართველოს საბიბლიოთეკო
ასოციაციის პრეზიდენტი

საქართველოს ბიბლიოთეკა №3 (68) - 2017
შინაარსი

რუსუდან ასათიანი - მიმართვა ბიბლიოთეკარებს.....1

წიგნის ისტორია

ნინო ხვედელიძე - ალბრეხტ პფისტერი და მისი გამოცემები.....3

გურამ თაყნიაშვილი - როგორ ვრცელდებოდა ქართული წიგნი სოფლად 6

ბიბლიოგრაფიული ძიებანი

მაია მიქაბერიძე - ილია ჭავჭავაძის ბიბლიოგრაფიული მანუშნები: მოკლე მიმოხილვა.....11

დარეჯან თეთრაშვილი, გიორგი გაბუნია - შენიშვნა გ. ი. ბაქრაძის „ქართული პერიოდიკის
ბიბლიოგრაფიის“ შემდგომი შევსება-სრულყოფისათვის.....15

ანა ჯაჯანიძე - გაყვითლებულ ფურცელთა ნაამბობი..... 15

გურამ თაყნიაშვილი - პატარა ქართველების საყვარელი ლექსი..... 19

IREX - ის ინფორმაცია

ფილოლოგიური ძიებანი

რუსუდან წაქაძე - ილია ჭავჭავაძე ქართული ენის შესახებ..... 21

ლატაერა ბუკია - თედო სახოკია და იაკობ გოგებაშვილი..... 23

კორესპონდენციები

მაია მუხაშავერია - გერმანული სოფელი თეთრიწყაროს რაიონში..... 30

მარინე სამადაშვილი - გამოუთქმელი შუამავალი..... 31

ბიბლიოთეკის ურთიერთობა საზოგადოებასთან..... 32

დოდო გოგელია - ქ. ფოთის საბიბლიოთეკო გაერთიანების მონაცემები..... 33

ნინო ფარცვანია - საინტერესო თემატური სადამო..... 35

მანანა ზარიძე - აქცია - წიგნის პოპულარიზაციის საინტერესო მეთოდი..... 36

ნაზი ლომაძე - ქალბატონი თანამედროვეობის განცდით 37

ლილი გორდელაძე-მიმინოშვილი - დაგვიანებული ინტერვიუ ანუ წიგნის
განხილვა „კათარზისის“ ბიბლიოთეკაში..... 38

ხობის ცენტრალური ბიბლიოთეკის ორი პროექტი 39

ჩვენ გვიყვარს ჩვენი ქალაქი..... 39

ქეთევან ნიკურაძე - ტრადიციული ღონისძიება..... 40

მედეა კალანდარიშვილი - ახალგაზრდების სიყვარულით 43

ნოდარ ღუმბაძის ხსოვნას მიეძღვნა..... 44

რეცენზიები

ალექსანდრე ლორია - ქართველ ბავშვებში მშობლიური ენის დაუფლების მეცნიერული ძიება..... 45

გურამ თაყნიაშვილი - ლიტერატურულ ლაბირინთებში მოგზაურის ნაფიქრალი..... 46

გურამ თაყნიაშვილი - ბიბლიოთეკარის ნაშრომი ბიბლიოთეკარებისთვის..... 48

კოლეგები ულოცავენ

დაუღალავი მოღვაწე და ღვაწლმოსილი ხელმძღვანელი..... 49

საბიბლიოთეკო დარგის ენერგიული ორგანიზატორი..... 51

მენეჯერი ადამიანური თვისებებით..... 52

ქრონიკა

საქართველოს საბიბლიოთეკო ცხოვრება: მოვლენები, ფაქტები..... 54

წიგნის ისტორია

წიგნის ისტორია

ალბერტ პფისტერი და მისი გამოცემები

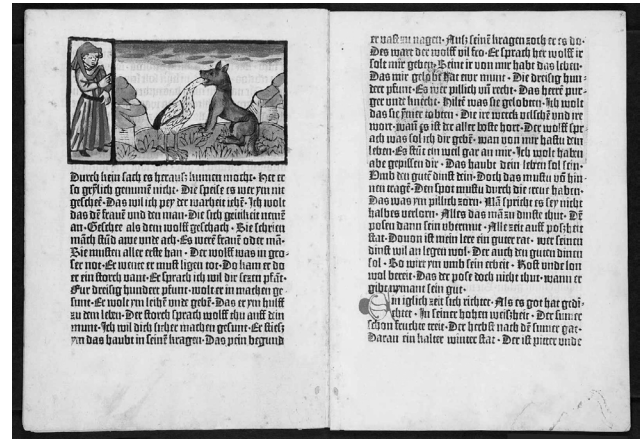
წიგნბეჭდვის ხელოვნებას, მაინცის შემდეგ, ეზიარა ქალაქი ბამბერგი. მკვლევართა მოსახრებით, ეპისკოპოს გეორგ I ფონ შაუმბურგის მოწვევით, სწორად ბამბერგში ჩავიდა იოჰან გუტენბერგი იოჰან ფუსტთან სასამართლო პროცესის წაგების შემდეგ. გუტენბერგმა ბამბერგშივე გამოსცა 36 სტრიქონიანი ბიბლია. ამის შესახებ არ მოიპოვება არანაირი დოკუმენტური მასალა, თუმცა შრიფტი, რომლითაც ეს ბიბლია დაიბეჭდა, ნამდვილად ბამბერგში აღმოჩნდა. აღნიშნული შრიფტი ინახებოდა ალბერტ პფისტერთან (დაახლ. 1410-1466 წწ.). იგი ეპისკოპოს გეორგ I-ის მდივანი გახლდათ. პფისტერის შესახებ პირველი ცნობები გვხვდება 1448 წლიდან და ეჭვგარეშეა, რომ იგი გუტენბერგის მოსწავლე იყო. ზოგიერთი მეცნიერის აზრით, სწორედ მან დაბეჭდა 36 ბჭკარიანი ბიბლია, თუმცა ბეჭდვის ხარისხით იგი გაცილებით უკეთესია ვიდრე პფისტერის გამოცემები.

ალბერტ პფისტერმა პირველი წიგნი 1461 წელს გამოსცა, 1466 წლის 13 აპრილს კი უკვე აღარ იყო ცოცხალი. ე. ი. თითქმის ექვსი წლის განმავლობაში მან დამოუკიდებლად დაბეჭდა ცხრა ინკუნაბულა, რომელთაგან მხოლოდ ორს დაარქვა თავისი სახელი.

იმ დროისათვის იბეჭდებოდა მხოლოდ ქსილოგრაფიული წიგნები, რომელთა ტექსტი და გამოსახულება ხეზე გრავირების მეთოდით იყო დაბეჭდილი. პფისტერმა კი წარმატებულად გადაჭრა ამოცანა და ქსილოგრაფიული წესით დაბეჭდილი ილუსტრაცია შეუთავსა მოძრავი შრიფტით ანაწყობ ტექსტს.

პფისტერის წიგნები დიდი მოცულობით არ გამოირჩეოდნენ. ისინი

გათვალისწინებული იყო მოსახლეობის ფართო მასებისათვის და შესაბამისად, გამომცემელი მათ ბეჭდავდა არა ლათინურ, არამედ გერმანულ ენაზე. არაკვალიფიციურ მკითხველს ესაჭიროებოდა წიგნის განმარტებაც, რასაც პფისტერმა მიაღწია ილუსტრაციების გამოყენებით. ეს სწორი გადაწყვეტილება იყო. თვით „ილუსტრაცია“ ლათინური სიტყვაა და ნიშნავს განმარტებას.

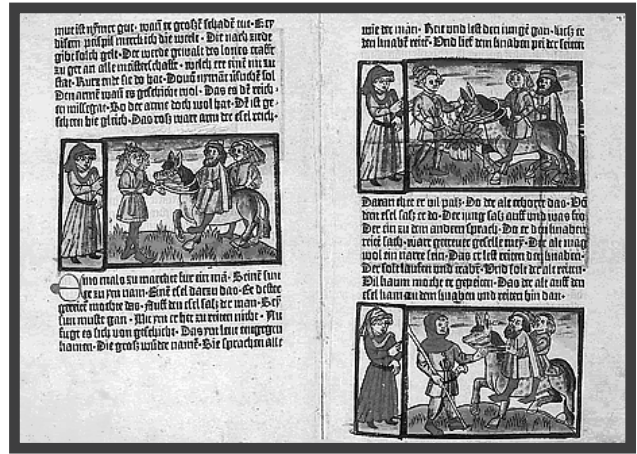
ბოჰემელი მიწათმოქმედი ანუ ქვრივის დიალოგი სიკვდილთან. 1461 წ.

პირველი ილუსტრირებული წიგნი – „ბოჰემელი მიწათმოქმედი ანუ ქვრივის დიალოგი სიკვდილთან“ პფისტერმა გამოსცა 1461 წლის 14 თებერვალს. ჩეხი მწერლის იოჰან ფონ ტეპლეს (დაახლ. 1350 -1414 წწ.) ეს ნაწარმოები გვიან შუასაუკუნეებში დიდი პოპულარობით სარგებლობდა. მასში მოთხრობილი იყო მიწათმოქმედი გლეხის ისტორია, რომელსაც უსაყვარლესი ახალგაზრდა მეუღლე გარდაეცვალა. უსამართლობით აღშფოთებული გლეხი უშიშრად ეკამათება სიკვდილს. თხზულებაში ნაჩვენებია ადამიანის პიროვნული თვისებების განუსაზღვრელი შესაძლებლობები, რაც დამახასიათებელი იყო იოჰან ფონ ტეპლეს ადრეული ნაშრომები-

სათვის. „ბოჰემიელი მიწათმოქმედი“ ოცდაათხვერდიანი მომცრო ზომის წიგნია. ტექსტი მხოლოდ შავი ფერის საღებავითაა ნაბეჭდი. აბზაცის დასაწყისი ინიციალები და რუბრიკები ხელითაა შესრულებული. ამ წიგნის 1461 წლის გამოცემის მხოლოდ ერთი და ისიც არასრულყოფილი ეგზემპლარია შემორჩენილი, რომელშიც ილუსტრაციები ვიდაცას ამოუხვია. იგი გერმანიაშია დაცული. წიგნი დიდი მოთხოვნით სარგებლობდა, რის გამოც პვისტერმა 1463 წელს იგი მეორედ დაბეჭდა. ცნობილია ამ გამოცემის ილუსტრაციები, რომლებიც შესრულებულია ხეზე გრავირების მეთოდით. ისინი დაბეჭდილია ტექსტის ანაწყობისაგან დამოუკიდებლად, თუმცა კომპოზიციურად ტექსტთანაა დაკავშირებული. მათი ზომები შეესაბამება ტექსტისას და 220x140 მმ-ია.

მრავალფიგურიანი კომპოზიციები შესრულებულია მხოლოდ ერთი კონტურული ხაზით. მსხვილკონტურიანი გრაფიურების შექმნა იმ ხანად ჯერ კიდევ არ იცოდნენ. ეს გრაფიურები ხელით მოხატვისათვის იყო გათვალისწინებული. მართლაც, ყველა შემორჩენილ ეგზემპლარში ილუსტრაციები ხელითაა დაფერილი. სიკვდილის გამოსახულება პერსონიფიცირებულია და მხატვარმა იგი კანგადაკრული ჩონჩხის სახით წარმოგვიდგინა. ერთ შემთხვევაში ტახტზე დაბრძანებულს ხელთ მესაფლავის იარაღები ნიჩაბი და წერაქვი უპყრია. სხვა გრაფიურაზე - სიკვდილის ორი ფიგურაა: ერთი ტრადიციული ისრით, მეორე კი მშვილდითაა შეიარაღებული. გრაფიურები მკვეთრი კონტრასტული ფერებით იღებებოდა. სიკვდილს ჩვეულებრივ ჟღალ-ყვითელ ფერში გამოსახავდნენ.

წიგნის ილუსტრირების ტექნიკაში წინ გადადგმული მნიშვნელოვანი ნაბიჯი იყო პვისტერის მიერ 1461 წელს გამოცემული მეორე წიგნი - „ძვირფასი ქვები“. მისი ავტორი გერმანულენოვანი შვეიცარიელი მწერალი ულრიხ ბონერია (დაახ. 1280-დაახ.1350 წწ.). წიგნში თავმოყრილია ასი ზნეობრივი იგავი, რომელიც შუასაუკუნეების მკითხველს თავისი დემოკრატიულობითა და მშვიდობისმოყვარეობით

ძვირფასი ქვები. 1461 წ.

აოცებდა. „ძვირფასი ქვები“ პვისტერმა ორჯერ გამოსცა. პირველი დათარიღებულია 1461 წლის 14 თებერვლით, მეორე უთარიღოა და ითვლება, რომ იგი გამოცემული უნდა იყოს 1463-1464 წლების შუალედში. 88 ფურცელზე გაფანტული მომცრო - 80x110 მმ. ზომის 103 ილუსტრაცია ტექსტშია განთავსებული. საგრაფიურო დაფის ჰორიზონტალური ზომა ანაკრეფის ბჭკარების ზომის ტოლია. მკვლევარებმა დაადგინეს, რომ ანაკრეფი და საგრაფიურო დაფა ერთ ფორმას არ წარმოადგენდა. იმ დროისათვის ტექსტი და ილუსტრაცია ცალ-ცალკე იბეჭდებოდა: პირველ „გაგორებაზე“ ბეჭდნენ ტექსტს და ფურცელზე გრაფიურისათვის ტოვებდნენ ადგილს, რომელზედაც მეორე გაგორებისას გამოსახებოდა ილუსტრაცია.

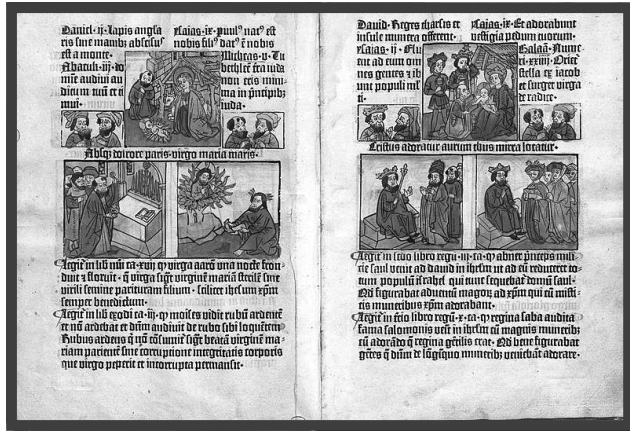

ოთხი ისტორია. 1462 წ.

ამავე ტექნიკითაა დაბეჭდილი „ოთხი ისტორია“, რომელმაც დღის სინათლე იხილა 1462 წელს. სამოცხვერდიანი წიგნი მკითხველს აცნობს ბიბლი-

ურ პერსონაჟთა ცხოვრებას. გამოცე-
მა შემკულია 61 ილუსტრაციით, რო-
მელთაგან ხუთი გრაფიურა ორჯერ
მეორდება, სამი კი – სამჯერ. ე. ი.
სულ გამოყენებულია 50 საგრაფიურო
დაფა. გათვალისწინებული იყო ამ
გრაფიურების შემდგომი გაფერადება
და შემორჩენილ ეგზემპლარებში ეს

წიგნი გაფორმებული იყო მრავალფორ-
მატიანი ილუსტრაციებით. ამ შემთხ-
ვევაში გრაფიურები აქტიურადაა შე-
ჭრილი ტექსტში. ერთ სიბრტყეზე 5-6
ილუსტრაციის განთავსება საკმაოდ
რთულ ამოცანას წარმოადგენდა. იმ
დროისათვის ამის შესაძლებლობა არ-
ავის ჰქონდა, ამიტომ სტამბამ ბეჭდუ-
რი პროდუქციის მისაღებად სხვა გზა
აირჩია. პფისტერმა, პირველად წიგნის
ბეჭდვის ისტორიაში, ერთ ფორმაში
გააერთიანა ილუსტრაციის კლიშე და
ტექსტის ანაწყობი. ამისათვის, საჭირო
გახდა დაემზადებინათ ერთი სიმაღ-
ლის საილუსტრაციო დაფა და ტექს-
ტის ანაწყობი. ასეთი კომბინირებული
ფორმის საშუალებით კი შესაძლებე-
ლი იყო ბეჭდვა ერთი გაგორებით.

ბიბლია ღარიბთათვის. 1462 წ.

სამუშაო უხადოდაა შესრულებული.

1462 წლის ზაფხულში ალბრეხტ
პფისტერმა გერმანულ ენაზე გამოს-
ცა „ბიბლია ღარიბთათვის“ - ბიბლი-
ური ისტორიის უკიდურესად მოკლედ
მოთხრობილი თხზულება, რომელიც,
ასევე, გათვალისწინებული იყო, მკითხ-
ველთა ფართო მასებისათვის. იოჰან
გუტენბერგის 42 სტრიქონიან ბიბლი-
აში 641 ფურცელია, ზემოთ აღნიშნუ-
ლი კი 18 ფურცელზეა დატეული. ეს
მცირე მოცულობის გამოცემა 136
გრაფიურითაა გაჯერებული. იგი დიდი
პოპულარობით სარგებლობდა, რის
გამოც, იმავე 1462 წელს „ბიბლია
ღარიბთათვის“ პფისტერმა ლათინურ
ენაზეც გამოსცა. დაახლოებით ერთი
წლის შემდეგ კი დაიბეჭდა გერმანუ-
ლენოვანი ბიბლიის მეორე გამოცემა.
მისი მოცულობა გაზრდილი იყო 22
ფურცელამდე და გრაფიურების რაოდენ-
ობა – 176 ერთეულამდე. ამასთანავე,

ადრე ფიქრობდნენ, რომ ალბრეხტ
პფისტერი დამოუკიდებლად ამზადებ-
და საგრაფიურო დაფებს. წიგნის თა-
ნამედროვე მკვლევართა აზრით, თვი-
თოეულ დაფაზე მუშაობდა ორი-სამი
გრაფიორი, რომლებიც ნიურნბერგის
სკოლასთან იყვნენ დაკავშირებულნი.
ზემო ფრანკონიაში მდებარე ბამბერგი
ნიურნბერგთან ახლოს მდებარეობ-
და, სადაც ფუნქციონირებდა იმ ხანად
საუკეთესო სკოლა.

პოლიგრაფიის ისტორიაში ალბერტ
პფისტერი მოიხსენიება პირველი ილუს-
ტრირებული და პირველი გერმანულენ-
ოვანი წიგნის მბეჭდავად. პფისტერი
დიდი დამსახურება იყო ბამბერგში
გამოცემული „ბიბლია ღარიბთათვის“.
ეს ის წიგნია, რომელშიც პირველად
დაიბეჭდა ქსილოგრაფიული ტექნი-
კით შესრულებული საკმაოდ მაღალი
ხარისხის გრაფიურები. ისინი მკვეთ-
რად განსხვავდებოდნენ მანამდე არ-
სებული პრიმიტიული, კონტურებიანი
ილუსტრაციებისაგან. ალბერტ პფის-
ტერის მიზნება მნიშვნელოვანი ეტაპი
იყო წიგნის ბეჭდვის ხელოვნებაში.

როგორ ვრცელდებოდა ქართული წიგნი სოფლად

საქართველოში ბატონყმობის გაუქმების შემდეგ ქართული ინტელიგენციის პროგრესულად მოაზროვნე ნაწილი აქტიურად იღვწოდა იმისათვის, რომ შექმნილიყო პირობები, თუ როგორ უნდა განთავისუფლებულიყო გლეხობა და საერთოდ, მოსახლეობის ქვედა ფენები გონებრივი სიბნელისა და უმეცრებისაგან. ასეთი მისიის შესრულებაში დიდი მნიშვნელობა ენიჭებოდა ქართულ წიგნს, ქართულ პერიოდ-

საზოგადოების დაარსების პერიოდისათვის, მართალია, ქართული ენა იყო გამეფებული, მაგრამ წიგნები ქართულ ენაზე ნაკლებად იბეჭდებოდა. ამ დროისათვის მოღვაწე ქართველი ინტელიგენციის წარმომადგენლები: პ. უშიკაშვილი, ზ. ჭიჭინაძე, ს. მესხი, გ. წერეთელი, ა. სარაჯიშვილი, თ. იმედაშვილი, ი. როსტომაშვილი და ქართველი მწერლები დღის წესრიგში აყენებდნენ ე. წ. „სახალხო წიგნების“ გამოცემისა და გავრცელების

ულ გამოცემებს; სწორედ ქართულ წიგნს უნდა გაეღვიძებინა ხალხში ეროვნულ-პატრიოტული გრძნობები. 1879 წელს დაარსებულმა ქ.შ.წ.კ. გამავრცელებელმა საზოგადოებამ დარაზმა და შემოიკრიბა მოწინავე ინტელექტუალური ძალები და ნახევარი საუკუნის განმავლობაში უანგარო სამსახური გასწია საქართველოში ცოდნა-განათლების გავრცელებისა და ეროვნული იდეების გამოღვიძებისათვის. ქ.შ.წ.კ.გ.

საკითხს. სახალხო-წიგნების სერიით გამოცემული წიგნები იწერებოდა მარტივი ენით, მარტივი იყო მათი შინაარსიც. 1890-იან წლებში თბილისში დაარსდა „წიგნის გამომცემელი ქართველთა ამხანაგობა“. ამხანაგობას ჰყავდა ე. წ. აგენტურა სოხუმში, ბათუმში, ფოთში, ოზურგეთში, ქუთაისში და სხვა ქალაქებში. საქართველოს გარეთ ქართული წიგნების გამავრცელებლები ჰყავდა განჯაში, ყარსში, კავკასში, ბაქოში და

სხვაგან.

როგორც ცნობილია მე-19 საუკუნის ბოლომდე ქართული წიგნები თემატურად იბეჭდებოდა „ბრძანებითა მეფისა და კურთხევითა პატრიარქისა“, ან „ბრძანებითა იმპერატორისა და კურთხევითა სინოდისა“. თუ ადრე ბეჭდური პროდუქციის დიდ ნაწილს საეკლესიო-რელიგიური შინაარსის წიგნები შეადგენდა, ახლა უკვე მკვეთრად იმატა მხატვრული ლიტერატურის, ბელეტრისტიკის, საბავშვო ლიტერატურის წილმაც. ამავე დროს იზრდებოდა სასწავლო-პედაგოგიური და სამეცნიერო-პოპულარული გამოცემების რაოდენობაც. მათ გვერდით უპირატეს ადგილს იკავებს „სახალხო-წიგნების“ სერიით გამოცემული ლიტერატურაც. ამრიგად, სულ უფრო თვალსაჩინო ხდება საგამომცემლო პოლიტიკის დემოკრატიზაცია.

სოფლად წიგნების გავრცელებას ემსახურებოდა წიგნების გამავრცელებელი საზოგადოებები ბათუმში, ქუთაისში, გორში და სხვა ქალაქებში, იყვნენ წიგნის დამტარებლები, წიგნით მოვაჭრენი. ამ საქმეში მაინც წამყვან ადგილს იკავებდა ქ.მ.წ.კ. საზოგადოება, რომელსაც ილია ჭავჭავაძე უწოდებდა „ეროვნულ თავშესაფარს“. ი. გოგებაშვილი“ 1895 წელს მიმართავდა საზოგადოებას: „უნდა ამოირჩეს რამდენიმე განათლებული ქართველი და დაევალოს სკოლების მონახულება, ახალი სკოლების გახსნა და წიგნების გავრცელება“. იმავე წელს გაზეთი „ივერია“ წერდა: „ქართული წიგნების მკითხველი საზოგადოება დღითიდღე მატულობს, ქართველებს არა გვაქვს გამორკვეული და შემუშავებული კრიტერიუმები ლიტერატურული თხზულების დასაუფლებლად, ჩვენ გვაქვს რამდენიმე სამკითხველო, მათზე გვესმის, თუ ვინ და რა შესწირა, მეტი არაფერი, არ ვიცით, ვინ კითხულობს წიგნებს და რა წიგნებს კითხულობენ, გლექსკაცი ქალაქში არ დადის, უნდა გვეყავდეს წიგნების დამტარებლები, ეს უნდა გადაწყვიტოს ქ.მ.წ.კ. საზოგადოებამ. (ივერია, 1895, №40). იგივე გაზეთი მოუწოდებდა ქართველ მწერლებს, ინტელიგენციას შეედეგინა ისეთი შინაარსის სახალხო წიგნები, რომელთა შინაარსი ადვილად გასაგები და, ამავე დროს, ხელმისაწვდომი იქნებოდა სოფლის მოსახლეობისათვის.

ცნობილი გამომცემელი, მწიგნობარი და სოფლად წიგნების გამავრცელებელი ივანე როსტომაშვილი იგივე „ივერიაში“ გულისტ-

კივილით წერდა: „ჩვენში უმეტესი ნაწილი ხალხისა მოკლებულია სკოლურ სწავლას, ვინც სწავლობს, სწავლობს მხოლოდ მცირე ხანს, სოფელი სწორედ ჩვენთვის სტრიქონია, რამდენადაც გლექსკაცი გულდაჩაგრულია ქალაქში, იმდენად ამაყი და წელში გამართულია სოფლად. აქ არავინ არ ჰყავს მოქიშპე“ (ივერია, 1891, №49); „მოხვევები ძალიან ხალისიანები არიან და ეტანებიან წიგნებს, სულ რამდენიმე ცალი წიგნი გვაქვს, საჭიროა ქართული წიგნები მეტი რაოდენობით გამოავზავნონ“ - წერდა ყაზბეგიდან მასწავლებელი გ. ნათაძე (ივერია, 1895 - №77);

ეხება, რა, სასკოლო განათლების საკითხებს, ივანე როსტომაშვილი აღნიშნავს,

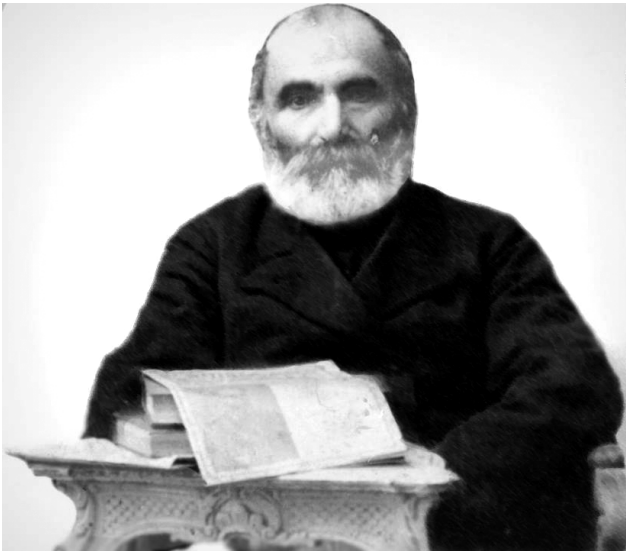

ივანე როსტომაშვილი

რომ ჩვენი სკოლების დიდი ნაწილი ისეა მოწყობილი, რომ სრულიად ვერ აკმაყოფილებს მრავალი ჩვენგანის მოთხოვნებს. ამიტომ თვითონ უნდა ვეცადოთ თავისი თავის განვითარებას. „ამის საშუალებაა ხეირიანი მწიგნობრობა, მწიგნობრობა შეულის ადამიანს, უფრო ადვილად და ჩქარა მიაღწიოს თავის საუკეთესო განზრახვას; მწიგნობრობა ქმნის და განამტკიცებს ჩვენს ხასიათს, აღორძინებს ადამიანში ღვთიურ ნიჭს და ცხადად გვაგებინებს მას“ (ივერია, 1904- №192).

ქართული პერიოდული გამოცემები : „ივერია“, „ცნობის ფურცელი“, „მოგზაური“, „განათლება“, „დროება“ და სხვანი გულისტკივილით წერდნენ წიგნის კითხვისა და განათლებისადმი ქართველების გულგრილი დამოკიდებულების შესახებ: „ჩვენ ვცხოვრობთ უგემოდ, უწესოდ, უიდეალოდ, ვცხოვრობთ წუთით, არ ვართ მიჩვეული ქართული წიგნების კითხვას, არ ვცდილობთ გავიხადოთ ქართული წიგნი ჩვენი ცხოვრებისა და ბუნების უმთავრეს მოთხოვნილებად“, - წერდა ი. როსტომაშვილი (ივერია, 1904 - №192).

სოფლად ქართული წიგნების გავრცელებას ხელს უშლიდა ძირითადად ორი ფაქტორი: სოფლის მოსახლეობის აბსოლიტურად დიდი ნაწილი იყო წერა-კითხვის უცოდინარი, ხოლო ე. წ. „სახალხო-წიგნები“ შედარებით ძვირი ღირდა. ამის შესახებ ს.

ზაქარია ჭიჭინაძე

მესხი წერდა: „40-50-იან წლებში გამოცემული წიგნების უმეტესობა განკუთვნილი იყო ფართო მკითხველებისათვის, მაგრამ „შაურიანი ლიტერატურის“ გამოცემაც საჭირო იყო. ეს წიგნები თავისი შინაარსით ახლოს უნდა ყოფილიყო მშრომელი ხალხის სულიერ მოთხოვნილებასთან“ (დროება, 1871. - №21). 1890 წლებისათვის საქართველოს სოფლებში დიდი პოპულარობით სარგებლობდა ისეთი წიგნები, რომლებიც იყო „ქალ-ვაჟი“, „ბარამიანი“, „ბეჟანიანი“, „აღექსიანი“, „ღირიშიანი“, „არსენას ლექსი“ და სხვები. იღია ჭავჭავაძე გულმხურვალედ ეხმაურებოდა ქართული იაფასიანი, მაგრამ შინაარსიანი წიგნების გამოცემას და სოფლად გავრცელებას. 1873 წელს მან რ. ერისთავთან ერთად დაბეჭდა „გლეხური

სიმღერები, ლექსები და ანდაზები“.

ქართულ სოფლებში და განსაკუთრებით აჭარის მაღალმთიანეთში სოფლებში ქართული წიგნის დაუცხრომელი გამავრცელებელი იყო ზაქარია ჭიჭინაძე. მისი შემოქმედების მკვლევარები ერთხმად აღიარებენ, რომ „ზაქარია ჭიჭინაძე მუდამ სუნთქავდა ქართული წიგნების მაღაზიების ჰაერით“. 1903 წელს ზ. ჭიჭინაძემ გამოსცა ნაშრომი „ქართული სამეცნიერო წიგნები“. ზ. ჭიჭინაძეს სოლომონ დოდაშვილი მიაჩნდა ქართული საერო ლიტერატურის გამოცემებისა და გავრცელების ინიციატორად. მთელ იმდროინდელი საქართველო მოფენილი იყო ზ. ჭიჭინაძის მიერ გამოცემული წიგნებით, თვითონ ზ. ჭიჭინაძე იყო 200-ზე მეტი ქართული წიგნის ავტორი, შემდგენელი და გამომცემელი. მათი უმეტესობა გავრცელებული იყო ქართულ სოფლებში. 1889 წელს ზ. ჭიჭინაძემ დაბეჭდა იაფფასიანი წიგნები და ეწვია აჭარის სოფლებს. 1898 წელს ორჯერ ეწვია აჭარას.

ქართული წიგნის საშუალებით ზ. ჭიჭინაძემ გამოაღვიძა ეროვნული გრძნობა აჭარაში, „მიჰქონდა ქართული წიგნები და კეთილი გული“. როგორც ამის შესახებ წერდნენ აჭარელი ინტელიგენციის წარმომადგენლები. მე-20 საუკუნის დასაწყისისათვის მოწინავე ქართველი საზოგადოება უპირველეს და უკეთილშობილეს ამოცანად მიიჩნევდა ქართული წიგნის შეტანას სოფლებში. „საჭიროა სოფელი განთავისუფლდეს ტრადიციის საშინელი ბრჭყალებისაგან, საჭიროა, იმანაც იგემოს ახალი, განათლებული ცხოვრება, საჭიროა იმანაც ადამიანივით იცხოვროს, სინათლეში გამოვიდეს თავისი ბნელი სოროდან“ (ივერია, 1903 - №45). იაფფასიან სახალხო წიგნებს ელოდებოდნენ სოფლად, მივარდნილ ადგილებში. „ივერიის“ კორესპონდენტი ქიზიყიდან წერდნენ, რომ „ქართველების 90%-ს თავისით აქვს შესწავლილი წერა-კითხვა, ასეთი ქალ-ვაჟნი დღეს სანთლით დაეძებენ ქართულ წიგნებს სოფლებში. ჭკუაგონების საზრდოთაგანს დღეს ვერსად ვერ იპოვით მთელს ქიზიყში, საჭიროა ქიზიყის დიდ სოფლებში დაარსდეს ბიბლიოთეკები“ (ივერია, 1903. - №46); ქართული სოფლების სულიერ აღორძინებას ნატრობდა ვაჟა-ფშაველა. 1891 წელს იგი წერდა: „ყველაზე მეტად საყურადღებო ჩვენში სოფელია, ჩვენი ძალა აქ არის დამარხული; ღვთით თითო-ოროლა კაცი ჩანდნენ

სოფელში მადლიზა მოწადინებული („ივერია“, 1891. - №161-162). სოფლად წიგნების გამავრცელებელი საზოგადოების დაარსების იდეა თბილისსა და ქუთაისში გაჩნდა ჯერ კიდევ მე-19 საუკუნის 70-80-იან წლებში. 1896 წელს „ცნობის ფურცელი“ წერდა: „საჭიროა დაარსდეს ისეთი საზოგადოება, რომელიც გამოსცემს მეცნიერულ-პოპულარულ წიგნებს, რომელიც შემოსავალს მისცემს პატრონს და ფრიად სასარგებლო იქნება თანამედროვე საზოგადოებრივი აზროვნებისათვის“ (ცნობის ფურცელი, 1896. - № 52-53). იმავე 1896 წელს თბილისში დაარსდა წიგნების გამომცემელი საზოგადოება „ახალი მკითხველის“ სახელწოდებით. ჩვენმა ინტელიგენციამ - წერდა გაზეთი, - დიდი ხანია შეიგნო სახალხო წიგნების უქონლობა; ხალხს ესაჭიროება ისეთი გამოცემები, რომლებიც უფასოდ დაურიგდებოთ მივარდნილ-მიყრუებულ ადგილებში. მე-20 საუკუნის დასაწყისისათვის საგრძნობლად გაიზარდა ინტერესი სამეცნიერო-პოპულარული გამოცემების მიმართ. ასეთ გამოცემებს ხშირად წინ ეღობებოდა მეფის ცენზურა, მათი მითითებით ბევრ შემთხვევაში სახალხო წიგნების მთელი ტირაჟი ნადგურდებოდა.

ქართული სახალხო წიგნებისადმი ინტერესი დღითიდღე იზრდებოდა საქართველოს სოფლებსა და ქალაქებში. 1902 წელს ამ საკითხს ეხმიანებოდა „ქუთაისის წიგნების გამომცემელი ამხანაგობა“ (კვალი, 1902. - №28). ბათუმში ქართული წიგნების გამომცემისა და გავრცელების შესახებ სისტემატურად იტყობინებოდა ზაქარია ჭიჭინაძე. როგორც იგი აღნიშნავდა, ქალაქში და აჭარის სოფლებში გაიზარდა მოთხოვნილება ქართული იაფფასიანი სახალხო წიგნების მიმართ. ბათუმში გაიხსნა ქ.შ.წ.კ.გ. საზოგადოების სკოლა, ბესარიონ და გერონტი კალანდაძესთან ბათუმში გაიხსნა ქართული წიგნების პავილიონი, შეკრიბეს ყველა ქართული წიგნი ჩვენი წარჩინებული მწერლებისა. კალანდაძეების გარდაცვალების შემდეგ ბათუმში გადმოვიდა გამომცემელი კაწია თავართქილაძე, გახსნა მაღაზია და სტამბა; ბოლოს ეს სტამბაც თბილისში გადმოიტანეს: „დღეს ბათუმში ვეღარ ნახავთ ხეირიან ქართულ წიგნს“ - წერდა გულისტკივილით ზ. ჭიჭინაძე (ივერია, 1902. - №174).

ქუთაისში წიგნების გამომცემელთა ამხანაგობის აზრით წიგნის სოფლად მიტანი-

სათვის აუცილებელია გვეყავდეს წიგნების დამტარებლები. წიგნებს, ძირითადად, ავრცელებდნენ მანდილოსნები და არავითარ ანაზღაურებას არ თხოულობდნენ (ივერია, 1902 - №142); ამავე საზოგადოების აზრით, წიგნების გამომცემელთა ამხანაგობა ვერ ბეჭდავდა ხალხისათვის ხელმისაწვდომ წიგნებს, ლექსებისა და ზღაპრების მეტი არა გამოუცდია რა; წიგნის მაღაზიის პატრონი იყო ვასილ ბეჟანეიშვილი.

სოფლად ქართული წიგნების გავრცელების საქმეს ფასდაუდებელი ამაგი დასდო პეტრე უშიკაშვილმა. ხალხური „არსენას ლექსის“ ვარიანტები სწორედ მან შეკრიბა და ბოლო სახით გამოსცა. როგორც მაშინდელ საზოგადოებაში ამბობდნენ, იაკობ გოგებაშვილმა ხალხს შეასწავლა დედაენა, ხოლო „არსენას ლექსმა“ ხალხს კითხვა ასწავლაო. ქართული წიგნი ვრცელდებოდა წიგნის ბაზრობის საშუალებითაც, იყვნენ მოსიარულე წიგნის მოვაჭრენი. პირველი წიგნის მაღაზია თბილისში გაიხსნა 1846 წელს. თბილისში წიგნის ვაჭრობის პიონერებად ითვლებოდნენ ძმები ენფენჯიანცები. სოფლად წიგნების გავრცელების შესახებ ბიბლიოგრაფიულ ცნობებს სისტემატურად ბეჭდავდნენ გაზეთები: „სასოფლო გაზეთი“, „შრომა“, „მწყემსი“ და სხვები. 1905 წლის რევოლუციამ უარყოფითი გავლენა იქონია სახალხო წიგნების გამომცემა-გავრცელების საქმეზე. იმატა რუსულენოვანმა გამომცემებმა, ქართველების დიდმა ნაწილმა რუსულად კითხვა არ იცოდა.

წიგნის გამომცემელი და გამავრცელებელი ამხანაგობები სისტემატურად აქვეყნებდნენ ყოველწლიურ ანგარიშებს, 1892 წლის ანგარიშიდან ირკვევა, რომ ქ.შ.წ.კ.გ. საზოგადოებას თავისი წიგნის გამავრცელებლები 20 რაიონში ჰყავდა.

1880-იან წლებში პეტრე უშიკაშვილი გულისტკივილით აუწყებდა ქ.შ.წ.კ.გ. საზოგადოებას, რომ ქართული წიგნი ცოტა იბეჭდებოდა და ძვირად ფასობდა. „ამ დროისათვის მდაბიო თვალს ახელდა, მეცნიერებისა და წინსვლის წადილი მაღალა იწვედა, მათთვის წიგნები იყო საჭირო“ (ივერია, 1879. - №10). როგორც გაზეთი „ივერია“ იტყობინებოდა, ხალხი უფრო მეტად ისეთ წიგნებს ყიდულობს, რომლებიც 1 კაპიკზე მეტი არ ღირს; სოფლად ხალხი წიგნებს დამტარებლისგან უფრო ყიდულობდა, ვიდრე წიგნების მაღაზიებიდან. „წიგნები კარზე მოჰქონდათ, გლეხი არ დაეძებს მის

შინაარს, ხშირად წელიწადი ისე გაივლის, რომ ერთი სახალხო წიგნიც კი არ იბეჭდება, რაც იბეჭდება, ისიც საწყობში გვიწევია და გვიღებება“ (ივერია, 1902. - №20).

„ივერია“ სიამაყით აღნიშნავდა, რომ „წერა-კითხვის მცოდნენი ჩვენში მხოლოდ გურიაშია შესამჩნევად გავრცელებული, მერე ქვემო იმერეთსა და სამეგრელოში.

პეტრე უმიკაშვილი

ამის მიზეზი ის არის, რომ ჩვენში ნაკლებად იცემა იაფასიანი წიგნები, არ იწერენ ჟურნალ-გაზეთებს, მწერლობაც სუსტია, ხალხს არა აქვს გამჭდარი ძვალსა და რბილში კითხვის სურვილი. ქართული წიგნი სოფლად კი არა, ქალაქშიც ძნელად საშოვარია“ (ივერია, 1903. - №127).

დუტუ მეგრელი 1903 წელს მოუწოდებდა კარგად ცნობილ ქართველ მეწიგნეებს მ. ნიკოლაძეს, ვ. ბეჟანიშვილს და სპ. ჭელიძეს, რომ დაეარსებინათ გამომცემელი ამხანაგობა, სადაც გაერთიანდებოდა ყველა ადრე დაარსებული წიგნის გამომცემელი ამხანაგობები. „სოფლად და ქალაქად, - წერდა იგი. - „უღელში შებმული ქართველისათვის საჭირო გახდა გამოდვიძება და შექმნა სატეხნიკო-სამეურნეო ცოდნისა, ამისათვის

ეს ეხება ისეთ უცხო იარაღს, რომელსაც წიგნი ჰქვია; დაეძებს მას მშობლიურ ენაზე; უცხო ენა მან არ იცის; ქართველი იმიტომ კი არ ეძებს ქართულ წიგნს, რომ ქართველია, არამედ იმიტომ, რომ მან უცხო ენა არ იცის“ (ივერია, 1903. - №128). სახალხო წიგნებს, იაფუასიან, მაგრამ შინაარსიან გამომცემებს შეეძლოთ ხალხის გონების გამოფხიზლება, მათი შეიარაღება პრაქტიკული ცოდნით: „გლეხის გონება ცალმხრივია - წერდა „ივერია“, - აქ მას უნდა მიეშველოს ინტელიგენტი, როგორც მცოდნე პედაგოგი; სარგებლობა სახალხო წიგნებისა დამოკიდებულია იმ მასალებზე და სისტემატურ ცოდნაზე, რაც მასში მარტივი ენითაა გადმოცემული ავტორის მიერ“ (ივერია, 1895. - №40); ზოგ ჩვენს მწერალს, - იტყობინებოდა იგივე გაზეთი, - საბავშვო ლიტერატურა სახალხოდ მიაჩნია; ასე არ შეიძლება შევხედოთ მოსახლეობის სხვადასხვა სოციალურ ჯგუფებს; ქართული წიგნი უნდა შევიდეს ყველგან, სადაც არსებობს საზოგადოებრივი აზრი, სადაც არის თავისუფლება აზრისა, სადაც უკვე შემუშავებულია საერთო იდეალები; თუ ადამიანი მოკლებულია საერთო საკითხებზე მსჯელობას, მაშინ მის გონებას რაღაც აკლია. ამ საკითხებს ეხება წიადში. წიგნი არის ერთადერთი საღარო, საიდანაც გამოქვს მას გონებისა და ზნეობის შესამუშავებელი მასალა.

სოფლად ქართული წიგნების გავრცელების საქმეს თავის დროზე გამოეხმაურა ცნობილი პედაგოგი ლუარსაბ ბოცვაძე. 1904 წელს „ივერიაში“ იგი ეხება სახალხო და სასწავლო-პედაგოგიურ წიგნების გამომცემის საკითხებს. „ჩვენებური სახალხო სკოლის მოსწავლეს, - წერდა იგი, - რომელსაც სახელმძღვანელოდ აქვს „დედა ენა“ და „ბუნების კარი“, თამამად შეუძლია კითხვა და გაგება ყველა ჩვენი საუკეთესო მწერლობის ნიმუშებისა, რომლის ნაწილი უკვე გავლილი აქვთ სასწავლო წიგნებიდან, ჩვენებური სახალხო სკოლების ერთი ნაწილის კარები, - წერდა იგი, - ბევრგან გამოკეტილია ისეთი სახელმძღვანელოებისათვის, როგორებიც „დედა ენა“ და „ბუნების კარია“. ამით აიხსნება ის გარემოება, რომ ბევრი უზივის ჩვენი სკოლების უნაყოფობას, სადაც დედა ენა აბუჩად არის აგდებული და არ უჭირავს საპატიო ადგილი“ (ივერია - 1904. - №223). ქართული წიგნის სოფლად გავრცელების

საქმეში მნიშვნელოვანი წვლილის შეტანა შეეძლოთ ოჯახებს, სადაც ტრადიციულად იკრიბებოდნენ ინტელიგენციის წარმომადგენლები, მსჯელობდნენ ეროვნულ საკითხებზე. 1895 წელს გაზეთი „ივერია“ წერდა: „ახლა, როდესაც ქართველისათვის მოქმედების სარბიელი შევიწროვდა და შემცირდა, ოჯახი უნდა შეიქმნას ყოველგვარი თაოსნობისა და საეროვნო მოღვაწეობის უმთავრეს ადგილად, მთელი ოჯახი ნამდვილ სკოლად უნდა გადაიქცეს, სადაც ქართველი ზნეობრივად და გონებრივად იწვრთბოდა; ოჯახი სკოლის მოვალეობას უნდა შეუდგეს და მრუდე მიმართულებას ქიშპობა გაუწიოს, ღვთის წყალობა იქნება, თუ ყველა ოჯახში „დედა ენას“ პატივით და სიყვარულით მოეკიდებიან“ (ივერია, 1895. - №4).

სოფლად ქართული წიგნის გავრცელების საქმეში თავიანთი მოკრძალებული წვლილი შეჰქონდათ მასწავლებლებს, რომლებიც სახელმძღვანელოების გარდა ბავშვების გონებას წვრთნიდნენ საყმაწვილო ლიტერატურის კითხვით, წიგნების შეტანა მივარდნილ ქართულ სოფლებში ნიშნავდა სინათლის უქრობი ღაპმარის დანთებას, რითაც ქართველის გული უნდა აღეხსო პატრიოტული გრძნობით, სამშობლოს სიყვარულითა და ეროვნული თვითშეგნების წყურვილით. წიგნის გავრცელება სოფლად მოითხოვდა ენთუზიაზმს, უტყუარ ნებასა და სურვილს. საკმარისია კვლავ მოვუბრუნდეთ ზაქარია

ჭიჭინაძის მიერ ამ მიმართულებით გაწეულ ღვაწლს, რათა ადვილად დავრწმუნდეთ, რომ ამ კეთილშობილურ საქმეს ამოძრავებდა პატრიოტიზმი და ჰუმანიზმი, მიძინებული ქართული გენის გამოცოცხლება, ეროვნული თვითშეგნების გაღვიძება.

ამგვარად, ჩვენ შევეცადეთ გვეჩვენებინა ქართული წიგნის სოფლად გავრცელების საჭიროება და აუცილებლობა გასული საუკუნის დასაწყისისა და მე-19 საუკუნის 70-90-იანი წლების პერიოდში. ამ სურათის შედარებითი, ზოგადი დახასიათებაც ცხადყოფს, რომ ეს საკითხი დღესაც აქტუალურია ქართული კულტურისა და განათლების დარგისათვის. პრობლემა სტატისტიკურად გამოკვლევასა და შესწავლას საჭიროებს.

ლიტერატურა:

1. ხუციშვილი, ს. - მანათობელი . - თბ., 1980 . - 124 გვ.
2. გუგუშვილი, პ. - ქართული წიგნი . - თბ., 1929 . - 372 გვ.
3. ჩხიტიანიძე, თ. - ქ.შ.წ.კ. გამავრცელებელი საზოგადოების საბიბლიოთეკო და საგამომცემლო მოღვაწეობა . - თბ., 1980 . - 140 გვ.
4. მაცაბერიძე, ვ. - ქართული სახალხო წიგნების შემდგენელ-გამომცემელი . - თბ., 1977 . - 104 გვ.

ბიბლიოგრაფიული ძიებანი

მანია მთაბახიძე

ილია ჭავჭავაძის ბიბლიოგრაფიული მარჯვენებლები: მოკლე მიმოხილვა

ილია ჭავჭავაძის, როგორც განსაკუთრებული მოვლენის შესახებ საქართველოს ისტორიაში, შექმნილია მრავალი სამეცნიერო და პუბლიცისტური ნაშრომები, მიუხედავად ამისა, ამოუწურავია რესურსი ილიას პიროვნებისა და შემოქმედების შესწავლა-ანალიზის თვალსაზრისით.

საქართველოს დღევანდელი მძიმე სოციალ-პოლიტიკური მდგომარეობიდან გამოსასვლელი გზების ძიება, ქართული საზო-

გადოების ზნეობრივი იდეალების მსოფლიო გლობალურ ჭრილში გააზრება და ღირებულებათა ჩამოყალიბების რთული პროცესი ისევ და ისევ ილიას სიბრძნისკენ გვაბრუნებს. ეს კი თავისთავად განაპირობებს მისი ნააზრევისა და მის შესახებ შექმნილი მასალების აღნუსხვა-სისტემატიზაციისა და რეგისტრაციის აუცილებლობას.

დღეისათვის დამუშავებული და გამოცემულია ი. ჭავჭავაძისადმი მიძღვნილი სხ-

ვადასხვა სისრულისა და მნიშვნელობის ბიბლიოგრაფიული მანუშკები - ბიბლიო-ლიოგრაფიები, ცხოვრებისა და შემოქმედების მატრიანები, სარეკომენდაციო საძიებლები და სიები, ბიბლიოგრაფიული ქრონიკები და ა.შ. ჩვენი წერილის მიზანია, ამ მრავალფეროვნებიდან მხოლოდ ყველაზე მოცულობითი და მნიშვნელოვანი ნაშრომების მიმოხილვა.

ი. ჭავჭავაძის შესახებ ბიბლიოგრაფია მის სიცოცხლეში არ შექმნილა. თუმცა, უნდა აღინიშნოს, რომ ასეთი ტიპის საცნობარო ლიტერატურის შედგენის კულტურა ჩვენთან შედარებით გვიან შემოვიდა. თვით ტერმინი - „ბიბლიოგრაფია“ აღნიშნავდა ამა თუ იმ ნაშრომის შესახებ დაწერილ რეცენზიას, შენიშვნას. ილიას შესახებ პირველი დასურათებული ბიბლიოგრაფიული მანუშკები, მის ტრაგიკულ აღსასრულთან დაკავშირებით შეიქმნა:

„ილია ჭავჭავაძის სიკვდილი და დასაფლავება“ - ტფ: 1907 - 282 გვ.

ეს გამოცემა არ იყო ბიბლიოგრაფია კლასიკური გაგებით. იგი შედგებოდა მასალის არა ბიბლიოგრაფიული აღწერილობებისაგან, არამედ ილიას სიკვდილთან დაკავშირებული სიტყვებისა და წერილების ტექსტებისაგან, რომელთაგან ზოგი ამოღებული იყო იმდროინდელი პერიოდული გამოცემებიდან, ნაწილი კი სპეციალურად ამ კრებულისთვის დაიწერა. მიუხედავად ამ ფორმისა, კრებულმა „ილია ჭავჭავაძის სიკვდილი და დასაფლავება“, გარკვეულწილად მაინც შეასრულა ბიბლიოგრაფიული მანუშკების ფუნქცია, რადგან მასში აღინუსხა 1907 წლის ჟურნალ-გაზეთებში ამ თემაზე გამოქვეყნებული მასალების დიდი ნაწილი.

1907 წლიდან საბჭოთა ხელისუფლების დამყარებამდე ილიას სახელი მეტნაკლები ინტენსივობით ჩნდებოდა პრესის ფურცლებზე. ეს ძირითადად მისი დაბადების ან დაღუპვის დღესთან იყო დაკავშირებული. მისი მკვლელობით გამოწვეული აღშფოთებისა და გულისტკივილის გამომხატველ მასალებთან ერთად ქვეყნებოდა სოციალ-დემოკრატების წერილები, რომლებშიც ცდილობდნენ შეერბილებინათ საზოგადოების უარყოფითი რეაქცია მათი ილიასადმი მტრული დამოკიდებულების გამო. 1921 წლიდან 1937 წლამდე, საბჭოთა ხელისუფლების პირობებში, ილია ოფიციალურად გამოცხადდა თავადაზნაურთა ინტერესების გამომხატველ მწერლად და მის სახელსაც ტაბუ დაედო. შესაბამისად, არც ამ პერიოდში შექმნილა ილიას ნაწერების ან მის შესახებ დაბეჭდილი მასალების რაიმე ფორმის ბიბ-

ლიოგრაფიული მანუშკები.

დიდი დრო დასჭირდა ბოლშევიკურ ხელისუფლებას, რომ თავის მიერ შერისხული მწერლის სახელისათვის კვლავ დაებრუნებინა კუთვნილი პატივი და დიდება. 1937 წელს ილიას იუბილე ფართოდ, მთელი საბჭოთა კავშირის მასშტაბით აღინიშნა. გამოიცა მისი თხზულებების კრებულები, ითარგმნა ნაწარმოებები საბჭოთა კავშირის ხალხთა ენებზე, უმეტესად კი რუსულ ენაზე. ამავე პერიოდში დაიწერა ლიტერატურის კრიტიკოსთა ნაშრომები, რომლებშიც უკვე რადიკალურად იყო შეცვლილი შეფასებები მწერლის შემოქმედებისა და მოღვაწეობის მიმართ. ვითარება შეიცვალა ილია ჭავჭავაძის ბიბლიოგრაფირების მხრივაც. 1939 წელს გამოიცა: ილია ჭავჭავაძე : საიუბილეო კრებული (1837-1937). - თბ. : უნ-ტის გამბა და სტამბა, 1939. - [3], 429 გვ. მასში დანართის სახით შევიდა ილიას ბიბლიოგრაფია, რომელიც მოიცავდა პერიოდს 1861 წლიდან 1907 წლის ჩათვლით. მანუშკები შეადგინეს საქართველოს სახელმწიფო წიგნის პალატის თანამშრომლებმა თინათინ ნაკაშიძემ და ნინო კორძაიამ. ბიბლიოგრაფიაზე დართული შენიშვნა გვაუწყებს, რომ ეს არის ამონარიდი ილიას უფრო ვრცელი ბიბლიოგრაფიიდან, რომელიც მზადდებოდა წიგნის პალატაში. კრებულში შევიდა მხოლოდ ი. ჭავჭავაძის შესახებ დაბეჭდილი მასალა. შეიძლება ითქვას, რომ ეს იყო პირველი, პროფესიულ დონეზე შესრულებული ნამუშევარი, რომელშიც დაცული იყო ბიბლიოგრაფიული მანუშკებისათვის აუცილებელი ყველა, იმ დროისათვის დადგენილი, სავალდებულო სტანდარტი.

ამის შემდეგ, 25 წლის განმავლობაში და ისიც ი. ჭავჭავაძის საიუბილეო წლებთან დაკავშირებით, საქართველოში შეიქმნა მხოლოდ რამდენიმე, მცირე მოცულობის სარეკომენდაციო ხასიათის ბიბლიოგრაფიული მანუშკები. 1966 წელს, თითქმის ორი ათეული წლის დაგვიანებით, განხორციელდა მწერლის უფრო სრული ბიბლიოგრაფიის გამოცემა: ნაკაშიძე, თინათინ, კორძაია, ნინო. ილია ჭავჭავაძე: ბიბლიოგრაფია, 1857-1907 / [რედ. გ. აბზიანიძე]. - თბ. : განათლება, 1966. - 672 გვ.

მისი შედგენის მთავარი მიზანი იყო სრული ბიბლიოგრაფიული რეგისტრაცია ი. ჭავჭავაძის ნაწერებისა და ლიტერატურისა მის შესახებ, რომლებიც მწერლის სიცოცხლეში დაიბეჭდა. წიგნი ორი ნაწილისგან შედგება. პირველ განყოფილებაში, რომელიც მოიცავს ილიას ავტორობით შექმნილ თხზულებებს, შემდგენლები შეეცადნენ თავი მოეყარათ ცალკე წიგნებად გამოცემული ან კრებულებ-

სა და ჟურნალ გაზეთებში გამოქვეყნებულ ყველა მისი ნაწერისათვის – დაწყებული პირველი პუბლიკაციით (1857 წ.) და დამთავრებული მისი ტრაგიკული აღსასრულის წლით (1907 წ.).

მთავარ სირთულეს ქმნიდა მწერლის ხელმოწერელი წერილები, თუმცა, როგორც ნაშრომის შესავალშია აღნიშნული, შემდგენლების მიზანს არ წარმოადგენდა მათი იდენტიფიცირება. ისინი დაეყრდნენ ილია ჭავჭავაძის აკადემიურ გამოცემასა და გამბა „ქართული წიგნის“ მიერ გამოცემულ ატომეულს. ასევე, მუშაობის პროცესში გამოიყენეს საქ. ეროვნული ბიბლიოთეკის (მაშინ საქ. სახელმწ. საჯარო ბიბლიოთეკა) მიერ შედგენილი ქართული პერიოდული გამოცემების ბიბლიოგრაფია და აღ. კალანდაძის მონოგრაფია „საქართველოს მოამბე“.

მეორე ნაწილში შევიდა ლიტერატურა ი. ჭავჭავაძის შესახებ. ორივე განყოფილებაში მასალა განლაგებულია ქრონოლოგიურად თითოეული ჩანაწერი ანოტირებულია, რაც აზუსტებს მათ შინაარსსა და დანიშნულებას. ბიბლიოგრაფიას ახლავს საკმაოდ მრავალფეროვანი საძიებო აპარატი. ასეთი მდიდარი სამეცნიერო-ბიბლიოგრაფიული ხასიათის ნაშრომი მალევე გადაიქცა ი. ჭავჭავაძისა და, ზოგადად, ქართული ლიტერატურის ისტორიის საკითხების მკვლევართა სამაგიდო წიგნად. სამწუხაროდ, მიუხედავად იმისა, რომ სამეცნიერო წრეებში ამ ბიბლიოგრაფიას ფართოდ იყენებდნენ, პრესაში ეს ამბავი, ფაქტობრივად, არ გაშუქებულა, არც რეცენზია დაწერილა.

საქ. სახელმწ. წიგნის პალატაში ი. ჭავჭავაძის ბიბლიოგრაფიის გაგრძელების საკითხს აქტიურად განიხილავდნენ, მით უმეტეს, რომ ილიას შესახებ მასალების საკმაოდ მდიდარი რესურსი ჰქონდათ წიგნებისა და ჟურნალ-გაზეთების სტატიების მატინაჟების სახით. ამ დაწესებულების ხელმძღვანელი ვ. გოგოლაძე გაზეთ „წიგნის სამყაროს“ ფურცლებზე გამოქვეყნებულ წერილში „მკითხველი მოელის“ (26.08.1970), წერდა: „ბიბლიოგრაფია მოიცავს 1857-1907 წლების პერიოდს. მაგრამ 1908 წლიდან ხომ ი. ჭავჭავაძეზე ზღვა ლიტერატურა შეიქმნა? მკითხველი მოელის ამ ლიტერატურის საძიებლის გამოცემას“ [1]. გაუგებარია, რა მიზეზით შეეყოვნა ილიას ბიბლიოგრაფიის გაგრძელების გამოცემა. ფაქტი კი ისაა, რომ ასეთი გამოცემა განხორციელდა მხოლოდ 43 წლის შემდეგ, 2007 წელს, როდესაც შესრულდა ი. ჭავჭავაძის დაბადებიდან 170 და დაღუპვიდან 100 წელი. ამ თარიღებთან დაკავშირებით საქართველოს რამდენიმე ინ-

სტიტუციამ ერთობლივად მოამზადა ილიას ბიბლიოგრაფიის გაგრძელება: ილია ჭავჭავაძე : ბიბლიოგრაფია. II: 1907-2007 / ილია გორგაძე, მანია მიქაბერიძე, თინა ლომჯარია, ნანა ბარნაბიშვილი. - თბ. : [ილიას ფონდი], 2007 - 1317 გვ.

ბიბლიოგრაფიის შედგენას ხელმძღვანელობდა მსცოვანი ბიბლიოგრაფი ილია გორგაძე. მთავარი რედაქტორი იყო თსუ-ს ილიას კაბინეტის დამაარსებელი და ხელმძღვანელი, პროფესორი ლადო მინაშვილი. მასალებზე მუშაობდნენ საქ. პარლამენტის ეროვნული ბიბლიოთეკის თანამშრომლები, ხოლო თვით გამოცემა დააფინანსა საგურამოს ილიას სახლ-მუზეუმთან არსებულმა „ილიას ფონდმა“.

ნაშრომის მნიშვნელობას, პირველ რიგში, განსაზღვრავდა მისი მასშტაბურობა - 100 წელი. 1907-დან 2007 წლის ჩათვლით საქართველოში მრავალჯერ ჩატარდა ილიას იუბილეებთან დაკავშირებული ღონისძიებები - გამოვიდა მწერლის თხზულებათა მრავალგვარი გამოცემა, საქართველოს სხვადასხვა ბიბლიოთეკებში შეადგინეს ილიას შემოქმედებისა და მოღვაწეობის ამსახველ სარეკომენდაციო მანკვებლები, უცხო ენებზე ითარგმნა და დაიბეჭდა ილიას ნაწარმოებები, დაიწერა მრავალი სამეცნიერო-კვლევითი ნაშრომი. ბიბლიოგრაფიის შედგენა თუნდაც იმიტომ იყო აუცილებელი, რომ ქართული ლიტერატურის მკვლევარებს მეტნაკლებად სრული ინფორმაცია ჰქონოდათ ამ სფეროში ჩატარებული სამეცნიერო მუშაობაზე, რაც მათ თავიდან ააცილებდა დამთხვევებს ერთისა და იმავე საკითხების დამუშავების დროს.

მასალების მოძიებაზე მუშაობდა ოთხი ბიბლიოგრაფი, რომელთა განკარგულებაში იყო ეროვნული ბიბლიოთეკაში დაცული წიგნადი ფონდი და პერიოდულ გამოცემათა ყველაზე სრული კომპლექტები. ამავე დროს, დამუშავდა ამ ასი წლის განმავლობაში სხვადასხვა ბიბლიოთეკისა თუ სამეცნიერო დაწესებულებების მიერ შედგენილი ყველაზე ღირებული ბიბლიოგრაფიული მანკვებლები, საქართველოს მსხვილი წიგნსაცავების საძიებო სისტემები ელექტრონული კატალოგების ჩათვლით.

როგორც აღინიშნა, 2007 წელს გამოცემული ბიბლიოგრაფია მოიაზრებოდა, როგორც 1966 წლის გამოცემის გაგრძელება, მისი მე-2 ტომი, რაც მიეთითა კიდევ სათაურის შემდეგ. ბიბლიოგრაფიული ჩანაწერების დიდი ნაწილი ანოტირებულია. ბიბლიოგრაფია იმეორებს ძველი გამოცემის სტრუქტურას. მხოლოდ, დამატების სახით დაერთო 1966 წლის გამოცემაში გამორჩენილი მასალები.

გარდა ამისა, პირველად, წყაროს სახით გამოყენებულ იქნა ლიტერატურული ინტერნეტ-საიტები, რომლებშიც ილიას ნაწერები იყო განთავსებული.

დღეისათვის საქართველოს პარლამენტის ეროვნულ ბიბლიოთეკაში გრძელდება მუშაობა ი. ჭავჭავაძის ბიბლიოგრაფიის მესამე ნაწილზე, რომელშიც შევა 2007-2017 წლების მასალები.

საიუბილეო 1987 წელს ი. ჭავჭავაძის შესახებ მომზადდა კიდევ ერთი მნიშვნელოვანი ბიბლიოგრაფიული ნაშრომი, რომელიც ყველა, ზემოთ ჩამოთვლილი ბიბლიოგრაფიებისაგან განსხვავდება სტრუქტურითა და ფორმით:

გორგაძე, ილია, გურგენიძე, ნოდარ. ილია ჭავჭავაძე. ცხოვრებისა და შემოქმედების მატრიანე: ბიბლიოგრაფიული ქრონიკა, 1837-1907 / რედ.: ს. ხუციშვილი ; საქ. სსრ მეცნ. აკად., ცენტრ. სამეცნ. ბიბ-კა. - თბ. : მეცნიერება, 1987. - 366გვ.

როგორც 1966 წლის გამოცემა, ეს წიგნიც ქრონოლოგიური თანმიმდევრობით აღრიცხავს ილიას ყველა გამოცემას მის სიცოცხლეში, ლიტერატურულ და საზოგადოებრივ გამოსვლებს, მოგზაურობათა ქრონიკებს, საქმიან და პირად მიმოწერას, რომლებსაც რაიმე ღირებულება აქვს მწერლის შემოქმედებისა და საზოგადოებრივი მოღვაწეობის შესასწავლად. ამავე დროს, წიგნში მითითებულია ყველა მნიშვნელოვანი ლიტერატურული გამოხმაურება ილიას შემოქმედებასა და მოღვაწეობაზე, მასთან სხვადასხვა საკითხებზე გამართული პლემიკა და ა. შ.

„ქრონიკა“ იმით განსხვავდება წინა გამოცემებისაგან, რომ ბიბლიოგრაფიული ჩანაწერების ნაცვლად მწერლის ცხოვრებისა და შემოქმედების მატრიანე მოწოდებულია თხრობის სახით. კონკრეტული ნაწერის გამოქვეყნების ფაქტს ახლავს მისი შექმნის მიზეზებისა და სხვა თანამდევი პროცესების აღწერა. მოწოდებული მასალა გამყარებულია ილიასავე შემოქმედების მოხმობით, მის თანამედროვეთა მოგონებებით, დოკუმენტებით. ბიბლიოგრაფიული მახვენებლის ასეთი ფორმა დოკუმენტური პროზის ელემენტებს შეიცავს. ფაქტების სიზუსტესთან ერთად, მის ღირსებას განსაზღვრავს ავტორთა ლიტერატურული თხრობის ნიჭიც. ილიას ცხოვრებისა და მოღვაწეობის მასშტაბებიდან გამომდინარე, წიგნის ავტორებს არ შეეძლოთ მისი ცხოვრების ქრონიკის სრული აღწერა, ამიტომ მხოლოდ მნიშვნელოვანი მოვლენებით შემოიფარგლენ.

აღსანიშნავია, რომ 2017 წელს შოთა რუსთაველის ეროვნული სამეცნიერო ფონდის, თბილისის სახელმწ. უნ-ტისა და შოთა რუსთაველის ქართული ლიტერატურის ინსტიტუტის მიერ ერთობლივად მომზადდა ასეთივე დასახელების ნაშრომი. იგი მოცულობით სამჯერ აღემატება ი. გორგაძისა და ნ. გურგენიძის წიგნს, რადგან დაემატა ბოლო 30 წლის განმავლობაში გამოვლენილი მასალა. ეს ნაშრომი ბეჭდური ფორმით არ გამოცემულა და არსებობს მხოლოდ ელექტრონულად - (http://dspace.nplg.gov.ge/bitstream/1234/204739/1/Ilia_Chavchavazis-Cxovre-bis_da_Shemoqmedebis_Matiane.pdf).

ქართულ მასალას ერთვის მატრიანის ინგლისური ვერსიაც, რაც უცხოელ მეცნიერებს გაუადვილებს ილიას შემოქმედების კვლევის პროცესს.

ი. ჭავჭავაძის დაბადებიდან 170 წლის იუბილეს ფარგლებში ჟურნალ „საქართველოს ბიბლიოთეკაში“ (2007, №3,4; 2008, №1) დაიბეჭდა „ილია ჭავჭავაძის ცხოვრებისა და შემოქმედების ასპექტები: (მოკლე ბიბლიოგრაფიული ქრონიკა)“ (შემდგენელი ალექსანდრე ლორია). იგი შედგენილია ი. გორგაძისა და ნ. გურგენიძის წიგნის „ილია ჭავჭავაძე. ცხოვრებისა და შემოქმედების მატრიანეს“ მიხედვით. ნაშრომის უპირველესი ღირსება მისი კომპაქტურობაა. იგი არ არის ილიას ბიოგრაფიიდან აღებული ფაქტების უბრალო ნაკრები. შემდგენელმა მწერლის რთული ცხოვრებისა და მრავალგანზომილებიანი მოღვაწეობიდან შეარჩია მხოლოდ უმნიშვნელოვანესი და მოგვაწოდა მოკლე ქრონიკის სახით, რომლის უმთავრესი ღირსი დროთა კავშირია - ილიას თანადროული ეპოქისა და საქართველოს დღევანდელი მდგომარეობის ერთ ჭრილში გააზრება. ასეთი მახვენებელი პრაქტიკულ დახმარებას გაუწევს როგორც ი. ჭავჭავაძის ცხოვრებისა და შემოქმედების მკვლევარებს, ასევე საზოგადოების სხვა, დაინტერესებულ ფენებს.

ილია ჭავჭავაძისადმი მიძღვნილი ბიბლიოგრაფიული მახვენებლების სიმრავლისა და მრავალფეროვნების მიუხედავად, ამ მიმართულებით მუშაობის გაგრძელების საჭიროება, თემის აქტუალობიდან გამომდინარე, უდავოა. სრულყოფილ, პროფესიულ დონეზე შესრულებული ბიბლიოგრაფიის შესაღებად კი დიდი მნიშვნელობა აქვს ქართველ ბიბლიოგრაფთა და ლიტერატურის მკვლევართა ერთობლივი მუშაობას.

ლახიჯან თათიხაშვილი, ბიოხი ბაბუნია

შენიშვნა გ. ი. ბაქრაძის „ქართული პერიოდიკის ბიბლიოგრაფიის“ შემდგომი შევსება–სრულყოფისათვის

1947 წელს თბილისში გამოცემულ გ. ი. ბაქრაძის ფუნდამენტურ ნაშრომში „ქართული პერიოდიკის ბიბლიოგრაფია“ გაზეთ „მთლიანი საქართველო“-ს შესახებ ინფორმაცია ამგვარად არის შეტანილი:

„486. „მთლიანი საქართველო“. 1920. ყოველდღიური გაზეთი. ბათომი. რედაქტორი?

შ ე ნ ი შ ვ ნ ა : ბიბლიოთეკებში არ მოიპოვება; მოხსენებულია „კლდე“-ში, 1920 წ. №69“ (გვ. 65).“

2004 წელს პროფესორმა ნოდარ ტაბიძემ გამოსცა თავის ნაშრომთა ციკლი, სათაურით „ძიებანი“, რომელშიც შეტანილია პატივცემული მეცნიერის წერილი „გაზეთი „მთლიანი საქართველო“ (იხ.: გვ. 9–29)“. ამ პუბლიკაციიდან ვგებულობთ, რომ 1920 წელს გამოვიდა ხსენებული გაზეთის სამი ნომერი, რომელთაგანაც ჩვენამდე მოაღწია მხოლოდ მე-3 ნომერმა. როგორც ნოდარ ტაბიძე გვამცნობს, აღნიშნული ორგანოს პირველი ნომერი გამოსულა 1 სექტემბერს, მაგრამ „... მეორე დღესვე საგანგებო კომისარმა ბ. ჩხიკვიშვილმა განაცხადებდა „მთლიანი საქართველოს“ დახურვის შესახებ...“

ამ დროს უკვე გამოსულა მეორე ნომერი, ხოლო ვიდრე ბრძანებას ჩააბარებდნენ რედაქტორს, მესამე ნომერიც დაიბეჭდა“ (გვ. 109).

„მთლიანი საქართველოს“ რედაქტორი ყოფილა ტიციან ტაბიძე, ხოლო გამომცემელი – იაკობ სულაბერიძე

ნოდარ ტაბიძე თავის გამოკვლევაში საფუძვლიანად მიმოიხილავს მის ხელთ არსებულ „მთლიანი საქართველოს“ მხოლოდ მე-3 ნომერს, რაც გვაფიქრებინებს, რომ გაზეთის

პირველი ორი ნომერი ვერ იძებნება, ხოლო მესამე ნომერი კი პატივცემული პროფესორის პირად არქივში უნდა იყოს დაცული. ეს თუ დადგინდება, მაშინ ნოდარ ტაბიძის ნაშრომზე დაყრდნობითა და ყოველივე ზემოთქმულიდან გამომდინარე, გ. ი. ბაქრაძის „ქართული პერიოდიკის ბიბლიოგრაფიის“ ახალ, შევსებულ–შესწორებულ გამოცემაში გაზეთი „მთლიანი საქართველო“ ასე უნდა იქნას აწერილი:

„მთლიანი საქართველო“. 1920. ყოველდღიური გაზეთი. ბათომი. რედაქტორი – ტიციან ტაბიძე. გამომცემელი – იაკობ სულაბერიძე.

გამოვიდა სამი ნომერი: 1920 წ. №1 (1/IX); №2 [2/IX]; №3 [3/IX], თით. 4 გვ.

შ ე ნ ი შ ვ ნ ა : ბიბლიოთეკებში არ მოიპოვება. გაზეთის მე-3 ნომერი დაცულია პროფესორ ნოდარ ტაბიძის პირად არქივში.

იმ შემთხვევაში, თუკი პროფესორ ნოდარ ტაბიძის პირად არქივში არ აღმოჩნდება ხსენებული გაზეთის მე-3 ნომერი, მაშინ შემოხსენებული „შენიშვნის“ ფორმულირება ამგვარი უნდა იყოს:

„შ ე ნ ი შ ვ ნ ა : ბიბლიოთეკებში არ მოიპოვება; მის შესახებ პუბლიკაცია, სათაურით „გაზეთი „მთლიანი საქართველო“, იხ.: ნოდარ ტაბიძე, „ძიებანი“, თბ., 2004, გვ. 9–29; „ქურნალისტური ძიებანი“, თბ., 2004, VI ტომი, გვ. 105–127“.

¹ ეს წერილი დაბეჭდილია 2004 წელსვე გამოცემულ „ქურნალისტური ძიებანი“-ს VI ტომშიც (იხ.: გვ. 105–127).

ანა ჯაჯანიძე

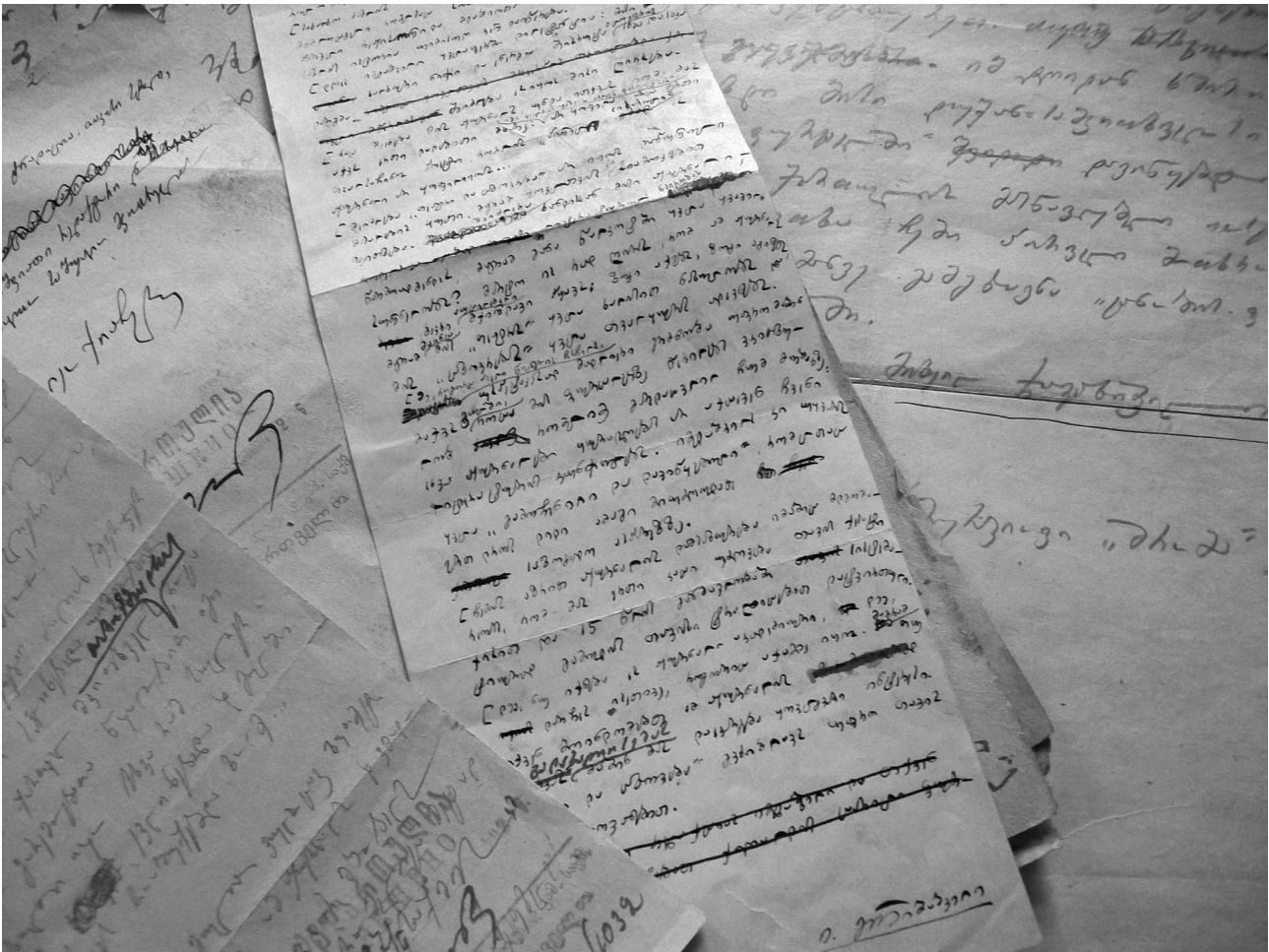
გაყვითლებულ ფურცელთა ნააზრობი

ს არქივო მასალების შესწავლა ფრიად რუტინული, მაგრამ იმავდროულად საინტერესო საქმეა. მრავალნაირ მნიშვნელოვან დოკუმენტს, ფოტოსა თუ ხელნაწერს შეიძლება წააწყდე აქ. მეც ვხსნი ცნობილი ქართველი მწერლისა და საზოგადო მოღვაწე-

ის იოსებ იმედაშვილის არქივის ძველ საქაღალდეს, საიდანაც გაყვითლებული ფურცლები იცქირებიან, საინტერესო ამბების მოყოლას ღამობენ. თვალს ვადევნებ თითოეულ მათგანს და ჩემ თვალწინ ცოცხლდება ჟურნალ „თეატრი და ცხოვრების“ 15 წლის იუბილესთან

დაკავშირებული ამბები. ჟურნალის საიუბილეო ნომრისათვის შერჩეულ მოგონებებსა და წერილებს შეიცავს იმედაშვილის საქალაქო და მეც მათზე მინდა მოგიხროთ. ყოველკვირეული თეატრალურ-ლიტერატურული ჟურნალი „თეატრი და ცხოვრება“ 1910 წელს გამოიცა თბილისში. იოსებ იმედაშვილი იყო მისი დამაარსებელი და რედაქტორ-გამომცემელი. იმ დროს ეს თითქმის ერთადერთი ჟურნალი იყო, რომელიც ცდილობდა შესაფერისი სამსახური გაეწია სათეატრო ხელოვნებისათვის: აქ იბეჭდებოდა რეცენზიები

რად ადრე შეწყვეტდა არსებობას. „თეატრი და ცხოვრების“ რედაქტორი იოსებ იმედაშვილი ჟურნალის გამოცემის პირველივე წელს დააპატიმრეს რევოლუციურ-პროპაგანდისტული მუშაობისთვის. იმავედროულად შეწყდა ჟურნალის გამოცემაც. იოსებს 4 წლით კატორღა მიუსაჯეს, რაც, ავადმყოფობის გამო, მეტეხის ციხეში პატიმრობით შეეცვალა. ციხიდან გამოსულმა იმედაშვილმა ისევ ჟურნალის აღდგენისაკენ მიმართა ძალისხმევა. 1914 წელს, ბევრი წვალების შემდეგ, გამოცემა განახლდა. შემდეგაც, უამრავი დაბრკოლები-

სპექტაკლებზე, სტატიები თეატრის ისტორიისა და თეორიის საკითხებზე, მსახიობთა პროფესიულ აღზრდაზე, რეჟისორის ოსტატობაზე, მსახიობისა და მაყურებლის ურთიერთობაზე. ჟურნალის ფურცლებზე დიდი ადგილი ეთმობოდა ასევე ბელეტრისტიკას, მშობლიურსა თუ უცხოურ პოეზიას, კრიტიკას, მხატვრობას. იბეჭდებოდა ლიტერატურული და იუმორისტული ხასიათის წერილები და კარიკატურები. მარტივი არ ყოფილა ჟურნალის მიერ გავლილი გზა. მისი გამოცემა ხშირად იდგა კითხვის ნიშნის ქვეშ და რომ არა რედაქტორის დიდი შემართება, ჟურნალი ბევ-

სა და წინააღმდეგობების მიუხედავად, იგი არსებობას განაგრძობდა. 1925 წელს, ჟურნალის დაარსების 15 წლისთავთან დაკავშირებით, გადაწყდა, რომ შესაფერისად აღენიშნათ იუბილე მრავალ ქართველგადახდილი ჟურნალისთვის. საიუბილეო კომიტეტის თავმჯდომარედ დაინიშნა მსახიობი ვასო აბაშიძე. საიუბილეო სადამო უნდა გამართულიყო 1 ივნისს რუსთაველის თეატრში, საგამომცემლო ფონდის გასაძლიერებლად. იმავედროულად უნდა გამოცემულიყო ჟურნალის საიუბილეო ნომერი გაფართოებული სახითა და საგანგებოდ შერჩეული მასალით.

ხელში ვიღებ დრო და ჟამისგან გაყვითლებულ ფურცლებს და კითხვას ვიწყებ: იოსებ იმედაშვილის მოგონებებია გაკრული ხელით დაწერილი, ჟურნალ „თეატრი და ცხოვრების“ გამოცემის განახლებას ეხება. ყოველ სიტყვაში იგრძნობა გულისტკივილი, რომ ციხიდან გამოსულს, უსახსროდ მყოფს, არ ეხმარებიან და არც თანაუგრძნობენ. მაინც არ ეძლევა სასოწარკვეთას, მიზნისკენ სვლას განაგრძობს. ანა ჟურნალს, მწერლის მეუღლესაც უჭირს გამოცემის განახლების ნებართვაზე ხელის მოწერა მის მაგივრად. მათი უფროსი შვილი წყვეტს ამ დილემას მამისადმი უპირობო მხარდაჭერით, დედასაც უადვილებს გადაწყვეტილების მიღებას. თანდათან სხვა დამხმარენიც ჩნდებიან და 1914 წლის მარტში ჟურნალის გამოცემაც ახლდება. იმედაშვილის მოგონებებში ხშირად აკაკი წერეთლის გულთბილი სიტყვები მისდამი: „თავსლაფი შენს ციხეში დამჭერთ, თორემ შენ უფრო გალამაზებული ხარ, ცეცხლში გამოძვარი ოქრო“ და კიდევ: „ყოველი მოღვაწის შესამკობელი ეკლის გვირგვინია. ერის მოჭირნახულენი მხოლოდ წამებით გაიყოლებენ ხალხს მომავლისკენ. საქვეყნო საქმის სამსახურს მხოლოდ რჩეულნი თუ შეძლებენ, რომელთა ხვედრია დევნა, შეურაცყოფა“. ამ სიტყვებს ვკითხულობ და თითქოს სწორედ მათ მანიშნეს, საქალაქის ფურცელთა შორის თვალში მხედება მიხეილ ჯავახიშვილის ხელნაწერი. მისი ყოველი ნაწერი, ყოველი ნააზრევი ხომ უმნიშვნელოვანია ჩვენთვის, რადგან ბრწყინვალე მწერლისა და მოღვაწის მთელი არქივი განადგურებულია. ხარბად დაცვეტილი ამ ფურცლებს, მიხეილ ჯავახიშვილის მოგონებას იოსებ იმედაშვილის შესახებ. 1903 წელს მის დუქან-სამკითხველოში გაუცნია და გონებაში სამუდამოდ ჩაბეჭდვია „ქვაშვეთის“ ქუჩაზე ბუკინისტების რიგის ერთ პატარა ქოხში, დახლს უკან მჯდომი, რიჟარაჟიდან დაღამებამდე წიგნებში თავჩარგული სოსო (ასე მოიხსენიებს მას მწერალი). რუსეთიდან დაბრუნებულს ჯავახიშვილს თითქმის დავიწყებული ჰქონია ქართული. იოსებ იმედაშვილი გახდაო ჩემი ქართულის ნათლია, ის იყო ჩემი ქართულის მასწავლებელი - იხსენებს მადლიერებით. პირველად იოსებ იმედაშვილს წაუკითხავს მიხეილ ჯავახიშვილის პირველი მოთხრობა „ჩანჩურა“ და მასვე გაუგზავნია „ცნობის ფურცლის“ რედაქციაში. მაშინ მიხეილი მხოლოდ 23 წლის ყმაწვილი იყო, წინ კვლავ რთული და ეკლიანი ცხოვრების გზა ელოდებოდა. ხანი გასულა, ერთმანეთს დასცილებიან. 1923 წელს, როდესაც მიხეილ

ჯავახიშვილი 15 წლის შეწყვეტილ საქმეს, ბელეტრისტობას დაუბრუნდა, მისი და იოსებ იმედაშვილის გზები კვლავ გადაკვეთილა. „იოსები წინ გადამელობა, წარსული მომაგონა და თავისი „თეატრი და ცხოვრება“ გამახსენა. მე ხალისით მივეცი ორიოდ ნაწყვეტი. არც შემდეგ მოვაკლებ ჩემს თანაგრძნობას და სუსტს ძალდონეს, რადგან, ჩემის ღრმა რწმენით, იოსებ იმედაშვილი და მისი ჟურნალიც მხნედ და პირნათლად ემსახურებიან ჩვენს საერთო საქმეს“ - აღნიშნავს მწერალი. ისევ საქალაქის ყვითელ ფურცლებს ვარჩევ, ვის ხელნაწერს არ შევხვდი აქ: იოსებ იმედაშვილი თუ მიხეილ ჯავახიშვილი, იოსებ გრიშაშვილი თუ ლეო ქიაჩელი, მარიამ საფაროვა-აბაშიძე თუ ეფემია მესხი, ნინო ყიფიანი თუ სოფრომ მგალობლიშვილი, ივანე გომართელი თუ დომინიკა ერისთავი (განდევილი), ილია ფერაძე თუ ვარლამ ჩლაიძე, ნიკო ჯაფარიძე (ჯაფარ-ფაშა) თუ სილიბისტრო თავართქილაძე (ს. რემონიძე), მიხეილ კინწურაშვილი (იასამანი) თუ ნიკოლოზ კურდღელაშვილი (ნარკანი), დავით გაბრუაშვილი თუ გიორგი სვანიძე, იოსებ მაჭავარიანი, სენო წერეთლი, სურენ აფიანი, ლ. ცაგარელი და სხვანი. ფურცლები კი თხრობას განაგრძობენ. „იმედაშვილი ზეინკალი, იმედაშვილი მამასახლისი, იმედაშვილი ასოთამწეობი, ბუკინისტი, გამომცემელი, მხედარი, პოეტი, ბელეტრისტი, დრამატურგი, მსახიობი, სუფლიორი, რეჟისორი, რედაქტორი და დასასრულ - მოლექსიკონე“ - ასე ახასიათებს იმედაშვილს თავის წერილში ცნობილი პოეტი იოსებ გრიშაშვილი. პოეტი იგონებს, რომ „თეატრი და ცხოვრების“ პირველ ნომერში, პირველ გვერდზე დაიბეჭდა მისი პირველი ლექსი მესხიშვილისადმი მიძღვნილი. აღნიშნავს, რომ ეს ჟურნალი ფართო გზას აძლევს ახალგაზრდებს, ყოველთვის სიამოვნებით იკითხება და მას ყველა თვალყურს ადევნებს. ჟურნალის ღირსებად მიიჩნევს იმასაც, რომ „მას ერთი კაცი უძღვება თავის ქესატი ქისით და 15 წლის განმავლობაში სისტემატიურად გამოდის თავისი ტრადიციებით დატვირთული“. იოსებ იმედაშვილის პიროვნულ და რედაქტორულ ღირსებებს წარმოაჩენს ლეო ქიაჩელის მოგონებები. საქართველოდან შვეიცარიაში გახიზნული მწერალი მთაში გაუმწესებიათ ექიმებს და ყველასგან დაშორებული ზემო სავოიაში (საფრანგეთი) ატარებდა დღეებს. „ამ მდგომარეობაში მომაგონდა „თეატრი და ცხოვრების“ რედაქტორის თავაზიანობა და გადავწყვიტე მიმემართა მისთვის. გავუგზავნე ერთი მინიატურა და ვსთხოვე ჟურნალი მოეწოდებინა ჩემს უდ-

აბნო სამყოფელში“ - წერს ქიაჩელი. იმედაშვილს არ დაუყოვნებია და ერთ მშვენიერ დილას ქართული ჟურნალის ათიოდე ნომერი ქიაჩელისათვის სახლში მიუტანია სოფლის ფოსტალიონს. „ათი წლით სამშობლოს მოშორებულს მაინტერესებდა ყოველი წვრილმანი. „თეატრი და ცხოვრების“ ქრონიკა ამ მხრით დიდ სამსახურს მიწევდა“ - აღნიშნავს მადლიერი მწერალი, რომელსაც ჟურნალის ფურცლებიდან თვალწინ გადაეშალა მწერლების, პოეტების, საზოგადო მოღვაწეების, მსახიობების, სცენის მოყვარულთა სახეების მთელი გალერეა.

საქაღალდის ხელნაწერთა შორისაა თელავის დრამატული წრის დავალებით დაწერილ სოსო მაჭავარიანის წერილი. „ჩვენ ისიც ვიცით, რომ რამდენადაც მწვავედა პოლიტიკური ბრძოლა, იმდენად ნაკლები ყურადღება ექცევა, ან სულ არ ექცევა ხელოვნებას აი, ამ დროს „თეატრი და ცხოვრება“, სრულიად უპარტიო პოლიტიკის გარეშე, თავს დასტრიალებს ქალაქს, სოფელს, ეალერსება, მდაბიო ენით მოუწოდებს ყველას ხელოვნებისაკენ, საზოგადო საქმის სიყვარულისაკენ და ერთობისაკენ“ - ასეა შეფასებული ჟურნალის შეუცვლელი კურსი, რომ რთულ ცხოვრებისეულ ვითარებებშიც, მწვავე პოლიტიკური დაპირისპირებების დროსაც დარჩეს ხელოვნების ერთგულ მსახურად და ერთობისაკენ მოუწოდოს ხალხს. წერილის ავტორი, სოსო მაჭავარიანი, სავარაუდოდ, 1938 წელს დახვრეტილი იოსებ მაჭავარიანია, რუსეთის სოციალ-დემოკრატიული მუშათა პარტიისა და საქართველოს დემოკრატიული რესპუბლიკის დამფუძნებელი კრების წევრი. საინტერესოა სენო წერეთლის მოგონებებიც. მძივივით აკინძული მცირე ეპოზოდები, ცალკეული მოვლენები, შენს თვალწინ აცოცხლებს და ერთიან, ნათელ სურათს ქმნის იოსებ იმედაშვილის პიროვნებისას: „სტამბა. ... კუნჭულში მიმალული რედაქტორი. ... მიყრუებული სოფელი. ... შარა გზას მიმავალი მგზავრი ნაბდით, გაღურჯებული სახე ყინვისაგან. ხელში ჟურნალი და წიგნები - ხალხისკენ, მძინარ ხალხისკენ. იოსები ქადაგებს თავისუფალ ხელოვნებას თავისუფალ საქართველოში“. შემდეგ ავტორს თვითონვე გადაუხაზავს სიტყვები - „თავისუფალ საქართველოში“.

ოთხად გაკეცილ რვეულის ფურცლებს ვიღებ. ტექსტი მკაფიო ხელითაა ნაწერი, ლამაზი ასოებით გამოყვანილი. ეს ქართველთა შორის წერა-კითხვის გამავრცელებელი საზოგადოების წევრის, მწერალ სილიბისტრო თავართქილაძის ხელია. წერილში ხელისუფლების კრიტიკასაც შეხვდებით და

რედაქტორის უანგარო ღვაწლის აღნიშვნასაც. „შენ ვერავინ ვერ შეგაშინა, იმიტომ რომ ხალხის სიმპატია შენსკენ არის, იმიტომ რომ შენი თავდადებული შრომა და სიყვარული ამ კულტურული საქმისადმი გულწრფელია, სიმართლე შენსკენ არის და რაც უნდა დაიხაგროს ის, გამარჯვება ბოლოს მაინც მისია“ - წერს თავართქილაძე. ის დრო, ეს სიტყვები რომ იწერებოდა, სიმართლის გამარჯვების დრო ნამდვილად არ იყო. 1926 წელს ჟურნალი „თეატრი და ცხოვრება“ დახურეს. სიმართლის მოყვარე სილიბისტრო თავართქილაძე (ს. რემონიძე) 1937 წელს დახვრეტიეს. ყურადღებას იქცევს კიდევ ერთი ხელნაწერი, რომელშიც ლ. ცაგარელი იხსენებს გიორგი (კომანდო) გოგელიასთან საუბარს ჟურნალის დანიშნულებაზე. აქ ტექსტის ნაწილი გადახაზულია წითელი მელნით, უხილავი და „ყოვლისშემძლე“ ხელით განათლების კომისარიატის ლიტერატურისა და გამომცემლობის საქმეების მთავარი სამმართველოს (მთავლიტის) თანამშრომელისა. სწორედ ისინი ახორციელებდნენ ცენზურას ბეჭდვით გამოცემებში. მთავლიტის ბეჭედს „ნებადართულია“ შეხვდებით საქაღალდეში მოთავსებულ ყველა ხელნაწერზე, თანამშრომლის ჩასწორებები კი მეტ-ნაკლებად შეიმჩნევა. „ამოდენა პოლიტიკას და კარდახშულობას ესაჭიროება ჟურნალი ან გაზეთი, სადაც შეიძლებოდა თავისუფალი ამოსუნთქვა!... ერთმა მწერალმა ინატრა, ნეტავი ერთი რამ დამაწერინა უტენდენციო. ჩვენს იმ დროინდელ და ეხლანდელ ჟურნალ-გაზეთებში გამეფებულია მკაცრი ტენდენცია. ეს კარგიც არის და უხეიროც ...“ - აი, ეს სიტყვები ფრიად არ მოსწონებია ცენზორს ცაგარელის ხელნაწერში და გადაუხაზავს. მის თვალს არ გამორჩენია და გადაუხაზავს სცენისმოყვარე (ასე უწოდებს თავს) სერგო აუშტაროვის წერილის ტექსტი: „მის (იგულისხმება ჟურნალი) ფარდებს უკან ბევრი საუკეთესო რევოლუციონერი იწვრთნებოდა და აწარმოებდა აქტიურ მუშაობას მონარქიზმის დასამხობათ“, შემდეგ ცენზორს გადაუფიქრებია განაჩენი და ტექსტის გასწვრივ მიუწერია „წავა“. ცენზურის კვალი ეტყობა პოეტისა და პროზაიკოსის, ქალთა უფლებების აქტიური დამცველის, დომინიკა ერისთავის, იგივე განდევლის ნაწერსაც. აღნიშნავს რა იოსებ იმედაშვილის, როგორც რედაქტორის რთულ ხვედრსა და დიდ სულიერ ძალას, განდევილი განაგრძნობს: „თეატრი და ცხოვრება“ ძალიან ბევრჯერ ერთგვარ საყვირათ ევლინებოდა უიმედობით დასწეულებულ ქართველ მკითხველს, როცა შავ-ბნელ გარემოებათა წყალობით იგი მოკ-

ღებულები იყო სხვა რამ სულიერ საზრდოს, ევლინებოდა და გულში იმედის სხივს ჩააშუქებდა ხოლმე ...“. ცენზორის აზრით, უიმედობით დასწრელებული მკითხველი, მხოლოდ ცარიზმის დროს შეიძლება ყოფილიყო და ამიტომაც სიტყვები, „ცარიზმის დროს“ ჩაუმატებია კიდევ ტექსტში. სხვა წერილები კი, ადრე ნახსენები, და შემდგომიც, ცენზორმა პოლიტიკური ქვეტექსტების არარსებობის გამო დაინდო და მათში მხოლოდ კორექტურული ხასიათის ჩასწორებები გააკეთა. საქადალდეში ყურადღებას იქცევს ჟურნალ „თეატრი და ცხოვრების“ 15 წლისთავის აღმნიშვნელი საიუბილეო კომიტეტის სახელით დაწერილი წერილი, რომელიც უცვლელი სახით დაიბეჭდა კიდევ საიუბილეო გამოცემაში. საიუბილეო ნომერში დაიბეჭდა, აგრეთვე ყველა ზემოთ ნახსენები წერილი (რასაკვირველია ცენზორის მიერ ჩასწორებული სახით), გარდა თავად იოსებ იმედაშვილის მოგონებისა და იოსებ მაჭავარიანის, სენო წერეთლის, სერგო აუშტაროვის, პ. ირინეშვილის წერილებისა.

1926 წლის მარტში ჟურნალმა „თეატრი და ცხოვრება“ არსებობა შეწყვიტა. ამის მიზეზი გახდა რუსთაველის თეატრში დადგმული ნატალია აზიანის პიესა „დეზერტირკას“ კრიტიკა. პიესის მიმართ ჟურნალის პოზიცია მკაცრი და შეურიგებელი იყო, პიესა აკრძალეს,

მაგრამ მისმა ავტორმა იოსებ იმედაშვილი სამხარეო კომიტეტში დაასმინა. იოსებ იმედაშვილის მიერ აზიანის პიესა „დეზერტირკას“ წინააღმდეგ გალაშქრება ხელისუფლებამ საბაბად გამოიყენა და იოსებ იმედაშვილს ჟურნალის გამოცემის გაგრძელებაზე უარი ეთქვა. იმედაშვილის საქადალდეში ნახავთ მის მიერ საქართველოს კომუნისტური პარტიის ცენტრალური კომიტეტის პასუხისმგებელი მდივნის - მიხეილ კახიანისადმი მიწერილ წერილს, რომლითაც იოსებ იმედაშვილი ეხმიანება პიესა „დეზერტირკას“ გარშემო განვითარებულ მოვლენებს. წერილში მწერალი აღნიშნავს, რომ მის მიერ პიესის შეფასება არაობიექტურად აღიქვას, პიესის შინაარსი რედაქციის სუბიექტურ აზრად გამოაცხადეს, მიაწერეს ის, რაც აზრად არ ჰქონიათ და მთავლიტის განკარგულებით ჟურნალი დახურეს. წერილში რედაქტორი ითხოვს მთავლიტის ხსენებული განკარგულების შეცვლას და ჟურნალის გამოცემის გაგრძელებას ქვეყნის საკეთილდღეოდ. სამწუხაროდ, მისი სამართლიანი თხოვნა არ შეისმინეს და ჟურნალმა არსებობა საბოლოოდ შეწყვიტა.

ასე სვედიანად სრულდება გაყვითლებული ფურცლების ნაამბობი. იოსებ იმედაშვილის ძველმა საქადალდემ მოგონებები, გარდასული დროის ქრონიკა, საქმე და სათქმელი შემოგვინახა.

ბუჩხა თაყნიაშვილი

პატარა ქართველების საყვარელი ლექსი

ქართველთა მომავალ თაობას კარგად ახსოვს ბავშვობაში, დაწყებითი განათლების ასაკში ნასწავლი ლექსი „მე პატარა ქართველი ვარ“. მისი ავტორი გახლავთ დუტუ მეგრელი (დიმიტრი ხოშტარია). პატრიოტულ თემაზე აგებული ეს ლექსი პირველად გამოქვეყნდა 1901 წელს, ჟურნალ „ჯეჯილში“ (№ 10); შემდეგ ლექსი ავტორმა შეიტანა საკუთარი ლექსების კრებულში, რომელიც გამოქვეყნდა 1909 წელს. ლექსმა იმთავითვე ყურადღება მიიპყრო როგორც პატრიოტილი სულისკვეთებით აღსავსე ქართველი კაცის ქმნილებამ; ლექსმა ადვილად შეადწინა პატარა ქართველების სულიერ სამყაროში, ხოლო მისი ავტორი წარმოაჩინა როგორც ეროვნულ-სარწმუნოებრივი იდეების, შეუპოვარი დამცველი. ლექსი „პატარა ქართველი“ ყველა ქართველის ოჯახში იკითხებო-

და, კითხულობდა დიდი, პატარა, იგი სიმღერის საგნად იქცა, მღეროდნენ დები ჯაფარიძეები. ორ საუკუნეზე მეტმა განვლო მისი დაწერიდან და ლექსი ვერ დაბინდა, ვერ წაშალა ქართველთა მეხსიერებიდან დროთა დროებაში. ლექსი იმითაც არის წარმატებული, რომ იგი გარდა პატრიოტული სულისკვეთებისა, მოზარდებში აღვივებს მოქმედებისა და მხნეობის პათოსს.

დუტუ მეგრელმა ლექსს უწოდა „პატარა ქართველი“. ლექსის ხუთივე ტაეპი ასახავს პატარა ქართველის წადილსა და მისწრაფებას, რომ იგი, როგორც სახელგანთი ერის შვილი, მზადაა იცოცხლოს ისევე ღირსეულად, როგორც ცოცხლობდნენ და იბრძოდნენ მისი წინაპრები. ლექსის ღრმად პატრიოტული შინაარსი და შემართებული სულისკვეთებისაკენ მოწოდების პათოსი, ბევრ ქართველში აღძ-

რავს ინტერესს მისი ავტორის ვინაობისადმი. დუტუ მეგრელი დაბადებულია 150 წლის წინათ, 1867 წელს, აბაშის რაიონის სოფელ სუჯუნაში. სწავლობდა ჯერ ქუთაისში, 1887 წელს გიმნაზიის სრული კურსის დასრულების შემდეგ სწავლა გააგრძელა ოდესის უნივერსიტეტში იურიდიულ ფაკულტეტზე, რომელიც დაასრულა 1891 წელს. 1894 წლიდან დაინიშნა ყოფილი ყარსის ოლქის ოლთისის მაზრის გადასახადთა ინსპექტორად. 1900-1917 წწ. მსახურობდა ერევნის გუბერნიის ნახიჩევანის მაზრაში.

საბავშვო ლექსებისა და მოთხრობების წერა დუტუ მეგრელმა დაიწყო ჯერ კიდევ გიმნაზიაში სწავლის პერიოდში. მისი პირველი ლექსი დაიბეჭდა გაზეთ „თეატრში“ 1886 წელს „ოტიას“ ფსევდონიმით. პირველი მოთხრობა გამოაქვეყნა გაზეთ „ივერიაში“ 1888 წელს. დუტუ მეგრელი იყო მწერალი, პოეტი, დრამატურგი, პუბლიცისტი. იგი მე-19 საუკუნის 80-90-იანი წლების გარდამავალი პერიოდის ცნობილი პიროვნებაა. იგი დაახლოებული იყო ახალ თაობის წარმომადგენლებთან, რომლებიც თავიანთ შემოქმედებაში თანმიმდევრულად იცავდნენ ეროვნულ თვითმყოფადობასა და ცნობიერებას. მისი შემოქმედების წარმმართველი მოტივია სინამდვილის ასახვა საქართველოს იმდროინდელ სულიერ-ზნეობრივი და პატრიოტულ-რელი-

გიური სინამდვილისა, რომელიც ხასიათდებოდა მე-19 და მე-20 საუკუნეების მიჯნაზე არსებული წინააღმდეგობრივი თვისებებითა და ნიშნებით. დუტუ მეგრელი სამართლიანად მიიჩნევს რეალისტური სკოლის იდეების გამგარქელებლად. იგი ღირსეული მემკვიდრეა ილია ჭავჭავაძის, აკაკი წერეთელის, იაკობ გოგებაშვილის და სხვათა ძირითადი ხაზისა და მიმართულებისა, რომელსაც ასახვდობდა ყოველგვარი ქართული ცნობიერება. დუტუ მეგრელის შემოქმედება განხილული აქვთ ქართული მწერლობისა და კრიტიკის ღირსეულ წარმომადგენლებს: თ. სახოკიას, დ. კლდიაშვილს, ი. გომართელს, ეკ. გაბაშვილს, ი. ვართაგავას და სხვებს. დუტუ მეგრელი ახლოს მეგობრობდა კიტა აბაშიძესთან, რომელსაც მან რამდენიმე ლექსიც მიუძღვნა.

მისი შემოქმედება არაერთხელ გამხდარა ქართულ საბჭოთა კრიტიკოსთა ტენდენციური მსჯელობის საგნად; 1936-37 წწ. ქართველ კრიტიკოსთა ერთი ნაწილი დუტუ მეგრელს მიიჩნევდა „მუშა მწერლების“ წარმომადგენლად. დუტუ მეგრელის შემოქმედებამ, მისმა საბავშვო მოთხრობებმა და პატრიოტულ მოტივზე დაწერილმა ლექსებმა სულ სხვაგვარი პიროვნება წარმოაჩინა ქართველ მკითხველის თვალში. მისი საბავშვო მოთხრობა „ქანაქანა“ და ლექსი „პატარა ქართველი“ სამართლიანადაა მიჩნეული ქართული მწერლობისა და პოეზიის ნამდვილ შედეგად.

ლექსი „პატარა ქართველი“ იაკობ გოგებაშვილმა შეიტანა „დედაენის“ 1912 წლის გამოცემაში, ამავე სათაურით. ლექსიდან ამოღებულია ერთი სტროფი :

„ქვეყნის თვალი ეს ქვეყანა
ღვთისმშობლისა არის წილი,
ბევრ მწარე დღეს მოსწრებია
და უნახავს ბევრი ტკბილი.“

ამ ლექსის იდეური ხელყოფა დაიწყო ი. გოგებაშვილის გარდაცვალების შემდეგ. საბჭოთა პერიოდის სახელმძღვანელოებიდან ამოიღეს ლექსის მე-3 და მე-4 სტროფები. „პატარა ქართველი“ ასევე შეიტანა ი. გოგებაშვილმა „ბუნების კარში“.

„საყვარელი სამშობლოს“ პირველი 2 ტაეპია შეტანილი 1913, 1914, 1919, წლების გამოცემებში. 1917 წლის გამოცემებში, მე-2 ნაწილში შეიტანეს ამავე სათაურით, აქაც პირველი 2 ტაეპი. ლექსი არ არის შესული ასევე ვ. ძიძიგურისა და ა. გვახარიას მიერ შედგენილ „დედა ენაში“, რომლებიც გამოიცემოდა 1938-1939 წლებში.

1940 წელს საზეიმოდ აღინიშნა ი. გოგებაშვილის დაბადებიდან 100 წლისთავი. საქა-

როველოს უმაღლესი საბჭოს პრეზიდიუმის დადგენილებაში არაფერი არ იყო ნათქვამი „დედა ენის“ გამოცემების შესახებ.

1940 წელს გამოიცა ვ. ძიძიგურისა და ა. გვახარიას მიერ შედგენილი „დედა ენის“ ორივე ნაწილი, მე-15 გამოცემა. აქაც არ იქნა შეტანილი დუტუ მეგრელის არც ერთი ლექსი. „დედა ენის“ ე. წ. საბჭოური გამოცემა დაიბეჭდა 1944 წელს. შედგენილ ნ. ბოცვაძისა და კ. ბურჯანაძის მიერ. ამ გამოცემებში შეიტანეს „საყვარელი სამშობლოს“ პირველი და მეორე სტრიქონები, აგრეთვე დუტუ მეგრელის ლექსი „დედა და შვილები“. ასევე 2 ტაეპია შეტანილი ვ. რამიშვილის მიერ შედ-

გენილ „დედა ენაში“, რომელიც დაიბეჭდა 2002 წელს.

როგორც ჩანს, ი. გოგებაშვილის გარდაცვალების შემდეგ „დედა ენის“ ყველა შემდგომ გამოცემებში „საყვარელი სამშობლო“ ქვეყნდებოდა მხოლოდ პირველი და მეორე ტაეპების სახით.

აღნიშნული ლექსი არ არის შეტანილი დაწყებითი განათლების ქართული ენისა და ლიტერატურის სახელმძღვანელოებში, ლექსი დღესაც არ კარგავს თავის პატრიოტულ და აღმზრდელობით ღირსებას. მის ავტორს დუტუ მეგრელს შეუსრულდებოდა დაბადებიდან 150 წელი. ამ თარიღთან დაკავშირებით საჯარო ბიბლიოთეკებსა და სკოლებში ტარდება ღონისძიებები.

1970 წელს ცალკე გამოიცა ეთერი კუბლაშვილის რედაქტორობით ლექსი „საყვარელი სამშობლო“ ილუსტრირებული გამოცემა. მისასაღმებელი იქნება თუ ასეთი გამოცემის ლექსის სრულ ვარიანტს დავბეჭდავთ დიდი ტირაჟით და სასწავლო წლის დასაწყისისათვის საჩუქრად დავურიგებთ პირველ კლასელებს.

ლიტერატურა:

მეგრელი, დუტუ წ. 1 . - ლექსები . - ტფ. 1909

მეგრელი, დუტუ, წ. 2 .- მოთხრობები . - ტფ. 1920

მეგრელი, დუტუ თხზულებანი . - თბ., 1998

მეგრელი, დუტუ მოთხრობები . - თბ., 1939

რადიანი, შ. მე-20 საუკუნის ქართული ლიტერატურა, თბ., 1945

ქიქოძე, გ. - წერილები, ესეები, ნარკვევები . - თბ., 1935

ლომთაძე, ნ. დუტუ მეგრელი - ცხოვრება და შემოქმედება . - თბ., 2005

ფილოლოგიური ძიებანი

ილიას ნაწილი

ილია ჭავჭავაძე ქართული ენის შესახებ

ერგდალეულებმა, ილიას ხელმძღვანელობით, წინ წამოსწიეს ეროვნული პრობლემა - ქართული ენის ფუნქციონირების აღდგენისა და მისი დაცვის

საკითხი. ილიასა და მისი თანამოაზრეების ბრძოლა ენისათვის - ეს იყო, უპირველესად, პოლიტიკური ბრძოლა.

თუ წარმოვიდგინოთ საქართველოს, რო-

გორც უფლებებო მხარის, მაშინდელ ვითარებას, როცა მშობლიურ ენაზე ლაპარაკიც კი იდევნებოდა, ცხადი გახდება, რატომ გადაიქცა ენის საკითხი ახალი თაობის პირველი იერიშის საგნად.

ილიას ბრძოლა ქართული ენის გადასარჩენად, არის ეროვნულ-განმათავისუფლებელი მოძრაობის ერთ-ერთი ძირითადი შემადგენელი ნაწილი. ქართული ენისათვის უკომპრომისო ბრძოლა მან გადააქცია ეროვნულ-განმათავისუფლებელი მოძრაობის ძირითად მიმართულებად, რასაც მთლიანად საქართველოსათვის უდიდესი პოლიტიკური მნიშვნელობა ჰქონდა.

ილია ჭავჭავაძის სტატია „ორიოდე სიტყვა თავად რევაზ შალვას-ძე ერისთავის კოხლოვიდან „შეშლილის“ თარგმანზე ყუმბარის აფეთქება იყო.

გაოცებულია ილია, ერისთავმა „შეშლილი“ რომ თარგმნა: „თუ კაცს რუსულიდან თარგმნა უნდა რისამე, პუშკინი, ლერმონტოვი, გოგოლი როგორ უნდა დაავიწყდეს და მივარდეს წირპლიანს კოხლოვსა, მერე ნეტავ იმის ცუდ პოემებში უცუდესი მაინც არ ამოერჩივა თავად ერისთავს.“

„ილია, კარგად მოქცეულა თავადი ერისთავი, რომ პუშკინისა და ლერმონტოვისათვის ხელი არ უხდია, თორემ ამათ ქმნილებაც ისე წარეხდინა, როგორც წარუხდენია კოხლოვის „შეშლილი,“ სწორედ დვთის გმობა იქნებოდა.“

ილია აღნიშნავს, რომ „თარგმანი“, როგორც თარგმანი ხომ არ ვარგა, ენა უფრო უვარგისი აქვს თავად ერისთავსო .როცა ვკითხულობთ „შეშლილს“, სწორედ უნდა მოგახსენოთ, რომ ხან გვეცინებოდა, ხან გვეწყინებოდა, რომ ეგრე უენო ენად ვნახეთ ჩვენი საყვარელი ენა, რომელზედაც დაიდიდინა ჩვენმა უკვდავმა რუსთაველმა „ვეფხისტყაოსანი“, ის ენა, რომელზედაც დაიგალობა თავისი დვთიური სიმღერები თავად ალექსანდრე ჭავჭავაძემ, კაცმა როგორ უნდა გაიმეტოს თავის დედ-მამის ენა ისე, როგორც თავად ერისთავს გაუმეტნია! ამისთანა წერაში არამც თუ იყოს ენის სიყვარული, არამედ ენის სრული უპატიობაა და სიძულვილი“.

აქვე აკრიტიკებდ ილია ჟურნალ „ცისკრის“ რედაქტორს კერესელიძეს, რომელმაც აღნიშნული თარგმანი დაბეჭდა და ამ თარგმანს „საშიშ თარგმანს“ უწოდებს.

„სამი დვთაებრივი საუნჯე დაგვრჩა ჩვენ მამა-პაპათავან: ენა, მამული, სარწმუნოება, თუ ამათაც არ ვუპატრონეთ, რა კაცები ვიქნებით, რა პასუხს გავცემთ შთამომავლობას? ხვისი არ ვიცით და ჩვენ კი მშობელ მამასაც არ

დავუთმობდით ჩვენი მშობლიური ენის მიწასთან გასწორებას. ენა სადმროთ რამ არის, საზოგადო საკუთრებაა, მაგას კაცი ცოდვილის ხელით არ უნდა შეეხოს.“

„სადაც აზრი არ არის, წერს ილია, იქ ენა, რაც უნდა კარგი იყოს, სულ უქმია. მერე მე არსად გამიგია, რომ უაზრო ენა იყოს სადმე, აზრი და მხოლოდ აზრი აძლევს ენას მნიშვნელობას... უნიჭო და უცოდინარი მწერალი არა მარტო ენას ახდენს, ამასთან გონებას, გემოვნებას, გულს და სულს მკითხველისას“.

ილია წერს:

„სადაა არის ესე ქართული ენა? ან გვიდოდა-და ქართული, რაც ჩვენ თვითონ, ჩვენდა დასადუპავად ქართველობაზედ ხელი ავიდეთ? გონებით რომ აღარ ვცხოვრობთ, ქართულ ენას აზს როგორღა გამოვათქმევინებთ? ერთობისათვის რომ აღარ ვართ, ერთნაირი სიტყვის მნიშვნელობას როგორ მოვთხოვთ ჩვენს ენას?...საერთო სახელი ქართველი კერძობითად გაეხადეთ, მამული დანეხვილ ნაფუძვრად გადავაქციეთ, პატივი - ნეხვად, თავი - გოგრად, და ჩვენი უადამიანობა იქამდენ მივიყვანეთ, რომ კაცი კაცს აღარ ნიშნავს, თუ ზედ კაცური არ დავუმატეთ და ამის შემდეგ კიდევ გინდათ, რომ ენა გექონდეს?!“

ილიას ენა ეროვნულობის არსებით ნიშნად მიაჩნია, ენა და ერი მჭიდრი კავშირში არიან ერთმანეთთან. ენის ამაღლება ერის ამაღლებას ნიშნავს, ენის დაცემა, ერის დამდაბლების, ერის კულტურის დაცემის მაუწყებელია.

„მტრობა ენის, არს მტრობა ქვეყნის - მაგ აზრისა ვართ თანახმა ჩვენ,“ - ასე მიაჩნდა ილიას.

ილია ჭავჭავაძეს კარგად ესმოდა, რომ ენა ისტორიული მოვლენაა და დროთა ვითარებაში ის ვითარდება. „მამების“ მოსაზრებას, თითქოს ენის ფორმები მარად უცვლელი და ერთნაირი ყოფილიყო, ილია პასუხობდა, რომ ენა ისევე ემორჩილება განვითარების კანონებს, როგორც სხვა მოვლენა. ამდენად, ძველი თაობის ანტიმეცნიერულ შეხედულებას უპირისპირდება ილიას სადი აზრი, მეცნიერული შეხედულება ენის ბუნებისა, კანონისა და განვითარების შესახებ. ილია ენას ერის განძს უწოდებდა.

80-იან წლებში ილია იბრძვის ქართული ენის უფლების დასაცავად სკოლებში. საქმე იქამდე მივიდა, რომ კავკასიის სასწავლო ოლქის მხრუნველმა იანოვსკიმ 1881 წელს განიზრახა ქართული ენის სრულად გაძევება სკოლიდან.

ილია სასტიკად შეებრძოლა იანოვსკის და მის დამქაშებს. „ჩვენთან რომ ეგრე დაუინებით და უკან დაუხველად ვიხიულობთ დედა-ენი-

სათვის სრულს და დაუბრკოლებელს გზას სასწავლებელში, - ეგ მარტო დედა-ენის სიყვარულით არ მოგვდის, ვთხოვლობით და ენატრულობით იმიტომაც, რომ უდედა-ენაოდ გონების გახსნა ბავშვისა, ყოველად შეუძლებელია, მაშინ სკოლა გონების გახსნის სახსარი კი არ არის, გონების დაჩაგვრისა, გონების დახშვისაა, დათრგუნვისაა, გათახსირებისაა.“

ილიას ბრძოლა უშედეგოდ არ დამთავრებულა, მინიმალური უფლებები, რომელიც ქართულ ენას შერჩა სკოლებში, შედეგი იყო თავგამოდებული და შეუნებელი ბრძოლისა ქართული ენის უფლებებისათვის, რომელსაც ილია და მისი თანამოაზრენი აწარმოებდნენ.

1881 წლის მარტში „შინაურ მიმოხილვაში“, რომელიც „ივერიაში“ დაიბეჭდა, ილია გაბედულად აყენებს საკითხს მშობლიური ენის მაღალი უფლების შესახებ, „არსებითი ნიშანი ეროვნულობისა, მისი გული და სული - ენაა, ამიტომაც ტლანქი ხელი უმეცარის მოხელეობისა, ყველაზე უწინარეს ენას მისწვდა.“

1884 წელის 14 იანვარს იანოვსკიმ ხელი მოაწერა დადგენილებას ქართული ენის აკრძალვის შესახებ სამეგრელოს სკოლებსა და ეკლესიებში. ამ ვერაგულმა განზრახვამ უდიდესი აღშფოთება გამოიწვია სამეგრელოს მოსახლეობაში, ამ პროტესტის დროს მათ გვერდით ედგათ ილია ჭავჭავაძე, დიმიტრი ყიფინი, აკაკი წერეთელი და პროგრესულად მოაზროვნე ქართველთა დასი.

„ქართველთა შორის წერა-კითხვის გამავრცელებელი საზოგადოება,“ რომელიც ილიას ინიციატივითა და ძალისხმევით დაარსდა, მიზნად ისახავდა, წინააღმდეგობა გაეწია

ველიკორუსული შოვინიზმისათვის, რომელიც ემუქრებოდა ქართულ კულტურულ-საგანმანათლებლო დაწესებულებებს, ქართულ ენას, ქართულ სკოლას.

ილია დიდ როლსა და მნიშვნელობას ანიჭებდა ქართულ თეატრს. წერილში, რომელიც „ივერიაში“ დაბეჭდა 1879 წელს, იგი წერდა: „ჩვენს ენას ჩვენში მოედანი არა აქვს სავარჯიშო, ჩვენი ეგრეთ წოდებული მაღალი საზოგადოება თავის სამარცხვინოთ თაკილობს თავის დედა-ენის ლაპარაკსა. ნათქვამია, თევზი თავიდან აყროლდებაო, სწორედ ეგრე მოგვდის ჩვენც, ჩვენს ეგრეთ წოდებულ მაღალ საზოგადოებას თუ დავაკვირდებით, ცოცხალი ლაპარაკი, ის დარბაისლური საუბარი, ის საამური ქართულის სიტყვის მიხვრა-მოხვრა, ის სიმდიდრე ქართულის სიტყვიერებისა, აღარ ისმის, აღარ არის, გადაგვავიწყდა ყოველივე, რაც ენის შევენებას შეადგენს, რადგან ჩვენი აზრი ჩვენის ენით აღარ თბება. ამისთანა სავალალო და სამარცხვინო მდგომარეობაში ქართული სცენა სწორედ ცის ნამია დამჭკნარი ყვავილისათვის... ძლივს ერთი საჯარო ადგილი მაინც გვექნება, საცა ჩვენის ენით ვილხენო, ჩვენის ენით ვინაღვლებო, ჩვენის ენით მოწყალებით გავატარებო თვალწინ ჩვენს ცხოვრებასა“.

ლიტერატურა:

ბაქრაძე, აკაკი. ილია ჭავჭავაძე. - თბ., 1984.
 ხუნდაძე, ტ. ქართველთა შორის წერა-კითხვის გამავრცელებელი საზოგადოება. - თბ., 1960.
 ლიტერატურული მემკვიდრეობა, წიგნი 1 1935წ.
 მეუნარგია, ი. ილია ჭავჭავაძე. - თბ., 1937.

ცახახია ბახია

თედო სახოკია და იაკობ გოგებაშვილი

თედო სახოკიასა და იაკობ გოგებაშვილს - ასაკობრივად საუკუნის მეოთხედი ამორებდათ ერთმანეთს, თუმცა ეს სრულებით არ იყო მთავარი განმსახლაველი მათი ურთიერთობისა, ორივე მათგანმა, საქართველოს მსახურებაში გალია ცხოვრება.

XIX ს.-ის მეორე ნახევრისა და XX ს.-ის პირველ ნახევარში საზოგადოებრივ სამსახურში მოღვაწე ქართველებს, ერთიანად უხდებოდათ ბრძოლა ქართველი ერის სულიერების აღ-

რძინების, საუკუნეებამოვლილი - ქართული ცნობიერების, ქართული იდეალების, ქართული ენის დაცვა-შენარჩუნებისათვის.

თედო სახოკია დაიბადა სამეგრელოში, იაკობ გოგებაშვილის „დედაენის“ სწავლამ, ჯერ კიდევ სამეგრელოში (მარტვილში) არსებულ ერთადერთ სასწავლებელში მოუწია. მეტად საინტერესოდ აღწერს თედო სახოკია თავის მოგონებებში „როგორ ვიზრდებოდიო ძველად“, სასწავლებელს და იქაურ სწავლას, საუბრობს „დედაენის“ პირველად გამოცემა-

სა და ამ „დედა-ენით“ სწავლის დაწყებაზე. „იაკობ გოგებაშვილის „დედაენა“, რომელზედაც აღიზარდა ჩემი შემდგომი თაობა, პირველად 1876 წელს გამოვიდა და ბავშვებს სულზე მოგვისწრო მეორე მოსამზადებელში. ეს იყო პირველი სახელმძღვანელო ქართულ ენაზე ქართული ენისათვის შედგენილი, ქართულ ცხოვრებაში ან შეფარდებით. როცა მასწავლებელმა თბილისიდან ჩამოიტანა და ორ-ორ აბაზად დაგვირიგა ეს წიგნი, ყველას უზომოდ გვიხაროდა. გვახარებდა მისი ყდა და სურათები. გვიხაროდა მისი ფურცვლა. სოფლის ნაცნობი ცხოვრების სურათების ნახვა, თუმცა როგორც პირველი გამოცემა, ძალიან განსახდურულ რიცხვს შეიცავდა სურათებისას. გარეკანს მაშინვე ქაღალდი შემოვაკარით გარედან და ასე სათუთად ვინახავდით. ადვილად და ხალისით ვკითხულობდით შიგ მითაგებულ მოთხრობებსა და ლექსებს, თუმცა ბევრი სიტყვისა არა გვესმოდა რა, ასეთები იყო ქართლში ხმარებული ქართლელ ბავშვებისათვის საყველპურო სიტყვები, განსაკუთრებით საოჯახო და სამეურნეო იარაღების სახელები, მაგალითად: გუთან, არნადი, კვერი, კალო, ხვაი და სხვა. რაც სახელმძღვანელოში სახეპირო იყო, ვხეპირობდით, „დედაენის“ სახეპიროსაც არ გავუბოდიშთ, მით უფრო, რომ ეს უკანასკნელი უფრო გასაგები იყო, თუმცა ვერ ვიტყვით, ხალისიანად ვსწავლობდით მეთქი“.

(1)

XIX ს-ის დასასრულს თედო სახოკია აფხაზეთში აგრძელებს თავის საზოგადოებრივ საქმიანობას. თავისი სიტყვით, ებრძვის რუსულ იმპერიალისტურ პოლიტიკას აფხაზეთში, საერო და სასულიერო სფეროში ქართული ენის სწავლის აკრძალვას. 1890-იანი წლებიდან ვიდრე გადასახლებაამდე, ის იყო აფხაზეთში „ქართული პარტიის“ სახელით ცნობილი პარტიის ხელმძღვანელი. თედო სახოკია ერთ-ერთი იმათთაგანია, რომელიც ყველაზე მეტად ხედავდა აქაურ მკვიდრთა ქართული სულიერებისაგან მოწყვეტას, იბრძოდა რუსული ბიუროკრატის მის მიერ საქართველოს ამ მხარის გარუსების წინააღმდეგ.

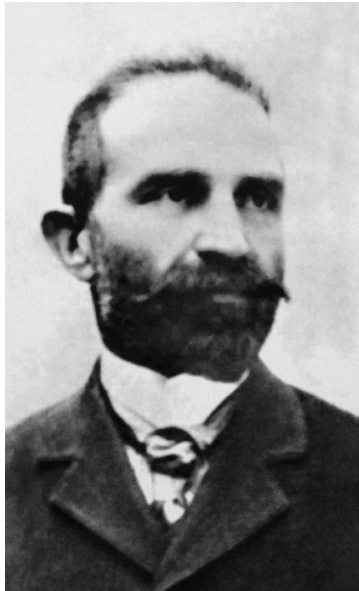
აქ მიმდინარე პროცესები დაედო სათავედ თედო სახოკიას საზოგადოებრივი სარბიელის საწყისებზე მოვლენათა შუაგულში ტრიალს. აქედან იწყება თედო სახოკიას დაახლოება ქართველ ინტელიგენციასა და

საზოგადო მოღვაწეებთან, რომელთა დახმარებით იქ აფხაზეთში აკეთებდა ქართულ საქმეს.

იაკობ გოგებაშვილმა ჯერ კიდევ სასულიერო სემინარიაში სწავლის დროს ფილტვების ანთებით დაავადებულმა, 1875 წლის ზამთარი სოხუმში გაატარა, „იქაური თბილი ჰაერით დასასვენებლად და სამკურნალოდ“ (2) და ამდენად, კარგად იცნობდა აფხაზეთს, იქ მიმდინარე მოვლენებს, რომ, სოხუმელთა საერთო სიყვარული და პატივისცემა ჰქონდა დამსახურებული.

თედო სახოკიასა და იაკობ გოგებაშვილზე საუბარს თედო სახოკიას მოგონებიდან „ჩემი საუკუნის ადამიანები“ - დავიწყებ. მოგონებიდან ირკვევა, თუ რა ახლო ურთიერთობა აქვს მას, ქართველი ერისათვის საამაყო შვილთან - იაკობ გოგებაშვილთან; მას ბედმა არგუნა, - „გამოსულიყო საზოგადო სამსახურის ასპარეზზე იმ დროს, როცა მის გარშემო წყვილიანი მეფობდა, ყოფილიყო ქართული მოაზროვნე საზოგადოების იმ მცირე ჯგუფის წევრი, რომელსაც წილად ხვდა „ქართველთა შორის წერა-კითხვის გამავრცელებელი საზოგადოების“ დაარსება და მხარში ამოსდგომოდა დიმიტრი ყიფიანს, ილია ჭავჭავაძეს... მშობლიური ენა დევნილი იყო სკოლებში. არისტოკრატის ერცხვინებოდა ქართულად ხმის ამოდება, თამოსაწონად მიაჩნდა რუსულად ლაპარაკი, ისედაც თითზე ჩამოსათვლელი ინტელიგენცია რუსულად ფიქრობდა, რუსულადვე მეტყველებდა... ქართული ენის შესასწავლად ორგვერდიანი ანბანი არსებობდა...“ (3)

1898 წლიდან კი თედო სახოკიამ, როგორც ქართული ჟურნალ-გაზეთების ფურცლებზე ასევე იმპერიის მასშტაბითაც დაიწყო აფხაზეთის შესახებ მასალების გამოქვეყნება, როგორც ხემით აღვნიშნეთ, ის იქაური მკვიდრი იყო და მჭიდრო კავშირი ჰქონდა აფხაზეთის მოსახლეობასთან, ხშირად ჩადიოდა სოხუმში, ხანგრძლივად ცხოვრობდა იქ და ადგილობრივ სახელმწიფო საქმეებში მონაწილეობას იღებდა. ამავე პერიოდში მეფის მთავრობამ გააძლიერა აფხაზეთში კოლონიური პოლიტიკა. აფხაზეთის თავისუფალ მიწა-წყალზე ასახლება გერმანელებს, ესტონელებს, რუსებს, ბერძნებს, ავიწროებდა აფხაზებს და ქართველებს. რუსეთის კოლონიური პოლი-

თედო სახოკია

ტიკის მიზანი - აფხაზეთის ჩამოცილება საქართველოდან და მისი ასიმილაცია იყო. ამ მიზნით ცხადი იყო, რომ აფხაზეთიდან იღვენებოდა ქართული ენა, დევნილი იყო საქართველოს ეკლესიაც, ქართული კულტურა. აფხაზები მოსწყდნენ ქართულ სამყაროს.

და აი, ასეთ დროს საქართველოში, იგივე ითქმის აფხაზეთის სინამდვილეზე, გამოდის იაკობ გოგებაშვილი თავისი „დედაენით“ და ცდილობს, დაწეროს სკოლებში ქართული ენა, მოწაფეს მშობლიური ენის შესათვისებლად, - „დედაენა“ ჰქონდეს საძირკველად ყრმის.

აფხაზეთის სინამდვილის რეალური სურათი ქართულ საზოგადოებას დაანახა თედო სახოკიამ. სკოლა, რომელიც მთელ აფხაზეთში ერთადერთი იყო, სადაც მხოლოდ აფხაზ ბავშვებს იღებდნენ, („მთიელთა სკოლა“ («Горская Школа»). ამ სკოლას პანსიონი ჰქონდა და აფხაზ ბავშვებს სახელმწიფო ხარჯით ზრდიდნენ. „სწავლა, რა თქმა უნდა, რუსულად წარმოებდა. ვერც-კი წარმოედგინათ, თუ არა რუსულით, სხვა ენის საშუალებით წერა-კითხვის სწავლება შესაძლებელი ყოფილიყო“ (4)

იაკობ გოგებაშვილი

თედო სახოკიას ერთ-ერთ ხელნაწერში აღწერილი აქვს „მთიელთა სკოლის“ ისტორია, „დაარსდა ეს სკოლა 1863 წელს აფხაზების მკვიდრთა გარუსების მიზნით, შესდგებოდა ორი ძირითადი და სამი მოსამზადებელი კლასისაგან. სწავლობდნენ აფხაზეთის სოფლებიდან ჩამოყვანილი ბავშვები... ესმოდათ მხოლოდ და მხოლოდ რუსული ენა, ენატრებოდათ თავისი დედაენის გაგონება, თავისიანებთან ყოფნა. ამ ანტიპედაგოგიურ ატმოსფეროს, იშვიათად თუ ვინმე უძლებდა ბოლომდე, ბავშვების უმეტესობა მეორე მესამე მოსამზადებელიდან გამოდიოდა და აღარ უბრუნებოდა სატანჯველად მოვლენილ მასწავლებლებს. განსაკუთრებული ნებისყოფისა და ნიჭის მქონე ბავშვი თუ ახერხებდა „მთიელთა სკოლის“ კურსის დამთავრებას, ამ სკოლაში კურსდამთავრებულებს, გიმნაზიაშიც გზავნიდნენ, მაგრამ არა მახლობელ ქუთაისის თუ თბილისის გიმნაზიაში, არამედ შორს რუსეთში სტავროპოლის გიმნაზიაში, რომ სოხუმში დაწყებული აფხაზეთის ბავშვებისა გარუსება, რუსეთის გიმნაზიაში დამთავრებულიყო. თვლიდნენ, რომ საქართველოში ჩამოსული რუსი მოხელეების მსგავსად, ადგილობრივი მკვიდრნიც ძალაუწეობურად შეიქმნებოდნენ რუსეთის ხელმწიფის სამსახურისა და საიმპერატორო კარის ინტერესების დამცველნი თავიანთ მშობლიურ, მკვიდრ ქვეყანაში.“ (5)

თედო სახოკიას აღწერიდან აშკარაა, თუ როგორი მდგომარეობა იყო იმ პერიოდის სოხუმის სინამდვილეში სწავლა-განათლების მხრივ, აქედან გამომდინარე, ცხადია, რამდენად ახლო მიმოსწერა ენებოდა თედოს ამ საკითხებზე იაკობ გოგებაშვილთან.

1896 წელს რუსეთში გამოვიდა ვინმე პოპოვის მიერ შედგენილი რუსული ენის სახელმძღვანელო. ეს წიგნი, რუსეთის ბუნებასთან თუ ცხოვრებასთან შეფარდებული, რუსი ბავშვებისათვის შედგენილი, სოხუმის საეპარქიო მთავრობამ აფხაზეთისა და სამურზაყანოს აფხაზურ და მეგრულ სკოლებში სახელმძღვანელოდ შემოიღო, რითაც დარღვეული იყო სადი პედაგოგიკის ყოველგვარი ელემენტარული მოთხოვნილება - ცოდნის შეთვისება ბავშვებისათვის გასაგები ენის საშუალებით. ხოლო ეს წიგნი აიძულებდა მეგრულ და აფხაზ ბავშვებს მათთვის გაუგებარი რუსული ენის საშუალებით ესწავლათ რუსული ენაცა და საგანიც. ამგვარად, მახინჯვლებოდა მათი გონება, და ენას, რომელიც თუთიყუშივით უნდა ეზეპირებინათ, სამუდამოდ შეიძულებდნენ.

სწორედ ამ წიგნს სოხუმიდან უგზავნის თედო იაკობ გოგებაშვილს და სთხოვს, დაწეროს რეცენზია რომელსამე რუსულ გაზეთში, „თავისი ავტორიტეტული ხმა აიმაღლოს, მეგრულ-აფხაზი ბავშვების გონებრივი დაჩლუნგების წინააღმდეგ“. წერილის პასუხი იაკობმა სოხუმელებს წერილითვე აცნობა. მოგვყავს ამ წერილის ამონარიდები:

ბ ა ტ ო ნ ო თ ე დ ო !

თქვენი ორივე წერილი მივიღე თავის დროზედ, პირველ წერილთან მომივიდა ორი რუსული წიგნი გასარჩევად. ეს წიგნები მე კარგა ხანია მოპოვებული მქონდა. მაგრამ არ გავარჩიე, რადგანაც ცხადზე უცხადესია, რომ წიგნი, შედგენილი რუსი ბავშვებისთვის, არ გამოდგება აფხაზებისა და მეგრელებისათვის. მე იმ აზრისა ვარ, რომ საქმით უნდა ვებრძოლოთ მანდ უკუღმართობას და არა მარტო წერთა. ერთი დიდი და უდიდესი საქმე

კერძო სკოლის გახსნა მანდ, იმისთანა სკოლისა, როგორც არის ბათუმში. წერა-კითხვის საზოგადოებას არ მისცემენ ამის ნებას. ქართული სკოლის გახსნას, სხვაგანაც კი გზები შეუკრეს, - კერძო პირს კი უარს ვერ ეტყვიან, რადგანაც კერძო სკოლის გახსნის უფლება აქვს ყველას. ვისაც კი განათლების ცენზი მოუპოვებია. ამისთანა კერძო სკოლა ... შეიძლება გახსნას ან ერთმა პირმა, ან ორმა, ფასი დააწესოს სწავლისა და დაეხმაროს მანდაური საზოგადოება ... წერა-კითხვის საზოგადოება შეეწევა წიგნებითაც და ფულითაც. ხარჯის შესამცირებლად სკოლა ჯერჯერობით იქნება ერთკლასიანი, ოთხი წლის კურსით. მხოლოდ, ორი განყოფილების მეტი არ ჰქონდეს. ბავშვები უნდა მიიღებოდნენ ორ წელიწადში ერთხელ. ამისთან სკოლა უპანსიონოდ წელიწადში დაჯდება ოთხმოცი თუმნიდან ას თუმნამდე. მასში უნდა იარებოდნენ როგორც ვაჟები, ისე ქალები ერთად. იგი იქნება რუსულ-ქართული. სჯობია, სწორედ ისეთი, როგორც ბათუმში. ამის უფლება კერძო სკოლის დამაარსებელს ყოველთვის აქვს. მას შეუძლიან, სადაც უნდა, დააარსოს თუნდა ნემეცური, მხოლოდ რუსული სავალდებულო უნდა იყოს.

ძალიან კარგს იზამთ, თუ კორესპოდენციას გამოგზავნით რომელსამე რუსეთის გაზეთში შესახებ იმისა, თუ რამდენად აბრკოლებს მანდაურს სკოლებში რუსული ენის წარმატებას, შესწავლას პოპოვის წიგნი, რომელიც შედგენილია არა აფხაზეთის ბავშვებისათვის, არამედ რუსებისათვის.

იმედი მაქვს, თქვენ მანდ ძლიერ დაეხმარებით გაძლიერებას იმ წარმართი მიმართულებისას სოხუმის საზოგადოებაში, რომელსაც ასეთი მტრული თვალთ უყურებენ უკუღმართნი და ადამიანის მოძულე პირნი.

ვისურვებ თქვენს სიცოცხლეს და ნაყოფიერს მოქმედებას საზოგადო ასპარეზზე ჩვეულებრივ მხნეობით. თქვენი ერთგული იაკობ გოგებაშვილი. (6)

მიმოწერა შემდგომ წლებშიც გრძელდება; თედო სახოკია იტყობინება აფხაზეთში მიმდინარე მოვლენებს: „აქეთკენ ჩვენი საქმე სულ უარესად მიდის, ეპისკოპოსმა აქაურმა, ლამის არის, ჩვენი ხორცი შესჭამოს. წმ. ნინობას ქართული წირვის ნება ვსთხოვეთ, კინაღამ გადაირია ბრაზისაგან. ამიერიდან არ მოხვიდეთ და მაგგვარი რამ არა მთხოვოთ. ვინ ნინო, ვინ წმინდანიო!... ვაპირებთ უმაღლესი მთავრობის წინაშე ვუჩივლოთ. აქაურმა საბჭომ (სამოსწავლომ) ამაზე წინად დაადგინა აქაურს სამრევლო სკოლებში ლევიცკის სახელმძღვანელო შემოიღონ“.(7)

1899 წელს სოხუმში პირველად იქნა შე-

მოდებული საქალაქო თვითმმართველობა, ქალაქის საბჭოს ხმოსნების გადაწყვეტილებაც ქალაქისთავად აერჩიათ ალექსანდრე სარაჯიშვილი, ამის თაობაზე რჩევა საზოგადოების მეთაურ და ცნობილ ადამიანებს ჰკითხეს; თედო სახოკია ასახელებს რა თქმა უნდა, იაკობ გოგებაშვილს, რომელმაც პასუხად მოსწერა: „საერთოდ მანდაურ ქართველობას გმართებთ დიდი ტაქტით მოიქცეთ და რუსებსა და ქართველებს შორის არ გაამწვანოთ ურთიერთობა. ყოველი ჯგუფი ადამიანებისა, მაშინ დაიმსახურებს პატივისცემას და გავლენას, როდესაც ღირსეულად, დარბაისლურად იცავს თავის საზოგადო ინტერესებს და ამავე დროს არ არღვევს სხვების კანონიერ ინტერესებსა. ჩვენში ამ მხრივ ორი უკიდურესობა არსებობს: ზოგნი ლაქიურად ელაქუცებიან რუსებსა და იმცირებენ თავსა, ზოგნი მამლაყინწურად ამყობენ, წიწლაკიანობას მისდევენ და საზოგადო საქმეს აფუჭებენ. ერთადერთი ღირსეული გზა კი იმაში მდგომარეობს, რომ შეგნებით და დარბაისლურად დავიცვათ ჩვენი ინტერესები და სხვებსაც წყენა და ვნება არ მივაყენოთ მათს კანონიერს და სამართლიანს მოთხოვნილებაში. თუ ტაქტით და წინდახედულობით მოვიქცევით და ამავე დროს ყოველს ჩვენს საარსო მოთხოვნილებას, ინტერესს, ფხიზელ გუშავად აღმოვუჩნდებით“.(8)

კიდევ ერთ შეხვედრას იხსენებს იაკობ გოგებაშვილთან თედო სახოკია 1905 წლის გაზაფხულზე: „როცა ამ წლის რევოლუცია იწყებოდა, როცა გულში გვესახებოდა ტახტიდან რუსი ხელმწიფის ჩამოგდების იმედი, როცა ვფიქრობდით მალე გვენახა განთავისუფლებული საქართველო, უღმობელი მტრის კირთებისაგან განთავისუფლებული ქართული ენა, თავისუფალი ქართველი მშრომელი ერი... იაკობს ამ საერთო მხიარულებისა და აღტაცების ჟამს დაჰვიწყებოდა თავისი განუწყვეტელი ჩივილი ავადმყოფობაზე, 65 წლის კაცს თვალები 25 წლის ახალგაზრდასავით უბრწყინავდა, მთელ სახეს სიხარულის სხივი გადაჰფენოდა, წელში გასწორებულიყო, თავი მაღლა აეღო, ხმას მეტი რიხი და სითამამე მოჰმატებოდა. - მგონი გვეშველოს, - მითხრა მხიარულად იაკობმა, - რაც ამდენ ხანს, ოცნების საგნად მიგვაჩნდა, ახლა რეალობად გახდეს, შრომამ ფუჭად არ ჩაგვიაროს... ბედნიერები ხართ ახალგაზრდები, რომ ყველაფერს მოესწრებით... მე კიდევ ვეცდები, ჩემი „დედაენა“ უკეთესად გადავაკეთო, გადავახალისო, შევაავსო განახლებულ თანამედროვე ცხოვრებისა და პირობათა მიხედვით, ამდენი ხნის მონობისგან განთავისუფლებული ხალხის საჭიროებისა და მოთხოვნილების

თანახმად”.(9)

იაკობ გოგებაშვილი თავისი „დედაენითა“ და საზოგადოებრივ სარბიელზე თავისი სამართლიანი სიტყვით, ყველაფერს აკეთებდა „ჩვენი საზოგადოების გამოფხიზლებისა და ეროვნულობის გზაზე დაყენებისათვის”. (10)

ამ შეხვედრის შემდგომ მოვლენები სხვაგვარად წარიმართა: თედო სახოკია საქართველოში იარაღის შემოტანის საქმესთან დაკავშირებით გადასახლებულ იქნა შორეულ ციმბირში „საუკუნო საცხოვრებლად”, თავად გადმოგვცემს: „1905 წელსავე რევოლუციამ დამაშორა იაკობ გოგებაშვილსა და თბილისს. 1908 წელს ამ რევოლუციასთან დაკავშირებით ციმბირიც ვნახე. 1909 წელს განაფხიზელზე განვიზრახე იქიდან ვტოლვილიყავ და რადგან ამისათვის, უწინარეს, ფული იყო საჭირო, იაკობ გოგებაშვილს წერილით ვაცნობე ჩემი განზრახვა და ვთხოვე ტელეგრამით მოეწოდებინა ხუთი თუმანი. ჩემი წერილი მოსვლოდა თუ არა, დაუყოვნებლივ გამოვეზავნა ნათხოვნი თანხა. „უნდა ვიოტოტ... სამშობლოში მეგობრებსა და პატივისმცემელთ ვუხიარებთ ჩვენს განზრახვას და ვთხოვთ შეგვაძლებინონ აქედან გასვლა აწ განსვენებულმა იაკობ გოგებაშვილმა და თედო ჟორდანიამ დაუყოვნებლივ ხუთ-ხუთი თუმანი მომაწოდეს ტელეგრამით. (11)

შემდგომ ამისა, დაბრუნებული თედო სახოკია მიემგზავრება ემიგრაციაში: - საფრანგეთში ვიდრე 1916 წლამდე, სანამ მისი განთავისუფლება არ მოხდა.

თედო სახოკია მოგონებათა კრებულში კი ასე ამთავრებს თხრობას იაკობ გოგებაშვილის შესახებ: „1912 წელს იაკობ გოგებაშვილი ავად გამხდარიყო. ჩვენი საყვარელი მწერალი და მისი ნამოწაფარი და მეგობარი ნიკო ლომოური მისუდიყო სანახავად. მოეკითხნა, ნუგეში ეცა, მალე მორჩენა უსურვებია და გამოთხოვებისას ხელზე მთხვევია. იაკობს უთაკილია ასეთი პატივისცემა და უთქვამს: - შე კაი კაცო, დეკანოზი ხომ არა ვარ, ხელზე რომ შემთხვევიო ?!

- შერცხვეს ის დეკანოზი, შენზე მეტად ღირსი იყოს ხელზე მთხვევისაო, - უპასუხა, თურმე მისმა უსახდვროდ პატივისმცემელმა და მათაყვანებელმა ნიკო ლომოურმა.

მომაკვდავისათვის მეტად აუნუყვებია გული ნიკო ლომოურის მხრივ ასეთი ყურადღებისა და სიყვარულის გამოხატვას და თვალეზზე ცრემლი მოჰრევია.

ასეთი სიყვარული და ასეთი პატივისცემა დიახაც, დაიმსახურა იაკობ გოგებაშვილმა თავისი მადლიერი ერისაგან ... ნიკო ლომოური მხოლოდ გულწრფელი გამომხატველი იყო ამ საერთო სიყვარულისა.” (12)

ამ ორმა პიროვნებამ, საქართველოს ისტორიაში განსაკუთრებულად საინტერესოდ დაიმკვიდრეს ადგილი: - ერთმა „დედაენის“ შექმნით და მეორემ, ამ „დედაენით“ - აღზრდილ და ერისათვის დამაშვრალად მებრძოლ, ქართული სიტყვიერების დაცვით.

თედო სახოკიასა და იაკობ გოგებაშვილის ურთიერთობა ფასდაუდებელი განძია ქართველი ხალხის ისტორიაში. იაკობ გოგებაშვილმა „დედაენით“, - მამული, ენა, სარწმუნოებას - დაუმატა მეოთხე - ქართული სკოლა, მომავალი თაობის აღზრდის სათავე. ამით ქართველი ხალხის ცნობიერება ახალი შარავანდელით შემოსა.

თედო სახოკიას ცხოვრება ერის სამსახურში ყოფნა იყო, იგი სიტყვითა და საქმით რუსულ იმპერიალისტურ პოლიტიკას. ქართული უპირისპირდებოდა „რუსიფიკატორულ პოლიტიკას“.

ამ ორმა პიროვნებამ საქართველოს ისტორიაში განსაკუთრებული ადგილი დაიმკვიდრა. ერთმა „დედაენის“ შექმნით, მეორემ, როგორც ამ „დედაენით“ აღზრდილმა და ერისათვის დამაშვრალად მებრძოლმა - ქართული სიტყვიერების დაცვით.

გამოყენებული ლიტერატურა:

1. სახოკია თედო - მოგონებანი: - „როგორ ვიზრდებოდით ძველად“- თბ., საბლიტგამი, 1955. გვ. 77.
2. სახოკია თედო - მოგონებათა კრებული: „ჩემი საუკუნის ადამიანები“- თბ., 1985. გვ.43; 49.
3. სახოკია თედო - კრებული; თბ., 1956. გვ. 204.
4. კ. კეკელიძის სახ. ხელნაწერთა ეროვნული ცენტრი: თედო სახოკიას პირადი ფონდი; №73, ფ.125.
5. გიორგი ლეონიძის სახ. ლიტერატურის მუზეუმი. ხ. - 11154.
6. კ. კეკელიძის სახ. ხელნაწერთა ეროვნული ცენტრი - იაკობ გოგებაშვილის პირადი ფონდი ხ. №158.
7. გიორგი ლეონიძის სახ. ლიტერატურის მუზეუმი. ხ. - 11156.
8. სახოკია თედო - მოგონებათა კრებული; „ჩემი საუკუნის ადამიანები“. თბილისი 1985. გვ. 51.
9. ენა, მამული, სარწმუნოება. - თბ., 2010. გვ. 382.
10. სახოკია თედო - ციმბირში მოგონებანი: 1905 წლის რევოლუციის დროიდან - თბ., 2012. გვ. 139.
11. სახოკია თედო - მოგონებათა კრებული: „ჩემი საუკუნის ადამიანები“. - თბ., 1985. გვ. 43.

წყალტუბოს მუნიციპალიტეტის სოფელ საყულიას ბიბლიოთეკარის რეცეპტი

მომზადების დრო:	2 თვე
სირთულე:	
ყველაზე მეტად უხდება:	ყველა ასაკის მომხმარებლის, განსაკუთრებით ახალგაზრდების სიმწიფეებისა და სურვილების შესწავლა, მათი დახმარება.

ინგრედიენტები :

- კომპიუტერული ტექნიკის არსებობა
- მაღალსიჩქარიანი ინტერნეტი, Wi-Fi
- კომპიუტერული უნარ-ჩვევების ცოდნის ამაღლება
- ადგილობრივი გამგეობის მხარდაჭერა
- თანამშრომლობა სკოლასთან, საბავშვო ბაღთან, კულტურის ცენტრთან
- ადგილობრივი მოსახლეობის მხარდაჭერა
- ბიბლიოთეკის გვერდის არსებობა
- ადგილობრივი მოსახლეობის მოთხოვნების შესწავლა

რა იყო „ინტერნეტი ყველა სოფლის ბიბლიოთეკის“ წარმატების რეცეპტი საყულიას ბიბლიოთეკაში?

ამ პროექტში ჩართვამდე ჩემი სოფლის ბიბლიოთეკა, სავალალო მდგომარეობაში იყო, როდესაც ამ პროექტში ბიბლიოთეკის მონაწილეობა გადაწყდა, ბიბლიოთეკის მდგომარეობით მთელი სოფელი, მუნიციპალიტეტი და კერძო ბიზნეს სექტორიც კი დაინტერესდა.

სოფლის ბიბლიოთეკას გადმოგვცა 3 თანამედროვე კომპიუტერი, ინტერნეტი და ძლიერი Wi-Fi-ით, ასევე პრინტერი, ქსეროქსისა და სკანერის აპარატი.

ამის შემდეგ სოფლისა და ბიბლიოთეკის ცხოვრების სრულად ახალი ეტაპი დაიწყო. ბიბლიოთეკა ჩამოყალიბდა საზოგადოებრივ ცენტრად, დღეს სოფელში არ არსებობს ისეთი საკითხები, რომლის მოსაგვარებლად და საკითხის გადასაჭრელად ბიბლიოთეკაში არ იკრიბებოდნენ.

**მზარეული ბეჟან კოლუაშვილი,
წყალტუბოს მუნიციპალიტეტის სოფელ საყულიას
ბიბლიოთეკარი**

კომპიუტერული ტექნიკის მიღების შემდეგ დავიწყე ბიბლიოთეკაში არსებული კომპიუტერული სერვისების რეკლამირება, ამას ვახერხებდი სოფლის თავშეყრის ადგილებზე, გაჩერებებზე და სამარშუტო ტაქსებში ინფორმაციის გამოკვრით.

ბიბლიოთეკაში ამან ყველაფერმა შეიძლება ითქვას, რომ 4-5-ჯერ გაიზარდა მოსახლეობის ვიზიტორთა ნაკადი, სასიხარულოა ის ფაქტი, რომ დღეს ბიბლიოთეკარი ყველა ასაკის ადამიანებს აქვს შესაძლებლობა წიგნთან ერთად ელ-სერვისების საშუალებით მიიღოს სასურველი ინფორმაცია.

ბიბლიოთეკაში კომპიუტერული სერვისებს ყველა ასაკის მომხმარებელი იყენებს.

ისინი დიდი ინტერესით ეუფლებიან კომპიუტერულ კურსებს. მათ შორის მოსწავლეები, სკოლისა და საბავშვო ბაღის პედაგოგები, ამბულატორიის ექთანი და ექიმი, სოფლის საკრებულოს თანამშრომლები.

ისინი სერვისებს დებულობენ სრულიად უფასოდ.

რა უნდა გააკეთოთ თქვენ:

- იყავით ინფორმირებული და მიზანდასახული
- მომხმარებელთა რიცხვის გასაზრდელად გაზარდეთ საინფორმაციო კამპანია
- მუდმივად დაინტერესდით მომსახურების სიახლით
- შეძლებისდაგვარად გაზარდეთ თანამედროვე ლიტერატურით ბიბლიოთეკა
- გაიღრმავეთ კომპიუტერული უნარ-ჩვევები
- კომპიუტერი აქციეთ საბიბლიოთეკო მომსახურებად.

„შეფ-მზარეულის“ რჩევები:

მეგობრებო, კოლეგებო, ბიბლიოთეკაში შექმენით მყუდრო, საინტერესო გარემო მომხმარებლისათვის და აქციეთ თქვენი ბიბლიოთეკა სოფლის მოსახლეობის თავშეყრის საყვარელ ადგილად.

მანია მახაშვილი

თეოლოგიის მეცნიერების
სოფ. ასუხეთის ბიბლიოთეკა
ბიბლიოთეკა

გერმანული სოფელი თათრის რაიონში

ერთიწეარის სოფელი ასურეთი თბილისიდან 29 კილომეტრის დაშორებით მდებარეობს. სოფელი გერმანული დასახლებაა, იგი საქართველოს სხვა სოფლებისაგან განსხვავდება გამორჩეული არქიტექტურული ნაგებობებითა და საინტერესო ისტორიით. სოფელი გერმანელმა კოლონისტებმა ააშენეს 1817 წელს, რუსეთის მეფის

წლებიდან იყო ერთ-ერთი განვითარებული სოფელი ქვემო ქართლში; სოფლის წამყვან სასოფლო-სამეურნეო დარგად ითვლებოდა მევენახეობა-მეღვინეობა. სოფელში თანდათანობით აშენდა საცხოვრებელი სახლები, ღვინის მარანი, ლიტურანული ეკლესია, სკოლა, ბიბლიოთეკა, თეატრი, საავადმყოფო, გოგირდის აბანო, წყალსაცავი, მოწესრიგებული წყალგაყვანილობა, საირიგაციო სისტემა, ფოსტა, სამკვდლო. სოფელში გააშენეს ადგილობრივი ყურძნის ჯიში „შალა“, ეს იმ გლეხია გვარია, რომელმაც ტყიდან ჩამოიტანა ველური ჯიშის ვაზი. სოფელი გამოირჩეოდა სტუმართმოყვარეობით, გამრჯე გლეხობითა და მეურნეობის მოწყობის რაციონალური მიდგომით. სოფლიდან 7 კილომეტრის მოშორებით მდინარე ალგეთის ნაპირზე დგას უნიკალური გერმანული არქიტექტურის ნაგებობა-მარანი, რომელიც სამსართულიანია. ის აშენდა 1931 წელს. მარანში ყოველწლიურად 5000 ტონამდე ღვინოს აყენებდნენ. მთავარი მეღვინე ყოფილა გერმანელი კოლონისტი ევგენი რეიტენბახი. მარანის ეს უნიკალური შენობა დღეს ფუნქციონირებს. 1871 წლიდან სოფელში ფუნქციონირებდა გოთური სტილით ნაგები რვა წახნაგა გუმბათიანი ლუთერიანული სტილის ეკლესია, ძვირფასესი ბროლის ჭაღით. 1930-იანი წლებიდან საბჭოთა მთავრობის პირობებში ეკლესია გადაკეთდა კლუბად. 1981 წელს ხანძარმა მთლიანად გაანადგურა ეკლესია. 1925-1929 წწ. სასოფლო კლუბი წარმატებით ფუნქციონირებდა, აქ იმართებოდა სხვადასხვა სახის ღონიძიებები; თვითონ სოფლის განაპირას, ტყეში თითოეულ ოჯახს თავისი კუთხე ჰქონდა. 1933 წლიდან სოფელში გაიხსნა აბანო. აბანოს ჰქონდა სამკითხველო დარბაზიც. უნიკალური აბანო 1980-იან წლებამდე ფუნქციონირებდა. საინტერესო იყო საცხოვრებელი სახლის კონსტრუქცია, თითოეული სახლი ითვლიდა სამ ოთახს მაინც, იყო ღვინის მარანი, კედელში ჩაშენებული ჰქონდათ ბუხარი. ყველა სახლს ამშვენებდა ხის აივანი. ზოგიერთ სახლში დღესაც არის დარჩენილი საოჯახო ნივთები, ავეჯი, წიგნები, ნახატები, ცნობილი საკერავი

ალექსანდრე პირველის გადაწყვეტილებით. სოფელს ეწოდა ელიზაბეტალი მეფის მეუღლის პატივსაცემად. თავიდან სოფელში ბინა დაიდო 72 ოჯახმა, თითოეულ ოჯახს იმდროისათვის გამოუყვეს 32 დესეტინა მიწის ნაკვეთი (20 ჰექტარზე მეტი) და 700-700 მანეთი პირველად, რა თქმა უნდა გაუჭირდათ მუხის გაუვალი ტყის მასივში სოფლის გაშენება, მაგრამ მეზობელი ქართული სოფლების დახმარებით მალე დაძლიეს გაჭირვება. ეს სოფელი მე-19 საუკუნის 50-60-იანი

მანქანა „ზინგერი“. სოფელში შემორჩენილია გერმანელების სასაფლაო, რომელიც 2001 წელს განაახლეს გერმანიიდან ჩამოსულმა გიმნაზიის მოსწავლეებმა. სოფლის კლუბში, ე. წ. საბჭოს შენობაში ყოფილა სამკითხველო, სადაც დაცული იყო ქართული, რუსული და ბერძნულენოვანი წიგნები. მოგვიანებით ამ სოფელში ჩამოასახლეს რაჭველები, სამკითხველოს უძღვებოდნენ მარგალიტა და მარო ჭელიძეები. ბიბლიოთეკა ამჟამად მუშაობს, ემსახურება სოფლის მოსახლეობას, სკოლის

მოსწავლეებს. გერმანელები ასურეთთან გაასახლეს შუა აზიაში 1941 წელს. ადგილობრივი თვითმმართველობისა და გერმანულ მხარეთა მოლაპარაკების შედეგად ასურეთში დაწვებულია გერმანული მემკვიდრეების სრულყოფილი რეაბილიტაცია. პროექტი ხელს უწყობს გერმანიისა და საქართველოს ურთიერთობის შემდგომ გაღრმავებას. პროექტის დასრულების შემდეგ თეთრიწყაროს მუნიციპალიტეტში იქნება ნამდვილი ევროპული სოფელი - ასურეთი.

მახინჯ საბავშვო

გამოუთქმელი შუამავალი

ერიპიდეს მართებული შენიშვნით, ხელოვნების გარეშე ცხოვრება წარმოუდგენელია. ხელოვნება ზეცის მადლია და გამოუთქმელის შუამავალი. ხელოვნება მიზანი კი არა, საშუალებაა, რომ კაცობრიობას მიმართო. ღელა თეთრაძეს ადამიანებთან საურთიერთობო მხატვრობა აურჩევია.

ამა წლის 1 მაისს საქართველოს პარლამენტის ეროვნულ ბიბლიოთეკაში გაიხსნა ღელას პერსონალური გამოფენა. იგი ჩვენი მკითხველია. მისმა ბავშვობამ ჩვენ თვალ-

წინ გაიარა. მომავალი მხატვარი ხშირად სტუმრობდა საბავშვო განყოფილებას და აქტიურად მონაწილეობდა ბავშვებისთვის გამართულ ხატვის კონკურს-გამოფენებში. შემდგომში ფუნჯისა და ფერთა ტრფიალი პროფესიად ექცა. მას შესანიშნავი გემოვნება აქვს. იცის, რომ ხელოვნებაში არსებობს სრულყოფის საზღვარი და ამ სრულყოფისთვის დაამთავრა თბილისის სამხატვრო აკადემიის გრაფიკული დიზაინისა და ვიზუალური კომუნიკაციების ფაკულტეტი. სრულყოფამდე ჯერ ბევრი უკლია... ახლა კი ბავშვთა ესთეტიკურ აღზრდაზე ზრუნავს.

ესთეტიკა მოძღვრებაა მშვენიერებასა და ამბავებზე. იგი გვასწავლის, რა არის მშვენიერი ან ამბავებული. მშვენიერი ესთეტიკურად გვატკობს, ამბავებული შთაგვაგონებს და გვანცვიფრებს.

ანუის თქმით, მშვენიერება უიშვიათესი სასწაულია, რომელიც აქარწყლებს ჩვენს დაეჭვებას ღმერთის არსებობაში. ხელოვნება ხომ ღმერთისა და ადამიანის თანამშრომლობაა.

ლელას ხელოვნება შემეცნებაცაა, შემოქმედებაც და ურთიერთობის საშუალებაც. მისი ნამუშევრები გვიტაცებს, გვაღელვებს და გვამაღლებს. იგი სინამდვილეს ასახავს მსგავსებისა და განცდის გზით. პირველ შემთხვევაში ასახვის ობიექტია კონკრეტულ-საგნობრივი სამყარო, მეორეში კი სულიერი მდგომარეობა.

ლელას შემოქმედება მოიცავს პორტრეტს, ნატურმორტს, კეიზაუსს, ნიღბებს, გრაფიკას.

მხატვარ ლელა თეთრადეს ხელოვნება უყვარს საკუთარ თავში და არა საკუთარი თავი ხელოვნებაში. მის ხელში მახინჯი, უღამაზო საგნებიც სასიამოვნოდ გამოიყურება, რადგან მშვენივრად გამოსახავს მათ.

ლელას ფანტაზია გონებასთანაა შერწყმული. მისი ფანტაზია იმისთვის სცილდება საგანს, რომ უფრო დაუახლოვდეს მას. საერთოდ, ხელოვნების ნაწარმოები მართალია მისთვის ნიშანდობლივი სიცრუის წყალობით. პაბლო პიკასოს თქმით „ხელოვნება არის სიცრუე, რომლითაც ჭეშმარიტებას ვწვდებით.“ ლელას აქვს საოცარი უნარი, ირეალური რეალურად გვაჩვენოს. მან კარგად იცის, რომ „ხელოვნება გულის სისხლს მოითხოვს საფასად“ და „მძიმეა მხატვრის ტვირთი“... მიუხედავად ამისა, თავდუხობავად ემსახურება მხატვრობას. დმერთმა ქნას, შეიდფერ მუხას არასდროს ეღალატოს მისთვის!.

ბიბლიოთეკის ურთიერთობა საზოგადოებასთან

სელვაჩაურის ცენტრალური ბიბლიოთეკა ყოველთვის გამოირჩევა შინაარსიანი ღონიძიებების ჩატარებით. მათში აქტიურად მონაწილეობენ სოფლის ინტელიგენცია, მოსწავლე-ახალგაზრდობა. ბიბლიოთეკა დიდ როლს ასრულებს მოსახლეობის ინფორმირებისა და წიგნიერების გარემოს შექმნაში.

მიმდინარე წლის 16 თებერვალს წიგნის საჯაროდ კითხვის მსოფლიო დღესთან დაკავშირებით სელვაჩაურის საბიბლიოთეკო გაერთიანების თანამშრომლები იმყოფებოდნენ ქ. ბათუმის 32-ე საბავშვო ბაღში. ბიბლიოთეკარებმა პატარებს წაუკითხეს ზღაპრები, განიხილეს წაკითხული წიგნების შინაარსი.

28 თებერვალს კულტურის ცენტრის ბიბლიოთეკაში ჩატარდა საბავშვო მწერლ-

ის არჩილ სულაკაურის დაბადებიდან 80 წლისთავისადმი მიძღვნილი ღონიძიება. საღამოზე ნახევნები იყო არჩილ სულაკაურის მოთხრობების მიხედვით შექმნილი დოკუმენტური თუ მხატვრული ნაწარმოებები, ფილმ ზღაპარი „სალამურას თავგადასავალი“.

25 აპრილს ცენტრალურ ბიბლიოთეკაში გაიმართა წიგნის და საავტორო უფლებების საერთაშორისო დღისადმი მიძღვნილი ღონიძიება. დამწყებმა პოეტებმა წაკითხეს საკუთარი ლექსები; დამსწრე საზოგადოებამ ერთხელ კიდევ აღნიშნა ბიბლიოთეკის როლის შესახებ ახალგაზრდობის სწავლისა და განათლების საქმეში. დამწყები პოეტების შესახებ ისაუბრეს ბიბლიოთეკარებმა, ადგილობრივი ინტელიგენციის წარმომადგენლებმა.

ქ. ფოთის საბიბლიოთეკო გაერთიანების მონაცემები

ფოთის საუკუნოვანი ისტორია აქვს. ფოთში ჯერ კიდევ მე-20 საუკუნის დასაწყისში შეიქმნა პირველი ბიბლიოთეკები, ნიკო ნიკოლაძის სახელობის ცენტრალური საბავშვო ბიბლიოთეკაც - ქალაქის ერთ-ერთი უძველესი კულტურული დაწესებულებაა. საუკუნის განმავლობაში იგი მრავალი თაობის ფოთელი მოზარდების

ცოდნის კერაა. აღნიშნული ბიბლიოთეკის მშენებლობის გადაწყვეტილება 1908 წელს იქნა მიღებული ნიკო ნიკოლაძის მიერ. მოსახლეობა აქტიურ მონაწილეობას იღებდა როგორც ფიზიკური ძალით, ასევე ფულადი შემოწირულობებით. ცნობილია ქალაქის ინტელიგენციის თვალსაჩინო წარმომადგენლები - გ. საბახტარაშვილი, ალ. ჩაჩავა, ა. ხოშტარია, გ. დიღია და სხვ. მშენებლობა 1909 წლისათვის დასრულდა და ორიგინალურმა არქიტექტურულმა ნაგებობამ ქალაქი მნიშვნელოვნად დაამშვენა. 70-იან წლებში შეიქმნა პირველი საბიბლიოთეკო ქსელიც, რომელიც 20-ზე მეტ ბიბლიოთეკას აერთიანებდა.

1998 წელს უკვე სავსებით ახალი სისტემა იქმნება - საქალაქო საბიბლიოთეკო გაერთიანება, ამამად 2007 წლიდან ქ. ფოთის საბიბლიოთეკო გაერთიანებას არასამეწარმეო იურიდიული პირის სტატუსი აქვს მინიჭებული.

ჩვენი საქმიანობა, პირველ რიგში, ტრადიციისა და ტექნოლოგიური სიახლეების სინთეზია, ის პროცესია, რომელიც დეველოპმენტული და დამსახურებული ბიბლიოთეკარების გამოცდილებაზე დგას (ნიკოლოზ გუჯაბიძე, თამარ ქავთარაძე, ტატული ლაშხია, ვალია პერტია, ლოლა გუჯაბიძე, თამარა ჩოჩია, მარგო შეროზია, თინა სალაყაია, თამარა დოლიძე, ვენერა ქაქუთია, დოდო გეგეშიძე, შურა

კობახიძე, ლამარა ბახტაძე, ზოია კორტავა, გენრიეტა ლემონჯავა, როზა მიქაძე, როგნეტა ლორთქიფანიძე, ნინა გაბუნია, ლია კომპანევსკაია, ტატინა ცომაია, სონია ტიკარაძე, ნადია სანაძე).

90-იანი წლებიდან ქ. ფოთის საბიბლიოთეკო გაერთიანებას ენერგიული და სანიმუშო ხელმძღვანელი, ქ. ფოთის საპატიო მოქალაქე - ქალბატონი ნუნუ ჭელიძე მართავს. მისი ხელმძღვანელობის პერიოდში მრავალპროექტსა თუ ინიციატივას ჩაეყარა საფუძველი, მკვეთრად გაიზარდა ბიბლიოთეკის როლი მოსწავლე-ახალგაზრდობის შემოქმედებით საქმიანობაში, მნიშვნელოვანი ნაბიჯები გადაიდგა საქალაქო ქსელის ოპტიმიზაციის, საბიბლიოთეკო ფონდების ინვენტარიზაცია-რეორგანიზაციის საქმეში, მოხდა ათწილად კლასიფიკაციაზე გადაყვანა, ელექტრონული კატალოგის შექმნა და ფონდების კომპიუტერიზაცია, რისთვისაც ქ. ფოთის საბიბლიოთეკო გაერთიანებას საბაზო ბიბლიოთეკის სტატუსი მიენიჭა. მისივე ავტორობით, გამოსაცემათ მზადდება წიგნი - „ფოთის ბიბლიოთეკის ისტორია“, რომელიც კიდევ ერთხელ უკვდავყოფს და პატივს მიაგებს თითოეული იმ დეველოპმენტული ბიბლიოთეკარის ხსოვნას, რომელმაც წარუშლელი კვალი დატოვა ქ. ფოთის საბიბლიოთეკო ცხოვრების განვითარებაში.

დღეისათვის მოსახლეობას მომსახურებას უწევს გაერთიანების 1 ცენტრალური, 1 ცენტრალური საბავშვო და 2 მასობრივი

ბიბლიოთეკა-ფილიალი, რომელიც აქტიურად ახორციელებს მკითხველთა საცნობარო საინფორმაციო მომსახურებასა და მეთოდური მუშაობის სრულყოფას. ბიბლიოთეკების ერთ-ერთ პრიორიტეტს, რაც შეიძლება მეტი მკითხველის მოზიდვა, მათი ასაკისა და ინ-

ტერესების გათვალისწინებით, მრავალფეროვანი საინფორმაციო გარემოს შექმნა და სკოლის ბიბლიოთეკებისათვის მეთოდური დახმარების გაწევა წარმოადგენს.

ბიბლიოთეკას ემსახურება შემდეგი განყოფილებები: აბონმენტი, სამკითხველო დარბაზი, უცხოური ენის ფონდი, მეთოდურ-ბიბლიოგრაფიული განყოფილება და სხვა. ბიბლიოთეკაში ფუნქციონირებს ახალგაზრდა შემოქმედთა კლუბი, ინგლისური ენის კაბინეტი, წიგნის რესტავრაციის ლაბორატორია, ბიბლიოთეკასთან არსებული ლიტერატურული სალონი და საბავშვო თეატრი. წიგნის პოპულარიზაციის მიზნით, ბიბლიოთეკა აქტიურად ახორციელებს სხვადასხვა მიზნობრივ, არამიზნობრივ ღონისძიებებს, თანამშრომლობს საჯარო სკოლებთან, უწევს მათ მეთოდურ დახმარებას. ასევე თანამშრომლობს მწერლებთან, პოეტებთან, ნიჭიერ შემოქმედებით ახალგაზრდებთან, სოციალურად დაუცველი და შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე პირებთან, ქველმოქმედ ორგანიზაციებთან. ინერგება თანამედროვე სტანდარტები. 2005 წლიდან საბიბლიოთეკო სისტემა აქტიურადაა ჩაბმული წიგნის კომპიუტერიზაციის პროცესში (ელექტრონული კატალოგის წარმოება).

მკითხველებთან ურთიერთობა შემოქმედებითი პროცესია, მათი ინტერესების აქტიური გათვალისწინება, რომ თავიდან აცილებულ იქნეს ფორმალიზმი ადამიანებთან ურთიერთობაში. ჩვენი კვალიფიციური ბიბლიოთეკარებიც სწორედ ამ საქმეს ემსახურებიან და სავსებით წარმატებულადაც აღნიშნულმა ღონისძიებებმა მკითხველთა რაოდენობა, ახალგაზრდების საბიბლიოთეკო საქმესა და კულტურულ ცხოვრებაში ჩართულობა მნიშვნელოვნად გაზარდა.

ბიბლიოთეკა მკითხველს შემდეგი სახის სერვისებით ემსახურება:

- » უფასო რეგისტრაცია;
- » ბიბლიოთეკიდან წიგნების გარკვეული ვადით გატანა;

- » სამკითხველო დარბაზით სარგებლობა;
- » საცნობარო-ბიბლიოგრაფიული მომსახურება;
- » საბავშვო ლიტერატურით უზრუნველყოფა;
- » უცხოენოვანი ლიტერატურით უზრუნველყოფა;
- » ინტერნეტთან წვდომა და უფასო WIFI;
- » მკითხველთა მომსახურება ელექტრონული კომუნიკაციის საშუალებებით: ელ. ფოსტა, ინტერნეტით სარგებლობა, პრეს-რელიზის მომზადება, სოც. ქსელებში მუშობა;
- » უდიო-ვიდეო საშუალებები, ხმოვანი წიგნების გამოყენება;
- » პერიოდული გამოცემებით უზრუნველყოფა (ჟურნალ-გაზეთები);
- » თემატური ღონისძიებები;
- » წიგნის პრეზენტაციების ჩატარება;
- » ლიტერატურული სადამოების გამართვა;
- » მწერლებთან, პოეტებთან და ხელოვან ადამიანებთან შეხვედრები;
- » კინოჩვენებები, ფოტო-გამოფენების მოწყობა;
- » საგანმანათლებლო და შემეცნებითი პროექტების განხორციელება;
- » საქველმოქმედო პროექტებით უზრუნველყოფა;
- » სკოლის მოსწავლეებისათვის ბიბლიოთეკებში ექსკურსიების ორგანიზება.

როგორც აღვნიშნეთ ჩვენი საქმიანობა, პირველ რიგში, ტრადიციისა და ტექნოლოგიური სიახლეების სინთეზია, ამიტომაც აქტიურად ვართ ჩართული ბიბლიოთეკის მოდერნიზაციის პროცესში, ის უნდა გადაიქცეს მრავალფუნქციურ დაწესებულებად, კულტურულ-საინფორმაციო ცენტრად, სადაც არამარტო ტრადიციულად განათლების, არამედ ინფორმაციის მიღებაც, გამოცდილების გაზიარებაც იქნება შესაძლებელი. ცენტრალური ბიბლიოთეკა გახდება ახალგაზრდების კულ-

ტურული მომსახურებისა და თავისუფალი დროის გამოყენების ცენტრი, გაერთიანდება: მწიგნობართა კლუბი, ინფორმაციის კაბინეტი, მუსიკალური ოთახი, ფილმის კლუბი, სპორტულ-გამაჯანსაღებელი ცენტრი, ახალგაზრდა ხელოვანთა კლუბი და სხვა.

თანამედროვე ბიბლიოთეკა არამარტო მომსახურების სერვისებით, არამედ თანამედროვე და სასიამოვნო დიზაინით უნდა ქმნიდეს მკითხველისთვის კომფორტულ გარემოს, ვმუშობთ დარბაზის რეკონსტრუქციის პროექტზე, რომელიც ითვალისწინებს დარბაზის სრულ გარდაქმნას. ბიბლიოთეკას გააჩნია უღამახესი ბაღი - სამკითხველო ღია ცის ქვეშ, რომელიც არაერთი საინტერესო ღონისძიების - პოეზიის საღამოს,

ფილმების ჩვენების თუ ახალგაზრდობის თავშეყრის ერთ-ერთი საყვარელი ადგილი გამხდარა; ეწყობა მუსიკალური საღამოებიც. მოსწავლე-ახალგაზრდობის შემოქმედებით ცხოვრებაში სამკითხველოს მნიშვნელოვანი როლი აკისრია, თუმცა საჭიროებს ტენიკურად დახვეწვას, ინვენტარისა და დიზაინის განახლებასა და თანამედროვე სტანდარტზე გადასვლას .

ამგვარად, გვაქვს მრავალი ჯანსაღი და ნათლად გამოხატული ხედვა, იმედი გვაქვს, უახლოეს მომავალში შევძლებთ ჩვენი გეგმების ეტაპობრივ რეალიზებას და საუკუნოვანი ისტორიის მქონე ჩვენი სისტემა კვლავაც ტრადიციულად გააგრძელებს ნოვატორულ და წარმატებულ საბიბლიოთეკო გზას.

ენო ფახვანი

საინტერესო თემატური საღამო

სიტეტის პროფესორმა დავით ჯავახიშვილმა ისაუბრა საქართველოს და ჩრდილოეთ ევროპის ქვეყნების ურთიერთობაზე შუა საუკუნეებში, ხოლო პროფესორმა შალვა ჭკადუამ – ევროკავშირის ისტორიაზე, თანამედროვეობასა და პერსპექტივებზე.

საბიბლიოთეკო გაერთიანების დირექტორმა მაცვალა წიკლაურმა საღამოს დამსწრე საზოგადოებას წარუდგინა ჯუანშერ ვათეიშვილის წიგნი „საქართველო და ევროპის ქვეყნები“, რომელიც ილიას სახელმწიფო უნივერსიტეტმა გამოსცა 7 ტომად.

ღონისძიების თემის აქტუალობიდან გამომდინარე, საღამომ საინტერესოდ ჩაიარა და მკითხველთა მოწონება დაიმსახურა.

ღვითმმართველი ქალაქ თელავის საბიბლიოთეკო გაერთიანების მთავარ ბიბლიოთეკაში 6 ივნისს ჩატარდა თემატური საღამო „საქართველო და ევროპის ქვეყნები“. ბიბლიოთეკის თანამშრომლებმა ნატო ნაცვლიშვილმა, თამარ წიკლაურმა, მანანა სუმბაძემ, ქეთევან რაჯებაშვილმა და ლელა ღარიბაშვილმა ისაუბრეს საქართველოსა და ევროპის ქვეყნების პოლიტიკური და კულტურული ურთიერთობების ისტორიაზე, ქართველ მოღვაწეებზე, რომლებმაც ღრმა კვალი დატოვეს ევროპის ისტორიაში. ღონისძიებაში მონაწილეობა მიიღეს მოწვეულმა სტუმრებმა: თელავის ი. გოგებაშვილის სახელობის სახელმწიფო უნივერ-

მანანა ზახიძე

მცხეთის ცენტრალური ბიბლიოთეკა,
მთავარი სპეციალისტი

აქცია – წიგნის პოპულარიზაციის საინტერესო მეთოდი

მცხეთის შოთა რუსთაველის სახელობის ცენტრალურ ბიბლიოთეკას დაარსებიდან დღემდე დიდი და საინტერესო ისტორია აქვს და, რაც მთავარია, ის მუდმივად განახლების პროცესშია. წლების გან-

მავლობაში ბიბლიოთეკა ატარებს უამრავ საინტერესო ღონისძიებას: კონკურსებს, შეხვედრებს, პოეზიის და თემატურ საღამოებს, საღამოურ ღონისძიებებს; დიდი ყურადღება ეთმობა წიგნის პროპაგანდას, განსაკუთრებით ბავშვთა შორის. ბავშვებში წიგნის სიყვარულის გაღვივების მიზნით, ცენტრალური ბიბლიოთეკის თანამშრომლებმა მოიფიქრეს და საბავშვო ბიბლიოთეკის თანამშრომლებთან ერთად განახორციელეს აქციის სახის ღონისძიებები.

მაისის ბოლოს საბიბლიოთეკო კვირეულის დახურვას მიეძღვნა პირველი აქცია, რომლის დევიზიც იყო: "იკითხე წიგნები, უკეთესი იქნები". აქცია ჩატარდა მცხეთის №1 საჯარო სკოლის მეორე კლასელებისთვის, სკოლის ეზოში არსებულ ხეებზე ფერადი ბაფთებით ჩამოვკიდეთ ფაილში ჩაწყობილი საბავშვო

წიგნები; გაკვეთილებიდან გამოსული ბავშვები ლამაზ ზღაპარში აღმოჩნდნენ, ისინი ხეებიდან აღფრთოვანებული და გაოცებული ხსნიდნენ წიგნებს და იქვე იწყებდნენ კითხვას.

პირველ ივნისს ბავშვთა დაცვის დღისადმი ჩავატარეთ ორი უღამაზესი აქცია ღონისძიება: "ექებე შენი წიგნი" და "იპოვნე შენი ბიბლიოთეკა". ორივე აქცია განკუთვნილი იყო მცხეთელი ბავშვებისთვის და ჩატარდა ბიბლიოთეკის ახლოს მდებარე სკვერში; ბავშვები დიდი ინტერესით ეძებდნენ ბუჩქებში სპეციალურად მათთვის დამალულ წიგნებს, პოულობდნენ და გახარებულები წიგნით ხელში მირბოდნენ სკვერის ბილიკეზე, სადაც მათთვის უზარმაზარი წიგნები იყო დახატული და ეს წიგნები მიაწვდიდნენ გზას საბავშვო ბიბლიოთეკისკენ; იქ მათ დახვდათ ბიბლიოთეკის თანამშრომლები სა-

ბავშვო სპექტაკლით, რომელიც მცხეთის №4 საბავშვო ბაღის გამოსაშვები ჯგუფის ბავშვების მონაწილეობით იყო მომზადებული; დღემ ძალიან ლამაზად ჩაიარა, ბავშვები უზომოდ კმაყოფილნი ჩანდნენ, მათ აღარ უნდოდათ ბიბლიოთეკიდან წასვლა. აღსანიშნავია, რომ ამ აქცია-ღონისძიებებმა საბავშვო ბიბლიოთეკას ასობით პატარა მკითხველი შესძინა. სამივე აქციას დიდი გულისყურით ადევნებდნენ თვალს ხელისუფლების წარმომადგენლები, ქალაქ მცხეთის მერმა – ავთანდილ ნემსიწვერიძემ პირადად გამოგვიცხადა მადლობა და მოგვიწოდა, არ შევწყვიტოთ მსგავსი ღონისძიებებით ბავშვების გახარება.

ნახი ომაძე

ბათუმის საჯარო ბიბლიოთეკის
განყოფილების გამგე

ქალბატონი თანამედროვეობის განსდით

ნათქვამია „სხვისი კითხვისთვის წიგნის შერჩევა – ეს არამარტო მეცნიერება, არამედ ხელოვნებაცაა. მის განვითარებას კი ზღვარი არა აქვს“. სწორედ ამ ხელოვნების განვითარებას თითქმის ნახევარი საუკუნეა ემსახურება ქალბატონი მედეა კალანდარიშვილი. იგი 17 წლის გოგონა იყო, როცა უმაღლესი განათლების მისაღებად ოზურგეთიდან, ბათუმში ჩამოვიდა.

ჩამოვიდა და სამუდამოდ დარჩა. ბედი ერთ ქალაქელ, ინტელიგენტ კაცს – ზურაბ კალანდარიშვილს დაუკავშირდა და ასე ერთსულ და ერთხორც შედუღა ბებიები. ორი არაჩვეულებრივი შვილი აჩუქეს ქვეყანას. ხარობენ დღეს მათი მონაგართ. ასევე შესანიშნავად შეუთავსდა ქალბატონი მედეამ საოჯახო საქმიანობას. პროფესიულ საქმიანობას ინსტიტუტის დამთავრებისთანავე შეუდგა. მუშაობა დაიწყო ქალაქ

ბათუმის №1 ბიბლიოთეკაში. ეს იყო 1970 წელს. გონიერმა და ინტელექტუალურმა გოგონამ მალე მიიქცია ყურადღება და მას მეტად საპასუხისმგებლო-ბიბლიოგრაფიული განყოფილება ჩააბარეს; განყოფილება, სადაც ყველაზე მეტად ვლინდება ადამიანის განათლება და ნიჭიერება. ქალბატონი მედეა გამოირჩეოდა შრომისმოყვარეობით, საქმისადმი ერთგულებით, ინტელექტით და დიდი იუმორით. ამიტომაც, 1988 წელს, როდესაც ვაკანსია გამოაცხადდა დირექტორის თანამდებობაზე, მთელმა 150 კაციანმა კოლექტივმა, ერთხმად აირჩია იგი დირექტორად. 11 წლის მანძილზე, ვიდრე ის ხელმძღვანელობდა ქალაქ ბათუმის საბიბლიოთეკო გაერთიანებას, არაერთ წარმატებულ პროექტს ჩაეყარა საფუძველი. მაგალითად, დარგობრივი ფილიალების შექმნა, ცბ-ში სხვადასხვა დარგე-

ბის მიხედვით სექტორების შექმნა; ტარდებოდა ღონისძიებები, რომლებსაც უსადაგებდა თანამედროვეობას; ეწყობოდა ქუჩის დღესასწაულები, ღონისძიება-აუქციონები, სადაც იყიდებოდა ზედმეტი ეგზემპლარი წიგნები, ბიბლიოთეკართა ხელნაკეთობები, შემოსული თანხით კი იძენდა ფონდისთვის აუცილებელ წიგნებს.

იგი დღესაც, 70 წლის ასაკში, ძაღას და ღონეს არ იშურებს, რათა თითოეულ მოზარდში აღძრას წიგნის სიყვარული, ჩაუნერგოს მათ კითხვის კულტურა და შეაყვაროს ბიბლიოთეკა, ყველა ბავშვის მრჩეველი და მოამბგეა. ამიტომაც არის, რომ წუთს ვერ ნახავთ, მკითხველებით გარშემორტყმული არ იყოს. მისი ერუდიცია და ინტელექტი კი თითქმის ყველას აკმაყოფილებს, ყველასთვის პასუხი ყოველთვის მზად აქვს, რასაც საკუთარ თავზე მუდმივი მუშაობით აღწევს.

ის ამ ასაკშიც კი მუდამ იმაღლებს ცოდნას. ქალბატონ მედეაზე საუბარი დასრულებულად შეიძლება, მისი ინტელიგენტური გარეგნობა, ენციკლოპედიური ცოდნა, გულისხმიერება, რომელსაც ყველას მიმართ იჩენს მხოლოდ იდეალურ ადამიანებს გააჩნიათ და მე ბედნიერად ვთვლი თავს, რომ ასეთი კოლეგა და მეგობარი მყავს.

ამბობენ, ადამიანი მოგზაურობაში გამოიცდებო. შემიძლია პირადი გამოცდილებიდან გითხრათ, რომ ერთი დიდი ბედნიერებაა ქალბატონ მედეასთან ერთად მოგზაურობა. ცეკვა, სიმღერა და იუმორი მისი თანამდევია და ეს დიდად უწყობს მას ხელს კომუნიკაბელურობაში. ამიტომაც უყვარს იგი ყველას, მკითხველებსა და კოლეგებს.

დაგვიანებული ინტერვიუ ანუ წიგნის განხილვა „კათარზისის“ ბიბლიოთეკაში

თბილისის საერთაშორისო ჰუმანიტარული ორგანიზაცია „კათარზისის“ სააქტიურო დარბაზი მაყურებლებით გაივსო. ყველა დამსწრეს დიდი სურვილი ჰქონდა პირადად გასცნობოდა მეტად საინტერესო წიგნს „უშგული - სვანეთის, საქართველოს, ევროპის სათავე“. თემა მართლაც საინტერესოა, მოლოდინი და ინტერესი დიდი. წიგნი მრავალფეროვანია: ისტორია-ეთნოგრაფია, ფილოლოგია, განათლება, რელიგია, სადღესასწაულო რიტუალები, ლექსი-შაირი, სიმღერები-მუსიკა, საარქივო და საეკლესიო ჩანაწერები და სხვა მრავალი.

წიგნი დიდი ინტერესით იკითხება და ფასდაუდებელია ქართველი ხალხის ისტორიის შესწავლისათვის. დონისძიება თავისი შინაარსითაც და ფორმითაც ნამდვილად განუმეორებელი იყო, რასაც დამსწრეთა მხრიდან გამოვლენი აქტიურობა ადასტურებს.

საღამოზე გახსენებულ იქნა 2016 წლის 31 მაისი, დღე, როდესაც „კათარზისის“ ბიბლიოთეკის ლიტერატურულ-მუსიკალურ სალონ „საპოვნელაში“ საინტერესო საღამო გაიმართა. ამ საღამოზე სიტყვით გამოვიდა ახალი სტუმარი - პოეტი და მწერალი, პედაგოგი, განათლების სამმართველოს მთავარი სპეციალისტი, პედაგოგიური ინსტიტუტის ისტორია-ფილოლოგიის ფაკულტეტის ლექტორი, კათედრის გამგე, სოფელ უშგულის მკვიდრი ნაპო (გიორგი) კაკრიაშვილი. მან დიდი მოწონება გამოთქვა გამართულ საღამოზე და მოკრძალებით გადმოგვცა თავისი წიგნები, რომელთა შორის იყო წიგნი სოფელ უშგულზე. ყველა დამსწრემ დიდად მოიწონა ჩვენი ბიბლიოთეკისთვის გადმოცემული ეს საინტერესო გამოცემა. აღნიშნეს, რომ ასეთი წიგნები ხშირად უნდა გადაეცეს „კათარზისის“ ბიბლიოთეკას. ნაჩუქარმა წიგნმა ჩემი ყურადღება მიიპყრო ყდამაც კი, რომელზეც გამოსახული იყო კავკასიის ზვიადი მთები. ამ სურათმა ჩემში გააღვიძა მშვენიერი მოგონება, როდესაც 1971 წელს ვიმყოფებოდი კისლოვოდსკოში. ამ კურორტზე მე ბევრი სილამაზე ვნახე, მაგრამ ყველაზე წარუშლელი შთაბეჭდილება ჩემზე მოახდინა დონბაიმ, ბაქსანის ხეობამ და იალბუხის მთამ. შვილებთან ერთად გავემგზავრე ბაქსანის ხეობით იალბუხისკენ. ძნელია სიტყვებით გადმოსცე ის

ხიბლი და სილამაზე, რაც გააჩნია იალბუხის მთას. საბავირო გზამ მწვერვალზე აგვიყვანა და არწივების საბრძანებელში აღმოვჩნდი. ადრე მე ძალიან მიკვირდა იმ ადამიანების, ვისაც მთების მიმართ ნოსტალგია გააჩნდათ, განსაკუთრებით ალპინისტების, რომლებიც წელიწადის ყველა დროს მთებში ატარებენ და ღრმა სიბერემდე არ ტოვებენ ალპინიზმის ბილიკებს. როდესაც თბილისში დავბრუნდი, მეც დიდი ნოსტალგია დამემართა მთა იალბუხის მიმართ. თითქოს ჩემი გულისტკივილი შეიტყოს საქართველოს ტელევიზიამ თითქმის ერთკვირიანი გადაცემების ციკლი გადასცა კავკასიის მთებსა და მის ტურისტულ ბილიკებზე.

როდესაც სოფელ უშგულზე წიგნი ვნახე, დავრწმუნდი, რომ ეს იყო ჰიმნი მთებისადმი და გადავწყვიტე, რომ მისთვის ჩვენი „საპოვნელას“ ეგიდით საღამო მიმეძღვნა, რადგან წიგნი ფაქტობრივ ეთნოგრაფიული ენციკლოპედიაა ამ პატარა მხარისა და მისი მშვენიერი სოფლის.

საღამო ამ წიგნის შესახებ თითქმის სამი საათი გაგრძელდა და დასრულდა გერმანელი ცოლ-ქმრის ვაისერმანების მიერ 1926 წელს სვანეთზე გადაღებული ფილმის ჩვენებით. საქართველოს ამ კეთილმა სტუმრებმა იმოგზაურეს რა სვანეთში, არაჩვეულებრივად აჩვენეს ამ ქართული კუთხის ყველა დეტალი და ნაწილი, ყველა სილამაზე და სიხალისე. ფილმის ჩვენებისას ბატონი ნაპო ძალიან საინტერესო კომენტარებს ურთავდა. ფილმში გამოჩნდა კადრები, სადაც ჩანდა დიდი ქართველი მოღვაწის ნიკო ნიკოლაძის ვაჟი გიორგი. ამ საღამომ დიდი ინტერესითა და ყურადღებით ჩაიარა. იყვნენე სასიქადულო სტუმრებიც: კობა არაბული, მირონ ფირცხელანი, აკაკი გასვიანი, გურამ კუპატაძე და სხვანი. საღამოს დაესწრო ახალი სტუმარიც – გულადი ხუბუა; მან, ზუგდიდის რაიონის სოფელ შამგონადან, ემოციური და თბილი სიტყვა წარმოსთქვა წიგნის, „კათარზისის“ ბიბლიოთეკისა და ჩვენი „საპოვნელას“ მისამართით. საღამოს დასასრულს ბატონმა ნაპომ თავის ლექსიც მოგვიძღვნა სათაურით „ჩემი წიგნის „უშგული-სვანეთის, საქართველოს, ევროპის სათავე“ განხილვა „კათარზისის“ (30. 11. 2016 წელი).

ხობის ცენტრალური ბიბლიოთეკის ორი პროექტი

ხობის მუნიციპალიტეტის თედო სახოკიას სახელობის ცენტრალური ბიბლიოთეკა 2016 წლიდან ანხორციელებს ორ პროექტს: „ზღაპრის დილა“ - სკოლამდელ სააღმზრდელო დაწესებულებაში და „ვიმოგ-

ზაურით ერთად წიგნის სამყაროში“ - ხობის საჯარო სკოლების I-IV კლასებში.

ბიბლიოთეკის თანამშრომლები თვეში ორჯერ გადიან როგორც ბაგა-ბაღებში, ასევე სკოლებში. წინასწარ არჩევენ შესაბამის ლიტერატურას. ბაღში მიაქვთ ილუსტრირებული ზღაპარი, რადგან ბავშვის წიგნთან ურთიერთობა ილუსტრაციებით იწყება, მერე იკითხება ზღაპარი და იმართება მსჯელობა მის გარშემო, ხოლო სკოლაში კითხულობენ ასაკის შესაფერის ნაწარმოებს, აწარმოებენ მათ ირგვლივ საუბრებს, მართავენ წიგნების

გამოფენას და ბიბლიოგრაფიულ მიმოხილვას.

ორივე პროექტის მიზანია, ახალი თაობა უფრო მეტად დაუშვებოროთ წიგნს. ბაგა-ბაღის აღსაზრდელებმა, კერძოდ, უფროსი ასაკის, რომლებიც ემზადებიან სკოლაში წასასვლელად უნდა იცოდნენ, სად მოიძიონ საჭირო ლიტერატურა და, რაც მთავარია, მოვახდინოთ ინტეგრირება სკოლასა და ბიბლიოთეკას შორის.

პროექტის ფარგლებში საბავშვო ბაღის აღსაზრდელები პედაგოგებთან ერთად რეგულარულად სტუმრობენ ბიბლიოთეკას. პატარები იხსენებენ წაკითხულს, ტარდება ზღაპრის ინსცენირება, ლექსების მხატვრული კითხვა.

ასევე პროექტის ფარგლებში მეორე საჯარო სკოლის IV-ბ კლასის მოსწავლეებმა (დამრიგებელი მაია ნოდია) ბიბლიოთეკასთან თანამშრომლობით სასწავლო წლის დასასრულს ბიბლიოთეკის სამკითხველო დარბაზში გამართეს ლიტერატურული ვიქტორინა „წიგნების თარო“. ვიქტორინის დასასრულს ბავშვებმა წაკითხეს თავიანთი საყვარელი პოეტების ლექსები. გამარჯვებულები სიგელებით დაჯილდოვდნენ.

„რაც დაიწყო, აღარ უნდა შეჩერდეს“ - ციცერონის ეს გამონათქვამი ზედგამოჭრილია ზემოთ აღნიშნულ პროექტებზე, რადგან პროექტებში ჩართულობამ უდიდესი როლი ითამაშა მკითხველთა რაოდენობის ზრდაზე.

ჩვენ გვიყვარს ჩვენი ქალაქი

სმბროლაურის ქალაქის ბიბლიოთეკის მიერ ორგანიზებული „ზაფხულის სადამო“ ტრადიციულ ხასიათს ატარებს, რომელიც გასართობი და კულტურულ - შემეცნებითი ხასიათისაა. ღონისძიება ახალგაზრდა მკითხველების ინტერესების გათვალისწინებით ტარდება და ყველა თაობის მსმენელისათვის საინტერესო და მისაღებია.

გურამ გორდუზიანი პოეტი

„უკვე რამდენიმე წელია, ამბროლაურის მთავარი ბიბლიოთეკის თანამშრომელთა ორგანიზებით, წარმატებით ტარდება ახალგაზრდობისათვის განსაკუთრებულად საყვარელი გასართობი ღონისძიება “ზაფხულის სადამო”. ზემოთ მოიციავს შემეცნებითი და გასარ-

თობი მიმართულებების შეუმჩნეველ სინთეზს, რაც ძალიან იზიდავს ახალგაზრდებს და იმართება შეჯიბრი ლექსის წაკითხვასა და ცეკვა-სიმღერაში, სწრაფ და ზუსტ აზროვნებაში. ღონისძიების სცენარის ავტორებად და წამყვანებადც ბავშვები გვევლინებიან, რაც კიდევ უფრო სახალისოს და საინტერესოს ხდის ღონისძიებას, ამდღებს საზეიმო განწყობას. შიგადაშიგ გამოჩნდებიან ცნობილი პოეტებიც და ხელოვნებისა და კულტურის დეაწლმოსილი წარმომადგენლები, რომლებიც ახალგაზრდული შემართებით მონაწილეობენ სახალისო-ახალგაზრდულ გართობაში, მაგალითად წელს, 18-აგვისტოს სხვებთან ერთად, ერთ-ერთი ასეთი მონაწილე ვიყავი მეც. დაჯილდოების პროცესი დამოკიდებულია მაყურებელთა ტაშზე, მაშასადამე, საზოგადოებრივი ოვაციების ფონზე ვლინდებიან გამარჯვებულები, რაც სამართლიანობის მეტ მარცვალს შეიცავს და არ იძლევა მიკერძოების საშუალებას. “ზაფხულის სადამო” არის ძალიან სახალისო და ორგანიზებული, ღამაში, შინაარსის კარგი ღონისძიება, რაც ძალიან სასიხარულოა.

ამასთანავე მინდა აღინიშნოს, რომ 18 აგვისტოს ამბროლაურში მიმდინარეობდა ელექტრონული მუსიკის ფესტივალი და ეს დიდებული ღონისძიებაც მთლიანად ახალგაზრდულ მასაზე ელექტრონული მუსიკის

მოყვარულებზე იყო გათვლილი... ჩემი გაოცება, გამოიწვია იმან, რომ ბავშვებისა და ახალგაზრდობის რაოდენობით, თამამად შეიძლებოდა გეთქვა, რომელი-რომელს?!..

ჩემი აზრით კი, ამბროლაურის მთავარი ბიბლიოთეკა, ანუ ზოგადად ბიბლიოთეკა...ჯერ კიდევ დომინანტ ორგანიზაციად რჩება. მადლობა ბიბლიოთეკის მესვეურებს ამ დიდებული “ზაფხულის სადამოსათვის”.

ქეთი ბერაძე:

„მე ვცხოვრობ აქ და მიყვარს ჩემი ქალაქი. ქალაქის ცენტრში „ზაფხულის სადამო“ ჩვეულებრივ სასიამოვნო ვითარებაში მასპინძლობდა ადგილობრივ მკითხველს თუ ჩამოსულ სტუმარს. ლექსი, ცეკვა, სიმღერა... რაც მთა-

ვარია, უამრავი ღიმილიანი სახე და მომავლისადმი იმედიანი განწყობა.

ძალიან, ძალიან საყვარლები ხართ. დიდი მადლობა ბავშვებო ასეთი ღამაში სადამოსათვის!

მრავალ წარმატებებს გისურვებთ ბიბლიოთეკის თანამშრომლებო! მადლობა ყველას!

მომავალ აგვისტომდე, მეგობრებო!“

**მშობლების სახელით:
მანანა გაგოშიძე, ნესტან დვალი,
თამარ ჯაფარიძე**

ქართვან ნიუხაძე

ბრადიციული ღონისძიება

მირზა გელოვანი - 100

მირზა გელოვანის სახელობის ახალგაზრდობის ბიბლიოთეკა ტრადიციულად ყოველთვის აღნიშნავს მირზა გელოვანის საიუბილეო თარიღს, ტრადიცია არც

ამჟამად დარღვეულა, მით უმეტეს რომ ეს წელი მირზა გელოვანის საიუბილეო წელია, 2 მარტს მირზას დაბადებიდან 100 წელი შეუსრულდა.

მირზა გელოვანის სახელობის ახალგაზრდობის ბიბლიოთეკაში დიდიდანვე საზეიმო განწყობა სუფევდა, თუმცა ცოტა მღელვარებაც შეინიშნებოდა, რადგან საიუბილეო საღამოზე, რომელიც ჩატარდა ამა წლის 26 აპრილს, ბევრი საპატიო სტუმარი მობრძანდა - ქ. თბილისის მთავარი ბიბლიოთეკის გენერალური დირექტორი ზურაბ წერეთელი, გენერალური დირექტორის მოადგილე გონა ბოკუჩავა, საზოგადოებასთან ურთიერთობის სამსახურის უფროსი სოფო სიხარულიძე, პოეტი ჯანსუღ ჩარკვიანი, მწერალი თამაზ ტყემალაძე, ლიტერატურათმცოდნე, ჟურნალისტი და ფილოლოგი თამარ კაპანაძე, თიანეთის მირზა გელოვანის სახელობის მემორიალური

ბიდან, მის პიროვნებაზე და შემოქმედებაზე, ასევე გარდაცვალების, დაკრძალვისა და მირზას საქართველოში გადმოსვენებასთან დაკავშირებით საინტერესო ცნობები მიაწოდეს დამსწრე აუდიტორიას ჩვენმა სტუმრებმა: ჯანსუღ ჩარკვიანმა და თამაზ ტყემალაძემ, თამარ კაპანაძემ და ციცო გაბიდაურმა. მისაღებელი სიტყვით გამოვიდა მთავარი ბიბლიოთეკის გენერალური დირექტორი ზურაბ წერეთელი.

მირზას ლექსები წაიკითხეს ბიბლიოთეკის მკითხველებმა თათია ტოტჩიავამ, №23-ე საჯარო სკოლის მოსწავლემ ლუკა ბურდულმა და №141-ე საჯარო სკოლის მოსწავლემ სალომე გოგიტიშვილმა.

სახლ-მუზეუმის დირექტორი ციცო გაბიდაური, შოთა რუსთაველის სახელობის თეატრისა და კინოს ინსტიტუტის მეტყველების პედაგოგი ეკა ქუთათელაძე, ჩვენი კოლეგები მთავარი ბიბლიოთეკიდან მზია არაშვიძე, ნანა ხომერიკი, თიკო ბედიანაშვილი, ლევან როსებაშვილი, ლადო ასათიანის სახელობის ბიბლიოთეკის უფროსი ნაირა სონდულაშვილი, №7 ფილიალის უფროსი ეთერ ქამუშაძე, №42 ფილიალის უფროსი მანანა საგანელიძე, №3 ფილიალის უფროსი თამარ ცხოვრებაშვილი, №32 ფილიალის უფროსი ლია უხურგუნაშვილი, №12 ფილიალის უფროსი ციალა შუბითიძე, №57 ფილიალის უფროსი თამარ არათანაშვილი და სხვა.

საიუბილეო საღამო გახსნეს შოთა რუსთაველის სახელობის თეატრისა და კინოს ინსტიტუტის პირველკურსელებმა, რომლებმაც წარმოადგინეს მირზა გელოვანის ცხოვრებისა და შემოქმედებისადმი მიძღვნილი ლიტერატურულ-მუსიკალური კომპოზიცია.

მოვონებები მირზა გელოვანის ცხოვრე-

საღამო მუსიკალურად გააფორმეს კერძო სკოლა „აისის“ მოსწავლეებმა (პედაგოგი ნინო კახელიძე) და თბილისის სხვადასხვა კერძო და საჯარო სკოლის მოსწავლეებმა (პედაგოგი ბაჩანა ტიტვინიძე).

საიუბილეო საღამოს ესწრებოდა მირზა გელოვანის დისშვილი ქალბატონი ნანა ჭყონია, რომელმაც მადლობა გადაუხადა ბიბლიოთეკის მესვეურებს და ღონისძიების ორგანიზატორებს.

ორი განსხვავებული ღონისძიება

მირზა გელოვანს და ლადო ასათიანს თითქოს განგებამ ერთნაირი ბედი არგუნა, ისინი თითქმის თანატოლები იყვნენ და მიუხედავად იმისა, რომ ორივე ძალიან ადრე წავიდა ამ ქვეყნიდან, სამარადისოდ დაიშორდნენ ადგილი ქართულ პოეზიაში და ქართველი მკითხველების გულში მარად ჭაბუკ პოეტებად დარჩნენ.

მირზა გელოვანის სახელობის ახალგაზრ-

დობის ბიბლიოთეკაში ა. წ. 3 მაისს ჩატარდა პოეზიის საღამო - „მარად ჭაბუკი პოეტები“, რომელიც მიეძღვნა მირზა გელოვანისა და ლადო ასათიანის ხსოვნას.

პოეზიის საღამოზე მოწვეული იყვნენ ერეკლე სარღლიანი, ზოია ვაშაკიძე, გულნაზ ხარაიშვილი და იზა ჭიკაძე.

პოეტმა ერეკლე სარღლიანმა, ჟურნალისტმა და ლიტერატურათმცოდნე ქალბატონ თამარ კაპანაძემ ძალიან ვრცლად და საინტერესოდ ისაუბრეს მოწვეულ სტუმრებთან მირზა გელოვანისა და ლადო ასათიანის ცხოვრებასა და შემოქმედებაზე.

ღონისძიებაში მონაწილეობა მიიღეს თბილისის სხვადასხვა კერძო და საჯარო სკოლის მოსწავლეებმა, სტუდენტებმა და ბიბლიოთეკის მკითხველებმა. მირზას და ლადოს ლექსები წაიკითხეს: თათია ტოტოჩაძემ, გიორგი პაიჭაძემ, სარდიონ ხარჩილაძემ, სალომე გოგიტიშვილმა, ვია ბოლქვაძემ, დავით მანჯგალაძემ, გიგი აბდუშელიშვილმა და სხვ.

მირზა გელოვანისადმი მიძღვნილი ლექსები წაიკითხეს პოეტებმა ზოია ვაშაკიძემ და გულნაზ ხარაიშვილმა.

პოეზიის საღამოზე მუსიკალური ნომრები შეასრულეს: №159 საჯარო სკოლასთან არსებულ ანსამბლმა „ლაღიმ“ (ხელმძღვანელი ლეილა ჭიროკაძე), №120 საჯარო სკოლის მოსწავლეებმა მარიამ ჩილინდრიშვილმა, მარი ბეკურაშვილმა და ლუკა ჩლაიძემ.

ეს იყო კიდევ ერთი ღამაში, დაუვიწყარი

საღამო როგორც ბიბლიოთეკის თანამშრომლებისათვის, ასევე ჩვენი სტუმრებისთვისაც, რომელსაც არ აკლდა სითბო და სიყვარული.

მირზა გელოვანის სახელობის ახალგაზრდობის ბიბლიოთეკაში ხშირად ვაწყობთ შეხვედრებს დამწყებ და ახალგაზრდა პოეტებთან, არაერთი ახალგაზრდა და დამწყები პოეტის ახალი წიგნის პრეზენტაცია ჩაგვიტარებია. ჩვენი მიზანია, რაც შეიძლება მეტი ახალგაზრდა პოეტი წარმოვაჩინოთ და გავაცნოთ საზოგადოებას.

გამონაკლისი არც 10 მაისი იყო, როდესაც მოეწყო ახალგაზრდა პოეტის ნიკა ძამიაშვილის წიგნის „როცა მზე ჩავა“ პრეზენტაცია. პოეტმა დამსწრე საზოგადოებას გაცნო თავისი სულიერი სამყარო, წარმოაჩინა საკუთარი მე და ისაუბრა სამომავლო გეგმებზე; დასასრულს კი წაიკითხა ლექსები თავისი ახალი წიგნიდან.

პოეტი ნიკა ძამიაშვილის ახალი წიგნის „როცა მზე ჩავა“ შესახებ

საკუთარი მოსახრებები გამოთქვეს მისმა მეგობრებმა ლაშა მარგიანმა,

დიმა მასპინძელაშვილმა და დალი ბიბილურმა.

ამავე დღეს მოეწყო პოეტის ახალი წიგნების გამოფენა-გაყიდვა.

მელა ჯანდანიძე

ბათუმის მთავარი ბიბლიოთეკის,
მთავარი ბიბლიოთეკის.

ახალგაზრდების სიყვარულით

ინდა წარმოვჩინო ქ. ბათუმის აკაკი წერეთლის სახელობის საჯარო ბიბლიოთეკის საბავშვო-ახალგაზრდობის განყოფილება. ჩვენი განყოფილება არაორდინალურია. რამ განაპირობა ეს? განყოფილება ფიზიკურად არ მდებარეობს საჯარო ბიბლიოთეკის შენობაში. იგი განთავსებულია ჯავახიშვილის 72-ში, ბიბლიოთეკისათვის სპეციალურად აგებულ შენობაში. ბიბლიოთეკა არის მეტად მყუდრო, თანამედროვედ მოწყობილი და პასუხობს ყველა იმ მოთხოვნას, რაც გააჩნია თანამედროვე მკითხველს. ასევე არაორდინალურია განყოფილების შექმნის ისტორია. იგი შეიქმნა ორი დიდი ბიბლიოთეკის - ქალაქის ცენტრალური ბიბლიოთეკის და აჭარის საბავშვო რესპუბლიკური ბიბლიოთეკის შეერთებით. თანამშრომელთა რაოდენობა შეადგენს 21 ადამიანს. დაკომპლექტებულია, როგორც გამოცდილი, ასაკოვანი თანამშრომლებით, ასევე ახალგაზრდებითაც. განყოფილებას ხელმძღვანელობს განათლებული, შრომისმოყვარე ინოვაციური ქალბატონი ინგა გოგიბერიძე.

ქალბატონი ინგა არა მხოლოდ კარგი ორგანიზატორი და ხელმძღვანელია, არამედ წარმატებული მწერალი. თავს არ ზოგავს და პოპულარიზაციას უკეთებს ახალგაზრდა მწერლებსა და პოეტებს, ამიტომაც ჩვენი განყოფილება წარმარტებული ახალგაზრდების მუდამივი მასპინძელია. განყოფილებაში 6 დარბაზი მუშაობს და მისი თანამშრომლები ყველაფერს აკეთებენ იმისათვის, რომ თავი დაიმკვიდრონ და იყვნენ გამორჩეული არა მხოლოდ ქალაქში, არამედ მთელ ქვეყანაში. თანამედროვე კონკურენციის პირობებში ცოტა ძნელია წინა პლანზე წიგნის წამოწევა, ვგულისხმობ ტელევიზიას, ინტერნეტს, მაგრამ როცა მთელ შენს ენერგიას, შრომისმოყვარეობას, პროფესიონალიზმს მოახმარ შენს საქმიანობას წარმატების მიღწევა შესაძლებელია. ჩვენ წიგნის პრო-

პაგანდაში ყველა ცნობილ საბიბლიოთეკო ფორმას და მეთოდს ვიყენებთ. განყოფილების გამგე კი წარმატებით იყენებს სოციალურ ქსელს, რაც დადებითად აისახება ბიბლიოთეკის მუშაობაზე. როგორც თავში მოგახსენეთ განყოფილებაში ექვსი დარბაზი მუშაობს. ესენია:

1. საზღაპრეთი, რომელიც ემსახურება სკოლამდელ და I-III კლასის მოსწავლეებს. საზღაპრეთში კვირაში ერთხელ ტარდება ზღაპრის დღეები, დიალოგები ბავშვებთან, შეხვედრები საბავშვო პოეტებთან და მწერლებთან, შემოქმედ ადამიანებთან. შევხდით საბავშვო მწერლებს: მარიამ წიკლაურს, მანანა ტონიას, გურამ პეტრიაშვილს... უნდა

აღვნიშნოთ, რომ ბატონი გურამი ჩვენი ხშირი სტუმარია.

2. მოსწავლეთა დარბაზი, რომელიც ემსახურება IV-VIII კლასელ მკითხველებს. დარბაზში მუშაობს მკითხველთა კლუბი, სადაც ტარდება საბიბლიოთეკო გაკვეთილები სხვადასხვა თემებზე, წიგნების პრეზენტაციები, შეხვედრები, ვიქტორინები და კონფერენციები.

3. საერთო დარბაზი, რომელიც ემსახურება IX კლასიდან დაწყებულ ყველა ასაკის მკითხველს. დარბაზში მუდამ ხალხმრავლობაა, აქ თავს იყრიან შემოქმედი ადა-

მიანები, მწერლები, პოეტები. ბევრ ახალბედა პოეტსა და მწერალს, შეიძლება ითქვას, ჩვენი საერთო დარბაზიდან ანთო მწვანე შუქი. განყოფილებაში ჩატარებული ღონისძიებების ჩამოთვლა ძალიან შორს წავიყვანს, მაგრამ არ შეიძლება არ აღვნიშნოთ რამდენიმე ინიციატივის შესახებ, რომელიც ქალბატონ ინგა გოგობერიძის აქტივში ირიცხება: ეს არის გასვლითი ღონისძიებები სკოლებში, ბაღებში, რეგიონის სხვადასხვა დასახლებულ პუნქტებში, განსაკუთრებით მთიან აჭარაში და რაც ყველაზე მნიშვნელოვანია, პროექტით 5000 წიგნი გადაეცა საჩუქრად მთიან აჭარა-

ში მცხოვრებ ბავშვებს, რაც კერძო შემოწირულობებით დაკოპლექტდა.

4. პრესის დარბაზი, რომელიც დაკოპლექტებულია საქართველოში გამოშვებული ჟურნალ-გაზეთებით. იგი მუდამ სავსეა მკითხველებით, მუშაკები ხშირად ატარებენ მიმოხილვებს, კეთდება ანალიტიკური კარტოთეკები.

5. კომპიუტერული ცენტრი, სადაც 13 კომპიუტერია ჩართული ინტერნეტში. ხელმისაწვდომია ნებისმიერი მკითხველისათვის. სარგებლობა რა თქმა უნდა უფასოა. ასევე უფასოდ მუშაობს კომპიუტერის შემსწავლელი წრე. თვეში ერთჯერ კომპიუტერული ცენტრის თანამშრომლები მკითხველი ბავშვებისათვის აწყობენ კინო ჩვენებებს, სადაც, ძირითადად, პოპულარიზაცია ეწევა ქართულ ფილმებს.

6. დამუშავება - დაკოპლექტების დარბაზი, რომელიც შეიძლება ითქვას ხერხემალია ბიბლიოთეკის, თაროზე სწორად განლაგებული წიგნი ხელს უწყობს მკითხველის ოპერატიულ და ხარისხიან მომსახურებას. ამჟამად სისტემაში მიმდინარეობს ფონდების უნივერსალურ ათწილად კლასიფიკაციაზე გადაყვანა, მისი ინვენტარიზაცია და შეფასება. ასევე შესაბამისი კატალოგის შედგენა, რასაც წარმატებით ართმევენ თავს აღნიშნული დარბაზის თანამშრომლები.

... აქ მოტანილი რამდენიმე ეპიზოდი ზღვაში წვეთია იმ კოლოსალურ სამიანობაში, რაც განყოფილებაში მიმდინარეობს და რის გამოც განყოფილება ცნობილი და წარმატებულია; განყოფილების უფროსი ინგა გოგობერიძე საქართველოს პარლამენტის ეროვნულმა ბიბლიოთეკამ, 2016 წელს დამსახურებულად წარადგინა ასტრიდ ლინდგრენის საერთაშორისო პრემიაზე.

ნოდარ დუმბაძის ხსოვნას მიძღვნა

ტელავის მთავარ ბიბლიოთეკაში მიმდინარე წლის 14 ივლისს გაიმართა ნოდარ დუმბაძის ხსოვნისადმი მიძღვნილი ლიტერატურული საღამო „მზიანი გულის მწერალი“. ნოდარ დუმბაძე იმ ბედნიერ შემოქმედთა რიცხვს მიეკუთვნება, რომლებიც ერთნაირად უყვარს სრულიად საქართველოს ყველა თაობის მკითხველს. მთავარი ბიბლიოთეკის თანამშრომლებმა ისაუბრეს ნოდარ დუმბაძის ცხოვრებასა და შემოქ-

მედებაზე, მისი ნაწარმოებების მიხედვით გადაღებულ ფილმებზე, თეატრალურ წარმოდგენებზე. პატარა მკითხველებმა სალომე ვალაშვილმა და თამარ სვანიძემ წაიკითხეს ნოდარ დუმბაძის საბავშვო ლექსები, ბიბლიოთეკის ახალგაზრდა აქტივისტებმა ქეთი მთავრაშვილმა, თამარ თათულაშვილმა და ელიზბარ ნერსესოვმა წაიკითხეს ნაწევრები მწერლის შემოქმედებიდან.

თელავის მერიის კულტურის, ძეგლთა

დაცვის, სპორტის, ახალგაზრდობის საქმეთა განყოფილების უფროსმა ფიქრია ყურშიტაშვილმა საინტერესოდ ისაუბრა ნ. დუმბაძის იმ სპექტაკლებზე, რომელიც თელავის თეატრის სცენაზე დაიდგა. ნახვენები იქნა მცირე ნაწყვეტი თელავის თეატრის სპექტაკლიდან „თეთრი ბაირაღები“. ლიტერატურული სადამოს სტუმრებს და მასპინძლებს ცრემლი

მოგვარა ნოდარ დუმბაძის სიმღერამ, რომელიც მან გარდაცვალების წინ მეგობრებთან ერთად შეასრულა. მთავარი ბიბლიოთეკის სამკითხველო დარბაზში შეკრებილი ადამიანები კიდევ ერთხელ ეხიარნენ იმ სიხარულს, რომელსაც ნოდარ დუმბაძის მრავალფეროვან შემოქმედებასთან შეხვედრა იწვევს.

რეცენზიები

ნაქსანდია ოშიძე

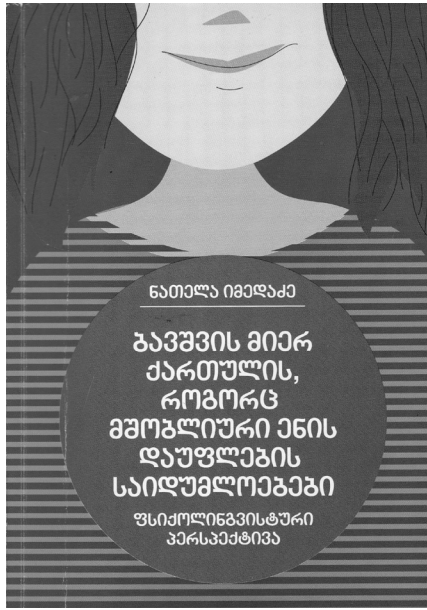
ქართულ ბავშვებში მშობლიური ენის დაუფლების მესწავლელი ძიება

თანამედროვე პედაგოგიურ სამყაროში როგორც მთელ მსოფლიოში, ისე ჩვენშიც თანდათან სულ უფრო ღრმად და საფუძვლიანად იკიდებს ფეხს ფსიქოლოგიური კვლევის შედეგების პრაქტიკულად დანერგვის ტრადიციები. ერთ-ერთ პრობლემატურ და საყურადღებო სფეროს წარმოადგენს ბავშვების მიერ ენის დაუფლების საკმაოდ ძნელად ახსნილი მოვლენები. ამდენად, განსაკუთრებული მნიშვნელობა აქვს ამ მიმართულებით კვლევა-ძიების წარმართვას. ყველა სპეციალისტი, რომელსაც კავშირი აქვს ბავშვთა განვითარების პრაქტიკასთან, უდავოდ დაინტერესებულია იმით, თუ როგორ ხდება ბავშვების მიერ საკმაოდ ადრეულ ასაკში მშობლიური ენის დაუფლება. ამდენად, არ შეიძლება გვერდი აუქციონ შესაბამისმა სპეციალისტებმა თეორიულ-მეთოდიკური საკითხების შესწავლას, რომელსაც მეცნიერები სთავაზობენ. ამ თვალსაზრისით, უმნიშვნელოვანესი გამოცემით გამდიდრდა

პროფესიული ლიტერატურა მიმდინარე წელს გამოქვეყნებული წიგნით : იმედაძე ნათელა. ბავშვის მიერ ქართულის, როგორც მშობლიური ენის, დაუფლების საიდუმლოებები: ფსიქოლინგვისტიკური პერსპექტივა . - თბ., ილიას სახელმწიფო უნივერსიტეტი, 2017 . - 123 გვ. ქალბატონი ნათელა იმედაძე, ფსიქოლოგიურ მეცნიერებათა დოქტორი, პროფესორი დღეს წარმატებით მოღვაწობს ილიას უნივერსიტეტში, იგი დარგის საქვეყნოდ აღიარებული სპეციალისტია, დამსახურებული მოღვაწე, მრავალი სამეცნიერო ნაშრომის ავტორი, თვალსაჩინო მეცნიერი და ექსპერიმენტატორი, ღვაწლმოსილი პედაგოგი. ამდენად, მისი ეს ნაშრომი, ცხადია, განსაკუთრებულ ყურადღებას იქცევს. სასწავლო წელის დასასრულს ილიას უნივერსიტეტში გაიმართა დასახელებული წიგნის პრეზენტაცია. ესწრებოდნენ როგორც ძველი თაობის წარმომადგენლები, კოლეგები და სტუდენტები, ისე სკოლებისა და ბა-

გაბადების მუშაკები, მკითხველი საზოგადოება.

წიგნი სტრუქტურულად მრავალწახნაგოვანია. დაყოფილია თემატურ თავებად და პარაგრაფებად. წინ უძღვის ავტორის წინათქმა, რის შემდეგაც ნაშრომი იწყება საკმაოდ ვრცელი შესავლით, რასაც მოსდევს თავები: 1. ბავშვის მეტყველების კვლევის მეთოდოლოგიისათვის; 2. ქართულენოვანი ბავშვის მიერ დედის დაუფლების პირველი ეტაპი (ფსიქოლინგვისტური ანალიზი); 3. ქართულენოვანი ბავშვების წარმატებების თავისებურებანი; 4. ენის გავლენა საგანთა კლასიფიკაციაზე, ანუ ლინგვისტური ფარდობითობის ჰიპოთეზის ექსპერიმენტული ვერიფიკაცია; ნაშრომი მთავრდება ხოლმე დასკვნით. წიგნში ჩართულია სქემები

და საიდუმლოც მასალა, ახლავს რეზიუმე ინგლისურ ენაზე და საკმაოდ ვრცელი ბიბლიოგრაფიული ნუსხა.

როგორც ავტორი წინათქმაში აღნიშნავს, „წარმოდგენილი ნაშრომი ეხება იმ სფეროს, რომელშიც გადაიკვეთა ბავშვის ფსიქოლოგიის და ლინგვისტიკის კანონზომიერებები. სწორად ასეთ გადაკვეთაზე წარმოდგენილ პრობლემებს შეისწავლის შედარებით ახალი დარგი - განვითარების ფსიქოლინგვისტიკა“.

ყოველივე ეს განაპირობებს იმას, რომ ჩვენს ბიბლიოთე-

კებში მრავლად აღმოჩნდებიან მკითხველები, რომლებიც უდავოდ დაინტერესდებიან შემოთავაზებული გამოცემით.

ბუჩაბ თაყნიშვილი

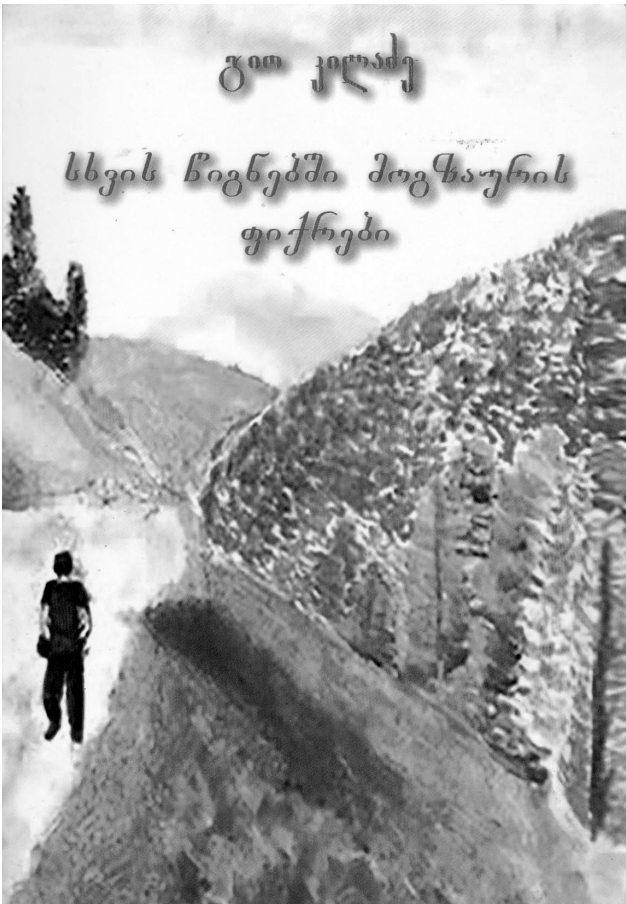
ლიტერატურულ ლაბირინთებში მოგზაურის ნაფიქრალი

საქართველოს პარლამენტის ეროვნული ბიბლიოთეკის მეცნიერების, კულტურისა და სამოქალაქო განათლების დეპარტამენტის დირექტორის მოადგილეს გიო კილაძეს ბიბლიოთეკარები და მკითხველი საზოგადოება იცნობს როგორც მრავალი საინტერესო პროექტისა და იდეების ავტორსა და ლიტერატორს. მისი ხელმძღვანელობით შედგა ეროვნული ბიბლიოთეკის ლიტერატურული ფორუმი „ებლიფტო“, გამოიცა წიგნების სერია „საუბრები ლიტერატურაზე“. განსაკუთრებული ინტერესის საგანი ბიბლიოთეკარებისათვის არის საქართველოს პარლამენტის ეროვნული ბიბლიოთეკის მიმდინარე პროექტი „საჯარო ბიბლიოთეკა - სკოლას“. სკოლებთან ბიბლიოთეკის ურთიერთობის საკითხებზე გიო კილაძეს ჩატარებული აქვს რამოდენიმე საჯარო ლექცია, დაბჭდილი აქვს წერილები ჟურნალში „საქართველოს ბიბლიოთეკა“.

2016 და 2017 წლებში მისი ავტორობით გამოიცა ორი მხატვრულ-ლიტერატურული ჟანრის კრებული: „სხვის წიგნებში მოგზაურის ფიქრები“ და „გულსაგლეჯიდან პიე-

ელწყარომდე“. როგორც პირველი წიგნის რედაქტორი მ. ტურავა აღნიშნავს, „სხვის წიგნებში მოგზაურობა“ იმითაც არის საინტერესო, რომ მკითხველი სხვადასხვა მხატვრული ნაწარმოებების პერსონაჟებთან ერთად, ეცნობა ავტორის ბავშვობისა და ცხოვრების ცალკეულ ეპიზოდებს. გ. კილაძე ქართველ და უცხოელ მწერალთა ნაწარმოებების პერსონაჟებთან პარალელების გავლებით გვესაუბრება საკუთარ ცხოვრებაზე, ოჯახზე, მშობლებზე, რომელთა წიაღშიც იშვა იგი, როგორც მოქალაქე და ლიტერატორი. ავტორი პერსონაჟებს ახასიათებს გულწრფელად, მარტივი სიუჟეტით; თხრობა მისი სახალისო და წარმტაცია იმითაც, რომ მასში შენივთებულია გურული იუმორი. ორივე წიგნში შთამბეჭდავადაა გადმოცემული ავტორის ჭაბუკური სილადე, რომლის ძარღვში ასე ძლიერად ფეთქავს დედუღეთის ძარღვი.

მეორე წიგნის შესავალ წერილში – „კეთილი ჩინოვნიკის ფიქრები“, იკა ქადაგიძე აყალიბებს საკუთარ შეხედულებებს გ. კილაძის პირველი წიგნის „სხვის წიგნებში მოგზაურის ფიქრების“ შესახებ და აღნიშნავს, რომ

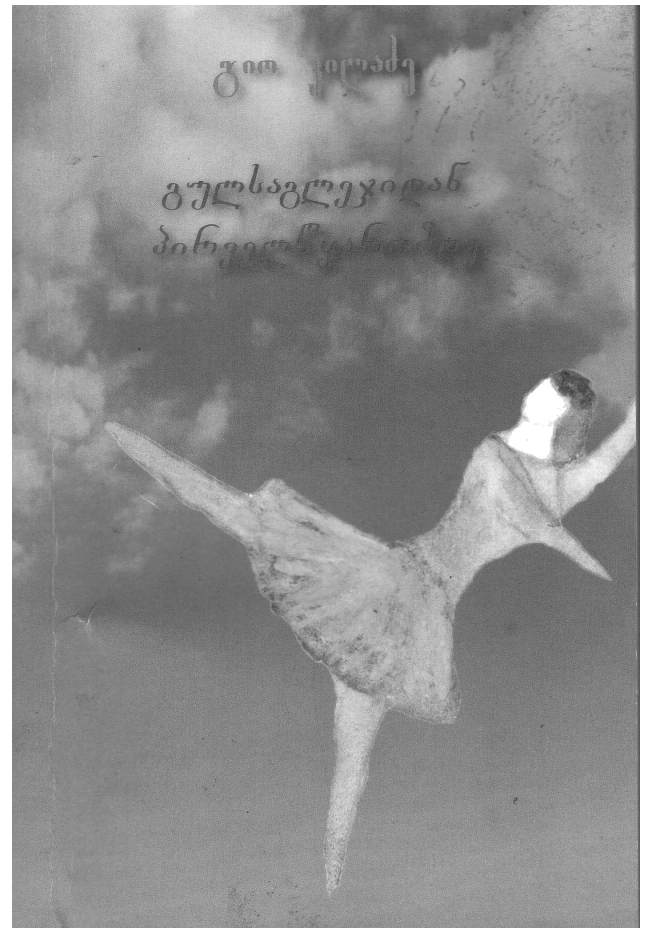
გიო კილაძე ამ წიგნში „პატიოსნად ამზეურებს სხვადასხვა ავტორთა მოსაზრებებსა და შეხედულებებს“. წიგნებში მოგზაურთა ფიქრების შეფერხება არ უყვარს, და როგორც ი. ქადაგიძე შენიშნავს, პირველი წიგნის შთაბეჭდილებები არ იყო დამცხრალი, რომ გ. კილაძემ მეორე წიგნი შესთავაზა მკითხველს.

გ. კილაძის წიგნების შესახებ საინტერესო მოსაზრებები ჩამოაყალიბა მარსიანმა თავის წერილში „შემოგვამწერლდა“. მისი აზრით, გ. კილაძის ორივე წიგნი დოკუმენტური პროზის ჟანრს განეკუთვნება. ავტორი შთამბეჭდავად, „გადამდები ემოციურობით, შესაშური უშუალობით“ აწვდის მკითხველს საკუთარ შთაბეჭდილებებს წაკითხულის შესახებ;

წინამდებარე წერილში ჩვენ ვერ ჩამოვთვლით იმ ქართველ და უცხოელ ავტორებს, რომელთა წიგნებშიც იმოგზაურა გ. კილაძემ. „იმოგზაურა, იბოდილა“, თუ „იხეტიალა“- ეს მის მიერ გამოყენებული მეტაფორებია, თორემ ჩვენ მის მოგზაურობას წიგნებში ვერ ვუწოდებდით „ხეტიალს“, ან „ბოდიალს“ - ვინც გულდასმით გაეცნობა გიოს ორივე წიგნს, დამემოწმება, რომ ეს მოგზაურობა წიგნების წიადში არის გზა გონებითა და გუმანით გაციხროვნებული; ვინაიდან მის მიერ პერსონაჟთა თუ ავტორთა დახასიათება, მათში საკუთარი ცხოვრებისეული ეპიზოდების ასევე

გონივრული შერწყმა, თუ გნებავთ ჩართვა, ისეთი მხატვრული და მხიარულ ტონზეა შესრულებული, რომ მკითხველი ადვილად შეიგრძნობს გიოს ლიტერატურულ გემოვნებას, მრწამსს, ანალიზისა და დასკვნების საოცარ უნარს.

გ. კილაძის, როგორც მკითხველის, წაკითხულის ანალიზის უნარის გამომჟღავნებაში დიდი როლი შეასრულა ოჯახმა, განსაკუთრებით მამამ. საინტერესოა მის მიერ შვილისათვის წიგნის შერჩევის მეთოდი - უსიტყვოდ, ძალდაუტანებლად. მამამ კარგად უწყის, რა წაკითხა შვილმა და ახლა რას კითხულობს. მამა თვითონ ურჩევს წიგნს, ყოველგვარი ძალდატანების გარეშე. თვითონ გიო წერს კიდევ ერთ ადგილას: „რა დაძალება, რის დაძალება“. მამა შერჩეულ წიგნს მაგიდაზე უდებს შვილს; არც ეკითხება წინა წიგნი წაკითხა თუ არა. წიგნის შერჩევის ეს მეთოდი - უსიტყვოდ, ძალდაუტანებელი, რეკომენდაციისა და დარწმუნების გარეშე, ნაცადი მეთოდი გასოცდილი ბიბლიოთეკარებისათვის; განსაკუთრებით საბავშვო ბიბლიოთეკებში. გამოსცდილმა და ნაკითხმა ბიბლიოთეკარმა იცის, დღეს რომელი მოვა, რა წაკითხა, შეიძლება არც გამოკითხოს ბავშვს წაკითხულის შესახებ. იგი წინასწარ შერჩეულ წიგნს ატანს მკითხველს, და ასე პედაგოგიური ტაქტიკა

და მეთოდით ზრდის მკითხველს – წიგნიერს, განათლებულს, მიზანდასახულს. წიგნის შერჩევის მამისეული მიდგომიდან ჩანს მამის წიგნიერებისა და პედაგოგიური ტაქტის სურათი – უსიტყვო, ძალდაუტანებელი, მაგრამ მიზანმიმართული. წარმოდგენილი მაქვს, როგორი ბიბლიოთეკარი იქნებოდა გიოს მამა.

დღეს ბევრი კითხულობს წიგნს- ბეჭდურს, ელექტრონულს, კითხულობს დიდი, პატარა, მოსწავლე, სტუდენტი, მეცნიერ-მუშაკი. ზოგი პროგრამულ კითხვას მისდევს, აუცილებელს, ზოგი კითხულობს უსიტყემოდ, „გადახტომებით“. მაგრამ ნაკლებად მეგულება ნაკითხი, ბევრი წიგნის წამკითხველი, რომელსაც ასე გიოსებურად შეეძლოს წაკითხულის სისტე-

მაში მოყვანა, დალაგება, ანალიზი, კრიტიკა და, მით უმეტეს, ცალკეულ ეპიზოდებში საკუთარი ცხოვრებისეული სურათებისა თუ მომენტების მხატვრული მიდგომით ჩართვა, შენივთება, როგორც ეს გ. კილაძემ შეძლო. წიგნები ახლადგამოსულია დღის სინათლეზე და ნელა იკვლევს გზას წიგნების უკიდურეს საზღვარში. ინფორმაციის საუკუნეში ბეჭდური წიგნის გზა მკითხველთა გულებამდე მეტად ძნელია, ზიგზაგებიანი; ყველაფერი დამოკიდებულია ავტორის ლიტერატურულ სტილზე, ხატვის ოსტატობაზე და კიდევ იმაზე, თუ როგორ იცნობს იგი თანამედროვე მკითხველის ინტერესსა და მიდრეკილებებს.

ბუჩხა თაყნიაშვილი

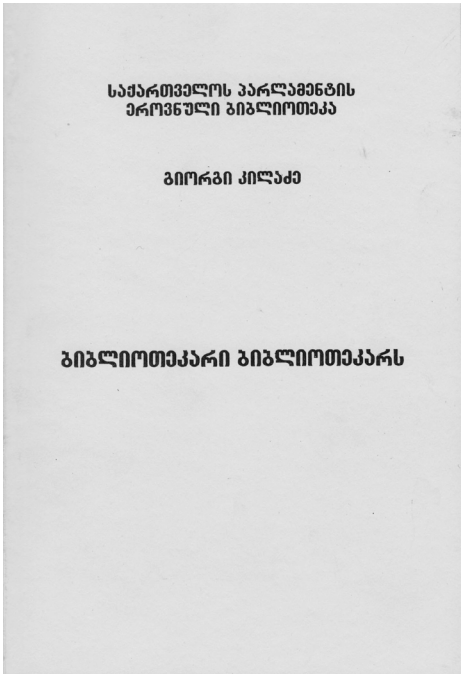
ბიბლიოთეკარის ნაშრომი ბიბლიოთეკარებისთვის

ქართულ ბიბლიოთეკართმცოდნეობით ლიტერატურას შეემატა საქართველოს პარლამენტის ეროვნული ბიბლიოთეკის თანამშრომლის გიორგი კილაძის ნაშრომი „ბიბლიოთეკარი ბიბლიოთეკარს“. წიგნი გამოსცა ეროვნულმა ბიბლიოთეკამ. მისი ავტორი, პროფესიით ეკონომისტ-მათემატიკოსი, საინტერესოდ, ლიტერატურული გადახვევების მოშველიებით გვიყვება თანამედროვე ბიბლიოთეკის ურთიერთობის შესახებ მკითხველ-მომხმარებელთან; წერს იმის შესახებ, თუ როგორი წარმატებით აგრძელებს ფუნქციონირებას საქართველოს პარლამენტის ეროვნულ ბიბლიოთეკაში 1999 წელს დაფუძნებული სამოქალაქო განათლების განყოფილება; განყოფილების მიერ შესრულებული პროექტები სასარგებლო აღმოჩნდა არა მარტო სამოქალაქო განათლების საკითხებით დაინტერესებული მკითხველისათვის. განხორციელებული პროექტებიდან წარმატებული იყო პროექტი „საქართველოს სამოქალაქო საზოგადოების ციფრული ბიბლიოთეკა“, აღნიშნული ბიბლიოთეკის ვირტუალურ თაროსზე განთავსდა ყველა ის ლიტ-

ერატურა, რომელიც ამა თუ იმ კუთხით ეხება სამოქალაქო საზოგადოებას.

წიგნში ყურადღებას იპყრობს ავტორის პროფესიული მსჯელობა სისტემის შესახებ. ამ თვალსაზრისით, საინტერესოა მისი მოსაზრებები ბიბლიოთეკის, როგორც სისტემის შესახებ, წიგნში შემუშავებული წინადადებები და რეკომენდაციები ბიბლიოთეკარებს საშუალებას მისცემს, ახლებურად გაიაზრონ ბიბლიოთეკის როლი და ადგილი ინფორმაციის საუკუნეში. ნაშრომში ცალკე თავადაა მოცემული – „მომხმარებელი – ციფრული ლექსიკონები“. ავტორს შემუშავებული აქვს წინადადებები, თუ რა არის საჭირო საქართველოს პარლამენტის ეროვნული ბიბლიოთეკის ლექსიკონთა ერთიანი ბაზის სრულყოფისათვის.

ნაშრომში ჯეროვანი ადგილი აქვს დათმობილი საჯარო ბიბლიოთეკების სკოლებთან ურთიერთობის საკითხებს. ბიბლიოთეკას და სკოლას ავტორი განიხილავს ერთ მთლიან, განუყოფელ სისტემად - „ბიბლიოთეკა-სკოლა“. ავტორი გამოყოფს საკვანძო საკითხებს, თუ რა საშუალებებითა და ფორმებით შეიძლება

მიეწოდოს სკოლას საჯარო ბიბლიოთეკაში ორგანიზებული ბეჭდური თუ ელექტრონული რესურსები. საჯარო ბიბლიოთეკისა და სკოლების ურთიერთობა ჩვენს საბიბლიოთეკო პრაქტიკაში ფრიად დაბალი დონითა და მახვენებლით ხასიათდება. ამდენად, აღნიშნულ წიგნში ამ საკითხზე ყურადღების გამახვილება დროული და მისასალმებელია. კიდევ ერთი პროექტი, რომელზედაც წიგნშია ლაპარაკი, არის საქართველოს პარლამენტის ეროვნული ბიბლიოთეკის პროექტი „სასკოლო ლიტერატურა“; პროექტი დაიწყო წელიწადნახევრის წინ და იგი უკვე ინტერნეტსივრცის კუთვნილებად იქცა. პროექტის მიზანს ეროვნული ბიბლიოთეკისა და ზოგადსაგანმანათლებლო სკოლებთან (პედაგო-

გები, მოსწავლეები) და საგანმანათლებლო რესურსცენტრებთან ურთიერთობის გაძლიერება წარმოადგენს. საჯარო სკოლების მკითხველს საშუალება აქვს გამოიყენოს ეროვნული ბიბლიოთეკის საიტზე განთავსებული სტატიები, ვიდეო, აუდიომასალები, რომლებიც წარმატებით გამოიყენება სასწავლო პროცესში. პროექტის რეალიზაციის შესწავლა და ანალიზი ცხადყოფს, თუ რაოდენ საჭირო საქმეს აკეთებს ბიბლიოთეკა მოსწავლეთა წიგნიერების დონისა და სწავლების ხარისხის ამაღლების საქმეში.

წიგნი არ დაბეჭდილა მასობრივი ტირაჟით, თუმცა იგი ხელმისაწვდომი იქნება მუნიციპალიტეტების მთავარი ბიბლიოთეკებისათვის.

ხოლავაბი ულოცავან

ღირსეული მოღვაწენი

ჩვენი ჟურნალის საშუალებით მკითხველებს არაერთგზის ჰქონიათ შესაძლებლობა, შედარებით დაწვრილებით გასცნობოდნენ სამტრედიის მუნიციპალიტეტის საბიბლიოთეკო გაერთიანებას შრომით საქმიანობას. ცხადია, მიღწევები ნაყოფია სწორი მენეჯმენტის, ხელმძღვანელებისა და მუნიციპალიტეტის აქტიური დახმარებისა. ყოველივე ამის მიღწევაში უდიდესი წვლილი

ღი შეაქვთ გაერთიანების დირექტორს ქნ ლამარა დუნდუასა და მის მოადგილეს ქნ მზია ჩიხლაძე-რურუას. აღსანიშნავია, რომ წლებადღეული წელი მათთვის საიუბილეოა.

ჟურნალი, ულოცავს მათ და მკითხველებს სთავაზობს მათი მოღვაწეობის ამსახველ მასალას.

ჟურნალის რედაქცია

დაულალავი მოღვაწე და ღვაწლმოსილი ხელმძღვანელი

ლამარა დუნდუა დაიბადა 1937 წელს სამტრედიის რაიონის სოფელ ნაფაღაურში. 1955 წელს დაიწყო მუშაობა სარაიონო ბიბლიოთეკაში ბიბლიოთეკარად. შემდეგ მომსახურების განყოფილების გამგედ. დამთავრებული აქვს პუშკინის სახელობის სახელმწიფო პედაგოგიური ინსტიტუტის ბიბლიოთეკათმცოდნეობისა და ბიბლიოგრაფიის ფაკულტეტი. 1972

წლიდან დაინიშნა სარაიონო ბიბლიოთეკის გამგედ. 1976 წლიდან დირექტორად.

ქალბატონ ლამარას ბავშვობიდან წიგნის სიყვარულმა გადააწყვეტინა ბიბლიოთეკარი გამხადარიყო. ინსტიტუტის დამთავრებამდე ბიბლიოთეკაში დაიწყო მოღვაწეობა. მთელი ცხოვრება ბიბლიოთეკაში აქვს გატარებული. ცნობილია, რომ მძიმე მდგომარეობა შეექმნა ბიბლიოთეკებს. უამრავმა პრობლემამ იჩინა

თავი. ეს აწუხებს ხელმძღვანელს და თავგამოდებით იბრძვის თანამშრომლებისა და ბიბლიოთეკის პირობების გასაუმჯობესებლად.

2009 წელს საქართველოს ეკონომიკის სამინისტრომ აუქციონზე გასაყიდად გაიტანა ქ. სამტრედიის ცენტრალური ბიბლიოთეკა. რომ არა ადგილობრივი ხელისუფლების, ბიბლიოთეკის ხელმძღვანელობისა და მთელი კოლექტივის ძალისხმევა, ბიბლიოთეკა გაყიდული იქნებოდა. ამ ფაქტმა არა მარტო მკითხველებში, არამედ რიგით სამტრედიელებშიც გამოიწვია აღშფოთება. „აღნიშნული შენობის შესყიდვის მცდელობა პირველად ჯერ კიდევ 1987 წელს დაფიქსირდა, რასაც მაშინაც მოჰყვა დიდი გამოხმაურება“ - იგონებს ბიბლიოთეკის დირექტორი ლამარა დუნდუა.

2010 წელს სამტრედიის დაარსების 140 წელთან დაკავშირებით ბიბლიოთეკის საუკუნოვანი ისტორიის აღსანიშნავად ბიბლიოთეკის შენობა კაპიტალურად შეკეთდა. განახლებული ბიბლიოთეკა სახეიმო ვითარებაში გახსნა იმერეთის გუბერნატორმა ლაშა მაქაცარიამ. „ეს ყველაზე მნიშვნელოვანი და ღირსეული ობიექტია, რაც კი ბოლო დროს აშენდა სამტრედიაში“ - აღნიშნა მან.

ახლა ბიბლიოთეკა აღჭურვილია კომპიუტერული ტექნიკით.

„განახლებულმა ინტერიარმა და ავეჯმა სულ სხვა ელფერი შესძინა ბიბლიოთეკას - განაგრძობს საუბარს დირექტორი, - საშუალება მოგვცა გაგვეშალა და განყოფილებების მიხედვით მოგვეთავსებინა დარბაზის ფონდი, რაც საშუალებას აძლევს მომხმარებელს, თავად შეარჩიოს მისთვის სასურველი წიგნი. ამ ფაქტმა გაზარდა მკითხველათა რაოდენობა და დარბაზის ფონდის გამოყენების კოეფიციენტი“.

ბიბლიოთეკის დირექტორმა ლამარა დუნდუას წერილობითი დაქინებული თხოვნის შედეგად მოხდა გაუქმებული 8 ბიბლიოთეკის წიგნადი ფონდისა და ინვენტარის დროებით სარგებლობაში საჯარო სკოლებზე გადაცემა. ამჟამად დარჩენილია 13 გაუქმებული ბიბლიოთეკა. მიუხედავად დიდი ძალისხმევისა ბიბლიოთეკების აღდგენის საკითხი დღესაც მოუგვარებელ პრობლემად რჩება, რაც ქალბატონ ლამარას დიდი საწუხარია.

კვალიფიკაციის ამაღლების და მუშაობის გამოცდილების გაზიარების მიზნით, ცენტრალურ ბიბლიოთეკაში ყოველი თვის ბოლო

ოთხშაბათს ტარდება ბიბლიოთეკართა სემინარი.

სამტრედიის მთავრი ბიბლიოთეკა ყოველთვის გამორჩევა აქტიური და შინაარსიანი მუშაობით. ღირსშესანიშნავ თარიღებთან დაკავშირებით ბიბლიოთეკა ბევრ საინტერესო ღონიძიებას ატარებს. ამ მხრივ თვალსაჩინო იყო ბიბლიოთეკაში მოწყობილი შეხვედრა წარჩინებულ მოსწავლეებთან დევიზით „მიეცი ნიჭსა გზა ფართო“, ადგილობრივი გაზეთის „სამტრედიის მაცნეს“ 80 წლის იუბილე, ბიბლიოთეკის პროექტ „ღია გაკვეთილი ბიბლიოთეკაში“ ფარგლებში „რუსთაველოლოგიური შეხვედრები და პოემის შესწავლის ასპექტები“, ნიკო ნიკოლაძის 172 წლისათვის მიძღვნილი თემატური კონფერენცია „დიდი ნიკო - ჩვენი თანამედროვე“, მოეწყო დიდი ქართველი ენათმეცნიერის აკაკი შანიძისადმი მიძღვნილი კონფერენცია და სხვა. ბიბლიოთეკაში ჩატარებული ყველა ღონიძიება გამორჩეულია მრავალფეროვანი შინაარსითა და ფორმით. აღსანიშნავია მოსწავლე-ახალგაზრდობის აქტიური ჩართულობა ბიბლიოთეკის მიერ ჩატარებულ ღონიძიებებში.

წიგნი და ბიბლიოთეკა კვლავ რჩება აღზრდის, განათლებისა და ინფორმირების დაუმრეტელ წყაროდ. ბიბლიოთეკა ყოველთვის ერთგულად ემსახურება სხვადასხვა დარგის სპეციალისტებს. ყოველივე ამაში მუდამ თავისი წვლილი შეაქვს ქნ ლამარა დუნდუას, ის მუდამ ზრუნავს ბიბლიოთეკა-ფილიალების მუშაობის გაუმჯობესების, მეთოდური დახმარების, შრომის დისციპლინის განმტკიცებაზე. უყვარს მკითხველებთან ურთიერთობა, იგი საქმისათვის თავდადებით, მაღალი პროფესიონალიზმით ხასიათდება. მის ცხოვრებაში თანაბრადაა ერთმანეთში შეთავსებული პირადი და საზოგადო. ქალბატონი ლამარა წლების მანძილზე მუშაობდა კულტურის მუშაკთა პროფკავშირის თავმჯდომარედ. იყო გაზეთ „წინსვლის“ (ახლანდელი „სამტრედიის მაცნე“) შტატგარეშე კორესპონდენტი. იგი დაჯილდოვებულია მრავალი სიგელით. მინიჭებული აქვს საქართველოს სსრ საპატიო ბიბლიოთეკარის წოდება. მიღებული აქვს მედალი.

ამჟამად ქალბატონი ლამარა დუნდუა ჩვეულებრივ ენერგიით მუშაობს სამტრედიის საბიბლიოთეკო გაერთიანების დირექტორად.

საბიბლიოთეკო დარგის ენერგიული ორგანიზატორი

მზია სერგოს ასულ ჩიხლაძეს დიდი და სახელოვანი გზა აქვს განვლილი. იგი დაიბადა 1937 წლის 15 მაისს, სამტრედიის რაიონის სოფელ ნაფაღაურში. მშობლები გიმნაზია დამთავრებული იყვნენ. ოჯახში წიგნის კითხვას ყველაზე დიდი უპირატესობა ჰქონდა. ოჯახის ეკონომიკური მდგომარეობის მიუხედავად, მარტოხელა დედამ სამივე შვილს უმაღლესი განათლება მიაღებინა.

მზია რურუა-ჩიხლაძემ საშუალო სკოლა წარჩინებით დაამთავრა, შემდგომ ქუთაისის კულტურულ-საგანმანათლებლო სასწავლებელი. 1960 წელს კი დაამთავრა პუშკინის სახელობის სახელმწიფო პედაგოგიური ინსტიტუტი ბიბლიოთეკათმცოდნეობა-ბიბლიოგრაფიის ფაკულტეტი. სტუდენტობის პერიოდში იგი გახლდათ აქტიური სტუდენტი, ინსტიტუტის სიმღერისა და ცეკვის ანსამბლის სოლისტი.

საწარმოლო პრაქტიკა სამტრედიის სარაიონო ბიბლიოთეკაში გაიარა. სამეცნიერო კონფერენციაზე სამტრედიის სარაიონო ბიბლიოთეკის ისტორიით წარსდგა.

ინსტიტუტის დამთავრების შემდეგ, 1960 წლიდან სამტრედიის სარაიონო ბიბლიოთეკაში მუშაობდა მეთოდისტად (ამჟამად სამტრედიის მუნიციპალიტეტის საბიბლიოთეკო გაერთიანების დირექტორის მოადგილეა). პარალელურად უთავსებს სამსახიობო მოღვაწეობას, თეატრსა და ბიბლიოთეკას ერთ ოჯახად მიიჩნევს. პირველი როლი, პირველი წარმატება, პირველი სიგელი დაუვიწყარია მისთვის.

1960 წელს დრამატული კოლექტივების რესპუბლიკურ დათვალიერებაზე წარმოდგენილ სპექტაკლში - დავით კლდიაშვილის „ირინეს ბედნიერება“ ირინეს როლის საუკეთესო შესრულებისათვის დაჯილდოვდა პირველი ხარისხის დიპლომით. მას 60-მდე მთავარი და ეპიზოდური როლი აქვს შესრულებული. ორგზის მინიჭებული აქვს ლაურეატის წოდება. ათეული წლების განმავლობაში იყო მხატვრული ბრიგადის აქტიური წევრი.

მზია ჩიხლაძესთან ერთად სახალხო თეატრში წლების განმავლობაში მოღვაწეობდა მისი ცხოვრების უერთგულესი მეგობარი ნორმან რურუა, რომელთანაც ბევრი სიხარული განუცდია და საინტერესო როლებიც შეუსრულებია.

კულტურის დარგში გაწეული ნაყოფიერი მუშაობისათვის მზია ჩიხლაძეს მიღებული

აქვს მრავალი ჯილდო. მიუხედავად ასაკისა, იგი დღესაც თეატრის სადარაჯოზე დგას და მონაწილეობას ღებულობს იმერეთის ფესტივალზე.

მზია ჩიხლაძე საბიბლიოთეკო საქმის სპეციალისტია, თბილი და გულსიხმიერი, სამართლიანი; პროფესიულად ასრულებს თავის მოვალეობას. წიგნის, ბიბლიოთეკარის და მკითხველების ურთიერთობით ბევრ სასიკეთო საქმეს აკეთებს. კარგად ორგანიზებულ კოლექტივში უწევს მუშაობა. მათ მიერ ერთობლივად ჩატარებული მრავალი საინტერესო ღონიძიება ვრცლად შუქდება, ადგილობრივ გაზეთ „მაცნეს“ ფურცლებზე.

ამჟამად სამტრედიის საბიბლიოთეკო გაერთიანებაში 23 მუშაკია. იგი ხელმძღვანელობს სემინარულ მუშაობას, ხელს უწყობს კადრის საქმიანობის დონის ამაღლებას, აცნობს მათ სიახლეებს. წლების განმავლობაში მისი უშუალო ხელმძღვანელობით სამჯერ ჩატარდა წიგნადი ფონდის რეკლასიფიკაცია კარგად ორგანიზებულ პროფესიონალ კოლექტივთან ერთად. იგი მუშაკების თანაგრძნობითა და სიყვარულით არის მოცული, მისთვის გულდასაწყვეტი და გულსატკეპნია საბიბლიოთეკო ქსელის შემცირება. მისი საბიბლიოთეკო მოღვაწეობის პერიოდში 59 ბიბლიოთეკიდან ამჟამად 9 ბიბლიოთეკა ფუნქციონირებს. წიგნადი ფონდების მოსახლეობის ხელიდან გამოკლას და სოფლის კულტურული დაწესებულებების გარეშე დარჩენას განიცდის. მან დიდი შრომა ჩადო გაუქმებული ბიბლიოთეკების საჯარო სკოლებზე გადაცემაში.

ბიბლიოთეკა, რომელსაც საუკუნოვანი ისტორია აქვს, გამთრეხვა სხვადასხვა საინტერესო ღონიძიებებით და პროექტებით; ქნი მზია უშუალოდ მონაწილეობს მათში. აღსანიშნავია ბოლო წლებში ჩატარებული ღონიძიებები: მარიამ მარჯანიშვილის წიგნის „ლეო ჭეიშვილი-არგენტინაში მოღვაწე ქართველი მწერალი და მეცნიერი“-ს პრეზენტაცია; რესპუბლიკაში ცნობილი ექიმის გენო გეგემის წიგნის „ცხოვრება ექიმი კაცისა“ პრეზენტაცია; მკითხველთა კონფერენცია თემაზე „გენდერული თანასწორობა და ხელშეწყობა“, თემატური კონფერენცია „დიდი ნიკო – ჩვენი თანამედროვე“; მკითხველთა კონფერენცია „ხნეობრივი გმირის უკვდავება“ - ექვთიმე თაყაიშვილის დაბადების 150 წლისთავისადმი მიძღვნილი; ახალგაზრდა

მხატვარ-კარიკატურისტი შოთა პაპავას პირველი პერსონალური გამოფენა; საქართველოს სახალხო არტისტ ბათუ კრავეიშვილის 100 წლისთავისადმი მიძღვნილი საიუბილეო საღამო და სხვა.

1981 წელს კულტურის სამინისტროს მიერ მინიჭებული აქვს რესპუბლიკის „საპატიო ბიბლიოთეკარის“ წოდება.

2016 წელს მისი და ბორის ფოცხვერიშვილის ავტორობით გამოიცა წიგნი „თეატრალური სამტრედია“, რომლის პრეზენტაციაც მოეწყო სამტრედიის მუნიციპალიტეტის ბიბლიოთეკაში. ამჟამად მუშაობს წიგნზე „სამტრედიის მუნიციპალიტეტის ბიბლიოთეკის ისტორია“.

მუნიციპალიტეტის ბიბლიოთეკის დირექტორის მოადგილე მზია ჩიხლაძე-რურუა

დღესაც ბიბლიოთეკაში ახალგაზრდა თაობის წიგნიერად აღზრდის სადარაჯოზე დგას, ამიტომაცაა, რომ ქალბატონ მზიას სამტრედიაში თეატრისა და ბიბლიოთეკის „ღიასახლისად“ მოიხსენიებენ.

2017 წელს სამტრედიის მუნიციპალიტეტის გამგეობა და საკრებულო აჯილდოვებს სამტრედიის მუნიციპალიტეტის დეაწლმოსილ მოქალაქეს მზია ჩიხლაძე-რურუას სიგელით და ფულადი პრემიით.

გარემონტებული, განახლებული წიგნადი ფონდით, ინტერნეტითა და კომპიუტერით აღჭურვილი - აი, ასე გამოიყურება სამტრედიის მუნიციპალიტეტის ბიბლიოთეკა, სადაც ქალბატონი მზია მუშაობს. იგი უკეთესობის იმედს იტოვებს და მომავალს ოპტიმისტურად აფასებს.

მენეჯერი ადამიანური თვისებებით

მანანა საგანელიძე – აშკარა ლიდერული თვისებებით, შინაგანი ცეცხლოვანი ბუნებით დაჯილდოებული ადამიანია. მას მამის – ელგუჯა საგანელიძისა და დედის – ციალა ლაშაურისგან მემკვიდრეობით აქვს მიღებული მისი ვაჟკაცური ბუნე-

მოკრძალებული კვალი დაემჩნია, წარმართველი როლი ითამაშა ა.ს. პუშკინის სახელობის სახელმწიფო პედაგოგიური ინსტიტუტის ბიბლიოთეკათმცოდნეობისა და ბიბლიოგრაფიის ფაკულტეტის წარმატებით დამთავრებამ. სწორედ ასეთ ადამიანებზე იტყვიან, რომ მან თავისი თავი იპოვა და დღემდე ემსახურება იმ საქმეს, რომელიც უყვარს და კარგადაც ფლობს.

ციფრი “7”-ს მანანა საგანელიძის ცხოვრებაში დადებითი საკრალური მნიშვნელობა აქვს, რადგან დაბადების წელი 7 რიცხვთან არის დაკავშირებული, შესაბამისად იუბილეც 2017 წელს აქვს, 1977 წლიდან დღემდე ორმოცი წელია, რაც იგი უცვლელად მუშაობს თბილისის საბიბლიოთეკო სისტემაში. მუშაობის პერიოდში გამოვლილი აქვს ბიბლიოთეკარის, უფროსი ბიბლიოთეკარის, ბიბლიოთეკა-ფილიალების მთავარი სპეციალისტის და ფილიალის გამგის თანამდებობები.

მისი პროფესიონალიზმი, ლიდერული თვისებები, გულისხმიერება, თავდადება, სიკეთე, მკითხველებთან, თანამშრომლებთან, ფართო სამეგობრო წრესთან ურთიერთობაში მუდამ დგება.

გუსურვებთ, რომ 2017 წელი, რომელიც მისი საიუბილეო თარიღია, მისთვის ფეხბედნიერი და ახალი წარმატებების მომტანი ყოფილიყოს. როგორც პირად ცხოვრებაში ისე საზოგადოებრივ ასპარეზზე.

არ შეიძლება არ შევეხოთ მის სამსახურ-

ბა კულტურული და წიგნიერი აღზრდა. ის უფროსი ქალიშვილია, ხოლო ძმები ბადრი და ავთო საგანელიძეები უმცროსები არიან. მათ ოჯახში მამაკაცები ქალბატონებს სჭარბობენ, მაგრამ მანანა აქაც ლიდერობს. როგორც პიროვნების ფორმირებაში ოჯახს მის ცხოვრებაში განსაკუთრებული როლი ეჭირა ყოველთვის. მისი არჩევანი გამოსულიყო ბიბლიოთეკარი და წიგნების მეტად რთულ სამყაროში გარკვეულიყო და ამ საქმეში თავისი

ბრივ მოღვაწეობას, როგორც პრაქტიკულ ისე თეორიულ საქმიანობაში, რომელიც მისი უძლიერესი მხარეა და მხოლოდ უმაღლეს შეფასებას იმსახურებს თანამშრომლებისა-

გან, რომელთაც მის გვერდით უმუშავიათ იმ 40 წლის მანძილზე. იგი კარგად უთავსებდა ინსტიტუტის დაუსწრებელ განყოფილებაზე სწავლას და პრაქტიკულ მოღვაწეობას. ეს მეტყველებს მის სიყვარულსა და ერთგულებაზე არჩეული პროფესიისადმი, რომელსაც აუცილებლად მივყავართ იმ ერთადერთ ჭეშმარიტ ლოგიკურ დასკვნამდე, რომ შენი არჩეული გზის ერთგული მსახური და პროფესიონალი ხარ, რომელიც ათეული წლების თავდადებულ შრომას მოსდევს. როდესაც პრაქტიკულ საქმიანობას შესაბამისი სპეციალური თეორიული ცოდნა აღრმავებს, ეს უკვე სრულყოფილი სპეციალისტის გამოვლენაა, რაც წიგნის უკიდუგანო სამყაროში შეუფერხებელი ომედების საწინდარია.

მანანა საგანელიძე არა მარტო პრაქტიკოსი ბიბლიოთეკარი და ხელმძღვანელია, არამედ თეორიული მოღვაწეც, რაც გამოსატულია იმ სტატიებსა და რეცენზიებში, რომელიც საბიბლიოთეკო დარგის განვითარებას უწყობს ხელს. ამაში მას ესმარება ტრენინგები და კვალიფიკაციის ასამაღლებელი კურსები, კომპიუტერული უნარ-ჩვევები, რომელიც მას გამომუშავებული აქვს სისტემაში მუშაობის დროს. სრულყოფილად ფლობს რუსული და ინგლისური ენებს.

მანანას გამოქვეყნებული აქვს სტატიები ჟურნალში "საქართველოს ბიბლიოთეკა", ეძღვნება არა მარტო მისთვის საყვარელ

პედაგოგებს, არამედ საბიბლიოთეკო დარგის ღვაწლმოსილ მუშაკებსა და იმ მისაბამ მკითხველებს, რომლებიც წლების მანძილზე აქტიურად მონაწილეობდნენ ბიბლიოთეკის საქმიანობაში. ქ-ნ მანანას ინიციატივით ხშირად ეწყობა შეხვედრები საბიბლიოთეკო დარგის კორიფეებთან, პროფესორებთან, პრაქტიკულ მოღვაწეებთან. ამ შეხვედრებს არა მარტო ჩვენი ბიბლიოთეკის მუშაკები, არამედ საქალაქო სისტემის თანამშრომლებიც ესწრებიან.

მანანა საგანელიძე არის რეცენზენტი ცილა კალმახელიძისა და მზია ტოგონიძის ბიბლიოგრაფიებისა, რაც კიდევ ერთხელ ხაზს უსვავს მის პროფესიონალურ მრავალფეროვნებას.

მანანა საგანელიძის მოღვაწეობა თბილისის საბიბლიოთეკო სისტემაში ღირსეულადაა დაფასებული, რაც გამოსატულებას ჰპოვებს მის კარიერულ წინსვლაში; 2013 წელს მიღებული აქვს საპატიო სიგელი, №42 ბიბლიოთეკას მიღწეული წარმატებისათვის გადაეცა ქალაქ თბილისის მთავარი ბიბლიოთეკარის დიპლომი, რაც მისი ღირექტორის დამსახურებაცაა.

დღესაც მანანა საგანელიძე საქმიან და ტრადიციულ თანამშრომლობას ეწევა ქ. თბილისის მთავარი ბიბლიოთეკის დირექციასთან და, იმედია, მომავალშიც ეს ურთიერთ-

კოორდინაცია წარმატებით გაგრძელდება.

ქ-ნ მანანა საგანელიძეს მის საიუბილეო წელს ვუსურვებთ არ დაეკარგოს ის ენთუზიაზმი და შემართება, რაც მას ახასიათებს თავისი ნაყოფიერი და სასარგებლო მოღვაწეობის პერიოდში.

ქრონია

საქართველოს საბიბლიოთეკო ცხოვრება: მოვლენები, ფაქტები

» **10 ივნისს** საქართველოს პარლამენტის ეროვნულ ბიბლიოთეკაში გაიხსნა ნიკოლოზ ბარათაშვილის დაბადებიდან 200 წლისთავისადმი მიძღვნილი გამოფენა. გამოფენაზე წარმოდგენილი იყო ბიბ-

„ბედი ქართლისას“ ავტოგრაფი, რომელიც თავის დროზე ექვთიმე თაყაიშვილმა შეიძინა პეტერბურგში;
» **26 ივნისს** საქართველოს პარლამენტის ეროვნულ ბიბლიოთეკასა და საქართვე-

ლიოთეკის ფონდში დაცული ბარათაშვილის ნაწარმოებების პირველი ბეჭდური გამოცემები, ხელნაწერთა ეროვნულ ცენტრში დაცული უნიკალური ხელნაწერები. მათ შორის 1839 წელს შესრულებული

ლოს თავდაცვის სამინისტროს შორის გაფორმდა მემორანდუმი. დოკუმენტის თანახმად სამხედრო ბაზებზე გაიხსნება წიგნის კუთხეები. პირველ საარტილერიო ბრიგადას გადაეცა 500 ეგ. წიგნი.

მემორანდუმის მიხედვით ეროვნული ბიბლიოთეკა მიიღებს მონაწილეობას თავდაცვის სამინისტროს სისტემის ბიბლიოთეკართა გადამზადებაში;

- » **3 ივლისს** ეროვნული ბიბლიოთეკის მოძრაობა „ეკვილიბრიუმის“ ფარგლებში ბათუმის უნივერსიტეტის ეზოში წიგნის ბუდე განთავსდა, საიდანაც ნებისმიერ მკითხველს შეუძლია წიგნის აღება, წაკითხვა და უკან დაბრუნება. მსგავსი წიგნის ბუდეები ეროვნულმა ბიბლიოთეკამ არა ერთ რეგიონში განათავსა;
- » **6 ივლისს** ეროვნული ბიბლიოთეკის მოძრაობა „ეკვილიბრიუმის“ ფარგლებში სამტრედიის მუნიციპალიტეტის სოფელ

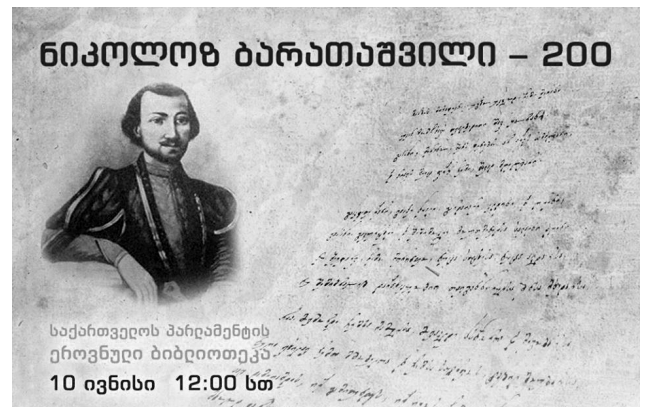

ილორის საჯარო სკოლას წიგნები გადაეცა. სკოლის ბიბლიოთეკის წიგნობრივი ფონდი შეივსო საჭირო გამოცემებით;

- » **12 ივლისს** ეროვნულ ბიბლიოთეკაში გაიმართა შეხვედრა, რომელსაც დაესწნენ: გენერალური დირექტორი გიორგი კეკელიძე, სპორტისა და ახალგაზრდობის საქმეთა მინისტრი ტარიელ ხეჩიკაშვილი, ბავშვთა და ახალგაზრდობის განვითარების ფონდის დირექტორი ირაკლი ჟორჟოლიანი და კომპანია „ფრეოს“ დირექტორი რუსუდან რამაზაშვილი. შთანხმდნენ, რომ დაიწყება ახალი სოციალური მოძრაობა „შემოსე თანამოსაქალაქე“, ბავშვებისათვის

შეგროვდა ტანსაცმელი და სათამაშოები, რომლებიც დაურიგდებოთ რეგიონებში მცხოვრებ სოციალურად დაუცველ ბავშვებს;

- » **17 ივლისს** ქალბატონმა მზია გომელაური-მარგველაშვილმა (გიორგი მარგველაშვილის დედა) ეროვნულ ბიბლიოთეკას გადასცა თავისი ნათესავეების მიხეილ და გიორგი გიჟიმურელების არქივი და 1000-ზე მეტი წიგნი;
- » **19 ივლისს** საქართველოს პარლამენტის ეროვნული ბიბლიოთეკის გენერალური დირექტორი გიორგი კეკელიძე შეხვდა ირანის ისლამური რესპუბლიკის საელ-

ჩოს კულტურის განყოფილების ხელმძღვანელს მოჯთაბა ქამრანფარდს. შეხვედრაზე გადაწყდა, რომ ეროვნულ ბიბლიოთეკას გადაეცემა ცნობილი მეცენატისა და საზოგადო მოღვაწის აკაკი ხოშტარიას ირანში მოღვაწეობის ამსახველი უნიკალური დოკუმენტების ციფრული ვერსია;

- » **1 აგვისტოს** საქართველოს პარლამენტის ეროვნულ ბიბლიოთეკას ეწვია აშშ-ს მეორე ლედი კარენ პენსი. სტუმარს საჩუქრად გადაეცა „ვეფხისტყაოსნის“ ინგლისური თარგმანი;

- » **16 აგვისტოს** საქართველოს პარლამენტის ეროვნულ ბიბლიოთეკას საჩუქრად გადაეცა იაკობ გოგებაშვილის სამეღნე, ნივთი გადასცა იაკობ გოგებაშვილის ძმის შთამომავალმა ნუნუ მკურნაღმა;
- » **9 სექტემბერს** საქართველოს პარლამენტის ეროვნულ ბიბლიოთეკას გადაეცა იმგლისური ენის ფილოლოგიისა და მთარგმნელის პორფირე იაშვილის პირადი ბიბლიოთეკა;
- » **11 სექტემბერს** გამომცემლობა „ინტელექტისა“ და გამომცემლობა „არტანუჯის“ მოწვევით საქართველოს პარლამენტის

ეროვნულ ბიბლიოთეკაში გაიმართა შეხვედრა ნობელის პრემიის ლაურეატ მწერალთან და ჟურნალისტთან სვეტლანა ალექსივიჩთან. მწერლის წიგნების უმეტესობა ქართულ ენაზეა თარგმნილი;

- » **3 ოქტომბერს** საქართველოს პარლამენ-

ტის ეროვნულ ბიბლიოთეკას გადაეცა ცნობილი მეცნიერის ერასტი ვახნაძის უნიკალური არქივი;

- » **4 ოქტომბერს** საქართველოში აშშ-ის საელჩოში საქართველოს პარლამენტის ეროვნულ ბიბლიოთეკას გადასცა პროექტ „ეკვილიბრიუმის“ ფარგლებში 56 ყუთი ახალი წიგნები, სხვადასხვა გამოცემები და ენის შემსწავლელი მაგიდის თამაშები, სულ 87 000 აშშ დოლარის ღირებულები-სა;
- » **6-8 ოქტომბერს** ამბროლაურის მუნიციპალიტეტის მთავარ ბიბლიოთეკაში ჩატარდა ბაჩანა ბრეგვაძის სახელობის ლიტერატურული კონკურსი „შემოდგომა რაჭაში“ - მწიგნობარი-2017“. კონკურსი ჩატარდა ეროვნული ბიბლიოთეკის მხარდაჭერით. კონკურსში გამარჯვებულებს გადაეცათ სიგელები და საჩუქრები.

